

ΙΛΙΑΔΑ

Β' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Διαδραστικό Βοήθημα

Θεωρία - VideoΜαθήματα - Ασκήσεις

Εισαγωγή

Ραψωδία Α στ. 1-53

Ραψωδία Α στ. 54-306

Ραψωδία Α στ. 54-121

Ραψωδία Α στ. 122-188

Ραψωδία Α στ. 189-245

Ραψωδία Α στ. 246-306

Ραψωδία Α στ. 307-431α

Ραψωδία Α στ. 431β-612

Ραψωδία Γ

Ραψωδία Γ στ. 121-160

Ραψωδία Γ στ. 161-244

Ραψωδία Ζ

Ραψωδία Ζ στ.369-529

Ραψωδία Η

Ραψωδία Θ

Ραψωδία Ι

Ραψωδία Ι στ.225-431

Ραψωδία Κ

Ραψωδία Λ

Ραψωδία Μ

Ραψωδία Ν

Ραψωδία Ξ

Ραψωδία Π στ. 684-867

Ραψωδία Ρ

Ραψωδία Σ

Ραψωδία Τ

Ραψωδία Υ

Ραψωδία Φ

Ραψωδία Τ στ.1-152

Ραψωδία Χ

Ραψωδία Ψ

Ραψωδία Ω

Ραψωδία Ω στ. 468-677

Ραψωδία Ω στ. 678-805

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τι είναι το έπος;

Έπος σημαίνει: λόγος, διήγηση και, ειδικότερα, αφηγηματικό ποίημα με περιεχόμενο μυθολογικό, διδακτικό, ηρωικό. Το ηρωικό έπος, στο οποίο ανήκουν και τα ομηρικά ποιήματα, η Ιλιάδα και η Οδύσσεια, αφηγείται κατορθώματα ηρώων αλλά και θεών, που συχνά συνυπάρχουν με τους ανθρώπους και κατευθύνουν τη δράση τους.

Ποια είναι τα είδη του έπους;

1. Μυθολογικό – ηρωικό (περιέχει μύθους για ήρωες και θεούς)
2. Διδακτικό
3. Φιλοσοφικό

**ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ**

Ποια είναι τα βασικά γνωρίσματα του ηρωικού έπους;

1. Παρουσιάζει μυθοποιημένα γεγονότα ενός μακρινού παρελθόντος σαν να είναι αληθινά.
2. Έχει αντικειμενικό χαρακτήρα. Δηλαδή, δεν εκφράζει τις υποκειμενικές/ προσωπικές απόψεις του ποιητή, αλλά όλη την κοινωνία μέσα στην οποία δημιουργείται.

Ποια είναι τα βασικά γνωρίσματα των ομηρικών επών;

Η Ιλιάδα μαζί με την Οδύσσεια αποτελούν τα αρχαιότερα έπη, όχι μόνο της ελληνικής, αλλά και της ευρωπαϊκής λογοτεχνίας, που μας παραδόθηκαν ολόκληρα και τοποθετούνται χρονικά στο δεύτερο μισό του 8ου αιώνα π.Χ. Η σύνθεση της Ιλιάδας προηγείται της Οδύσσειας και τοποθετείται γύρω στο 750 π.Χ.

Πώς διαιρούνται τα ομηρικά έπη σε ραψωδίες;

Επίσημη καταγραφή των ομηρικών επών φαίνεται ότι έγινε στην Αθήνα κατά τον 6ο αι. π.Χ. (την εποχή μάλλον που κυβερνούσε την πόλη ο τύραννος Πεισίστρατος ή ο γιος του Ίππαρχος, το 560-510 π.Χ.), για να υποχρεώνονται οι ραψωδοί να απαγγέλλουν τα έπη στη γιορτή των Παναθηναίων με βάση το κείμενο της επίσημης, ως πούμε, έκδοσης και να αποφεύγονται έτσι παρεμβολές.

Η Ιλιάδα αποτελείται από 15.693, ενώ η Οδύσσεια από 12.110 στίχους και χωρίζονται σε 24 ραψωδίες η καθεμιά. Οι ραψωδίες διακρίνονται με τα 24 γράμματα του ελληνικού αλφαβήτου (τα μεγάλα η Ιλιάδα, Α-Ω & τα μικρά η Οδύσσεια, α-ω) και με τίτλους ανάλογους με το περιεχόμενό τους.

Μπορεί η Ιλιάδα να αξιοποιηθεί ως ιστορική πηγή;

Τα ομηρικά έπη δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως ιστορική πηγή για τον τρωικό πόλεμο καθώς:

1. ο ποιητής αναπαριστά μια εποχή πολύ πιο μακρινή από τη δική του και αγνοεί πολλές λεπτομέρειες της καθημερινότητάς της. Έτσι, οι συνήθειες, οι αντιλήψεις, οι θεσμοί και τα υλικά που χρησιμοποιούν οι ιλιαδικοί ήρωες αντιλαμβανόμαστε πως ήταν γνωστά στην εποχή του ποιητή αλλά όχι και στον μυκηναϊκό άνθρωπο. Επιπλέον, σε αυτά προστίθενται και στοιχεία εντελώς φανταστικά και εξωπραγματικά.

2. παρουσιάζεται μια πλαστή πραγματικότητα, αποτέλεσμα της δημιουργικής φαντασίας του ποιητή, με πολιτισμικές διαστρωματώσεις αιώνων και αναχρονισμούς, μέσω των οποίων δίνονται περισσότερες πληροφορίες για την εποχή κατά την οποία συντέθηκαν.

3. είναι λογοτεχνικά έργα που στόχο έχουν τη ψυχαγωγία του κοινού και όχι ιστορικά κείμενα. Ωστόσο, περιέχουν έγκυρες πληροφορίες για τα έθιμα, τις ιδέες και την καθημερινή ζωή των ανθρώπων της Γεωμετρικής Εποχής, στην οποία συντέθηκαν.

Ποιο είναι το περιεχόμενο, ποιο το θέμα και ποια η δομή της Ιλιάδας;

Το **θέμα** της Ιλιάδας μάς γίνεται γνωστό από τους πρώτους κιόλας στίχους («Ψάλλε, θεά, τον τρομερόν θυμόν του Αχιλλέως»). Το έργο αναφέρεται στον θυμό (**μῆνις**) του Αχιλλέα προς τον Αγαμέμνονα, αφού ο δεύτερος απαίτησε να πάρει αυθαίρετα ως λάφυρο τη Βρισηίδα, που ήταν το γέρας του Αχιλλέα. Η πρωτοτυπία του Ομήρου είναι ότι γύρω από αυτό το θέμα, το οποίο αποτελεί μόνο ένα επεισόδιο του δέκατου χρόνου της πολιορκίας της Τροίας, καταφέρνει να παρουσιάσει τους αγώνες των Ελλήνων γύρω από το Ίλιον (άλλη ονομασία της Τροίας), στη διάρκεια της δεκάχρονης πολιορκίας, γεγονός που δικαιολογεί και την ονομασία του έπους, Ιλιάς και όχι Αχιλλής!. Επομένως, το **περιεχόμενο** του έπους είναι ο **Τρωικός πόλεμος**.

Ωστόσο, ο πόλεμος δεν περιγράφεται από την αρχή στο έπος. Όπως και στην Οδύσσεια, η αφήγηση των γεγονότων ξεκινά in medias res. Η ιστορία εκτυλίσσεται 51 ημέρες πριν από την άλωση της Τροίας. Οι 51 αυτές ημέρες αποτελούν το χρονικό παρόν της Ιλιάδας. Παρόλα αυτά, ο πόλεμος παρουσιάζεται μέσα από αναδρομικές αφηγήσεις, εγκιβωτισμούς (ένθετες διηγήσεις) και προαναγγελίες για το μέλλον.

Ποιες διαφορές εντοπίζονται στην Ιλιάδα και στην Οδύσσεια;

Ανάμεσα στα δύο ομηρικά έπη θα παρατηρήσουμε σημαντικές διαφορές τόσο στο ύφος όσο και στον τρόπο με τον οποίο παρουσιάζεται ο κόσμος. Από τα αρχαία κιόλας χρόνια η δραματική πυκνότητα της Ιλιάδας είχε αποδοθεί στο νεαρό της ηλικίας του ποιητή, ενώ το αφηγηματικό ύφος της Οδύσσειας ταίριαζε καλύτερα σε ένα έργο των γηρατειών. Η διαφορά όμως του ύφους δε θα πρέπει να αναζητηθεί μόνο στη χρονολόγηση, αλλά και στο διαφορετικό θέμα κάθε έργου.

Βασικές διαφορές είναι οι εξής:

1. Η **Οδύσσεια** μοιάζει με ναυτικό παραμύθι σε παράξενους τόπους και με εξωπραγματικά όντα. Το παραμυθικό στοιχείο λείπει από την **Ιλιάδα**, ενώ οι μύθοι της έχουν ηρωικό περιεχόμενο. Η δράση της εντοπίζεται σε έναν πραγματικό κόσμο και οι θεοί της παρουσιάζουν ανθρώπινες συμπεριφορές.
2. Στην **Οδύσσεια** παρουσιάζεται μια νεότερη εποχή, κατά την οποία ο θεσμός της βασιλείας παρακμάζει, σε αντίθεση με **Ιλιάδα**, που βρίσκεται στην ακμή του.
3. Στην **Ιλιάδα** καθρεφτίζεται η αντίληψη μιας κλειστής αριστοκρατικής τάξης, ενώ στην **Οδύσσεια** οι ήρωες ανήκουν σε όλα τα κοινωνικά στρώματα και ακούγονται οι πεποιθήσεις και οι πόθοι των κατώτερων τάξεων.
4. Ο χαρακτήρας της **Ιλιάδας** είναι πολεμικός - και γι' αυτό μερικές φορές σκληρός - ενώ της **Οδύσσειας** είναι πιο ήρεμος και ειρηνικός.

	Ιλιάδα	Οδύσσεια
Ύφος	πυκνό, δραματικό	αφηγηματικό, παραστατικό
Περιεχόμενο	ηρωικό, πολεμικό, σκληρό	ναυτικό παραμύθι, ήρεμο, ειρηνικό
Κοινωνία	βασιλεία, αριστοκρατία	παρακμή βασιλείας – λαϊκές συνελεύσεις
Πρωταγωνιστές	Αχιλλέας (οξύθυμος, παρορμητικός)	Οδυσσεύς (ήρεμος, μεθοδικός)
Θεοί – Άνθρωποι	εγωιστές, άδικοι, επεμβαίνουν και καθορίζουν τις ζωές και τις πράξεις των ανθρώπων	περισσότερο δίκαιοι - με αίσθημα ατομικής ευθύνης έχουν οι ίδιοι μερίδιο στη μοίρα τους

A

A

Ραψωδία Α στ. 1-53

Περίληψη:

Στο προοίμιο βλέπουμε ότι ο ποιητής θα ασχοληθεί με τον θυμό του Αχιλλέα προς τον Αγαμέμνονα, εξαιτίας του οποίου βρήκαν άσχημο θάνατο πολλοί **Αχαιοί** ήρωες. Όπως μαθαίνουμε, όλα αυτά γίνονται σύμφωνα με το θέλημα του Δία. Ο **Αγαμέμνονας** κρατούσε αιχμάλωτη στο στρατόπεδο των Αχαιών την κόρη του ιερέα Χρύση, τη **Χρυσήίδα**, την οποία αρνούσαν να ελευθερώσει παρά το αίτημα του πατέρα της. Τότε ο Χρύσης ζήτησε από τον θεό **Απόλλωνα** να τιμωρηθούν με θάνατο οι Αχαιοί. Ο θεός επιθυμώντας να εκδικηθεί του Αχαιούς για την ασέβεια που έδειξαν προς τον ιερέα του, εισάκουσε τις προσευχές του και έστειλε στον στρατόπεδο των Αχαιών έναν τρομερό λοιμό. Έτσι, πολλοί άνθρωποι, αλλά και ζώα βρήκαν φριχτό θάνατο.

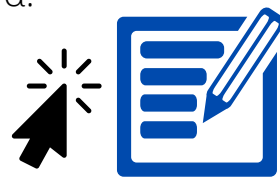

Ραψωδία Α στ. 1-53

Ενότητες:

- **στ. 1-11:** Η επίκληση στη Μούσα και το θέμα τη Ιλιάδας.
- **στ. 12-22:** Το αίτημα του Χρύση προς τον Αγαμέμνονα.
- **στ. 23-37:** Ο Αγαμέμνονας απορρίπτει το αίτημα του Χρύση και τον διώχνει από το στρατόπεδο.
- **στ. 38-53:** η προσευχή του Χρύση και η τιμωρία του Απόλλωνα.

Πρόσωπα:

**ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ**

Θεά: η Μούσα της ηρωικής ποίησης, Καλλιόπη. Οι ραψωδοί ξεκινούσαν το τραγούδι τους με επίκληση στη Μούσα, ώστε να τους εμπνεύσει και να μπορέσουν να συνεχίσουν την εξιστόρησή τους. Καθώς οι ραψωδοί συνέθεταν μόνοι τους το ποίημά τους και αυτοσχεδίαζαν, χρειάζονταν τη βοήθεια της Μούσας για να μπορούν να διατηρούν την έμπνευσή τους και να τραγουδούν προς τέρψη των παρευρισκόμενων.

Αχαιοί: έτσι αποκαλούνται οι Έλληνες στα ομηρικά έπη. Ινδοευρωπαϊκής προέλευσης, το αρχαιότερο εθνικό φύλο, εμφανίζεται στις αρχές της 2ης χιλιετίας στις παραδουνάβιες περιοχές. Στα 1200-1100 π.Χ. δημιουργούν τον Μυκηναϊκό πολιτισμό.

Κρονίδης (Δίας): γιος του Κρόνου και της Ρέας. Αρχηγός των θεών του Ολύμπου. Τον ανέθρεψαν οι νύμφες Αδράστεια και Ίδη και οι Κουρήτες, αφού η Ρέα τον έσωσε ξεγελώντας τον Κρόνο. Ο Κρόνος κατάπινε τα παιδιά του λόγω της προφητείας της Γης, σύμφωνα με την οποία ο γιος του θα του έπαιρνε την εξουσία, όμως η Ρέα αντί για τον Δία, του έδωσε μία πέτρα τυλιγμένη σε σπάργανα.

Ατρείδης: ο **Αγαμέμνονας**, γιος του Ατρέα και αδελφός του Μενέλαου. Βασιλιάς των Μυκηνών με καταγωγή από τους Ατρείδες, τον ισχυρότερο βασιλικό οίκο. Χαρακτηρίζεται ως αλαζόνας, βίαιος, αυταρχικός και ασεβής, στοιχεία αντίθετα σε εκείνα που αρμόζουν σε έναν βασιλιά. Αγνοεί την επιλογή του στρατεύματος να εισακουσθεί η ικεσία του Χρύση και επιδεικνύει απίστευτη σκληρότητα απέναντί του μένοντας ασυγκίνητος στην ικεσία του. Έτσι, γίνεται εριστικός και διαπράττει «ύβρη» προς τον θεό Απόλλωνα, όταν το διώχνει με άσχημο τρόπο από το στρατόπεδο.

Απόλλωνας: θεός του Ολύμπου, προστάτης της μουσικής και του φωτός, εξαίρετος τοξοβόλος. Γιος του Δία και της Λητώ. Ένα από τα σημαντικότερα ιερά του Απόλλωνα βρισκόταν στη Δήλο, όπου και γεννήθηκε. Εδώ αναφέρεται ως προστάτης της Χρύσης και της Κίλλας, πόλεις της Μ. Ασίας, όπου τιμούσαν τον Απόλλωνα. Στην Ιλιάδα θεωρείται ο υπαίτιος της διαμάχης ανάμεσα στον Αγαμέμνονα και στον Αχιλλέα. Θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ορμητικός, οργισμένος και εκδικητικός (ανθρωπομορφισμός). Ωστόσο, προς τον Χρύση είναι φιλεύσπλαχνος, εισακούει την προσευχή του και αναγνωρίζει την προσφορά του ως ιερέα.

Κόρη: η Χρυσήδα, κόρη του Χρύση. Όταν ο Αχιλλέας κατέλαβε την πόλη Χρύση, πήρε ως αιχμάλωτη τη Χρυσήδα και την παρέδωσε ως λάφυρο πολέμου στον Αγαμέμνονα. Μαζί είχε πάρει και τη Βρισηίδα, την οποία κράτησε για τον εαυτό του.

Χρύσης: πατέρας της Χρυσήδας και ιερέας του Απόλλωνα. Κάνει ό,τι μπορεί για να πάρει πίσω την κόρη του. Εμφανίζεται μπροστά σε ολόκληρο τον στρατό των Αχαιών και ικετεύει για την επιστροφή τα κόρης του. Ασκήν έμμεση πίεση στους Αχαιούς αναφέροντας την ιδιότητά του ως ιερέα του Απόλλωνα. Με αυτόν τον τρόπο, τους προΐδεάζει για την τιμωρία που θα βρουν από τον θεό. Όταν ο Αγαμέμνονας τον διώχνει και του μιλά με πολύ άσχημο τρόπο, προσεύχεται στον θεό Απόλλωνα, ο οποίος στέλνει λοιμό στους Αχαιούς ως τιμωρία για την ασέβεια απέναντι στον ιερέα του.

«Τον τρομερόν θυμόν του Αχιλλέως» (στ.1):

Το θέμα της Ιλιάδας, η μῆνις του Αχιλλέα. Αν και το περιεχόμενο της Ιλιάδας είναι ο Τρωικός Πόλεμος, ο ποιητής ξεκινά απευθείας με την αναφορά στο θέμα του έργου. Έτσι, ο πόλεμος δεν περιγράφεται από την αρχή στο έπος, αλλά - όπως και στην Οδύσσεια - η αφήγηση των γεγονότων ξεκινά *in medias res*. Δηλαδή, από τη μέση των πραγμάτων. Η ιστορία εκτυλίσσεται 51 ημέρες πριν από την άλωση της Τροίας.

Στο **προοίμιο** της Ιλιάδας, έχουμε δύο σκηνές **ικεσίας**. Ο Χρύσης πρώτα μιλά στον Αγαμέμνονα ζητώντας του να του επιστρέψει την κόρη του και, έπειτα, στον Απόλλωνα, ώστε να τιμωρηθούν οι Αχαιοί για την ασέβειά τους.

Το τυπικό της ικεσίας:

1. Ικετευτική προσφώνηση και εγκώμιο.
2. Αναφορά στις περασμένες συμφορές.
3. Υποβολή αιτήματος.
4. Ευχές.

Σύμφωνα με το τυπικό της ικεσίας, ο ικέτης προσπέφτει στα πόδια εκείνου που θέλει να θέσει τα αιτήματά του και με το ένα χέρι αγγίζει το γόνατο, ενώ με το άλλο χέρι το πηγούνι του. Ωστόσο, ο Χρύσης δεν αγγίζει τα πόδια του Αγαμέμνονα ή του θεού. Αρχικά, έρχεται με αίτημα προς τους Αχαιοούς για την απελευθέρωση της κόρης του και φέρνει μαζί του λύτρα, ενώ, στη συνέχεια, απευθύνει προσευχή στον θεό Απόλλωνα. Έτσι, ακολουθείται το παραπάνω τυπικό της ικεσίας.

Το σχήμα άτη - ύβρη - νέμεση - τίση:

Άτη (ἄτη): τύφλωση του νου, πλάνη που οδηγεί στην ύβρη.

Ύβρις (ὕβρις): αλαζονεία, ανόσια/ ασεβής πράξη που ξεπερνά το μέτρο και τα όρια των ηθικών/ θρησκευτικών νόμων.

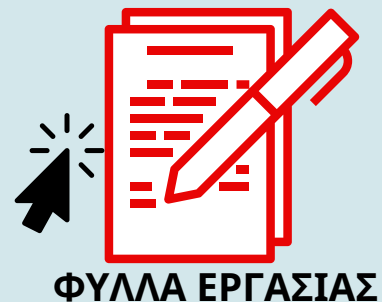
Νέμεσις: θεία δίκη. Η οργή των θεών που στρέφεται σε οποιονδήποτε διαπράττει ύβρη.

Τίσις: πραγματική τιμωρία, ανταπόδοση, εκδίκηση για κάποια ανόσια/ ασεβή πράξη.

Ο **Αγαμέμνωνας** διαπράττει ύβρη προς τον ιερέα του θεού **Απόλλωνα**, όταν αρνείται να δώσει πίσω τη Χρυσήίδα («αυτήν δε θα απολύσω εγώ» (στ. 30). Θα ακολουθήσει η τιμωρία.

Ιδεολογικά στοιχεία:

1. Οι θεοί επεμβαίνουν στη ζωή των θνητών.
2. Μετά την ύβρη, επέρχεται η τιμωρία.
3. Αιτία μεγάλων κακών είναι η διχόνοια.
4. Οι θυσίες των γονέων για χάρη των παιδιών τους.
5. Ο νόστος, ως υπέρτατος σκοπός.
6. Ο ικέτης ως πρόσωπο σεβαστό.
7. Οι προσευχές – κατάρες, όσων έχουν αδικηθεί, εισακούονται.

Στοιχεία τεχνικής:

- **Τριτοπρόσωπη αφήγηση, διάλογος.**
- **Σχήμα των τριών/ Ο τυπικός αριθμός τρία:** στ. 27-28, στ. 31-31, στ. 38-39, στ. 51-52.
- **Αντιθέσεις:** στ. 35, στ. 44-48.
- Παρομοιώσεις: στ. 48: («όμοιαζε την νύκτα» ο Απόλλωνας παρομοιάζεται με τη νύχτα).
- **Επική ειρωνεία:** στ. 27-33 (ο Αγαμέμνωνας θεωρεί ότι έχει υπεροχή έναντι του Χρύση, ότι έχει «στεφθεί» νικητής, όμως αγνοεί ότι θα επέλθει τιμωρία από τον Απόλλωνα και θα αναγκαστεί να επιστρέψει τη Χρυσίδα).
- **Αναχρονισμός:** στ. 53 (ο ποιητής θέλει τους νεκρούς να καίγονται - ταφικό έθιμο των γεωμετρικών χρόνων - στα μυκηναϊκά χρόνια οι νεκροί θάπτονταν).
- **Ρητορικές ερωτήσεις:** στ. 8.

Ραψωδία Α στ. 54-306

Περίληψη:

Ο λοιμός του Απόλλωνα συνεχίζει να πλήττει το στρατόπεδο των Αχαιών, με θύματα πολλούς ανθρώπους και ζώα. Τη δέκατη ημέρα, ο **Αχιλλέας**, μετά την προτροπή της Ήρας, συγκαλεί γενική συνέλευση και ζητά από τον μάντη Κάλχα την αιτία του λοιμού. Ο μάντης αποκαλύπτει ότι ο λοιμός είναι τιμωρία από τον θεό Απόλλωνα, λόγω της προσβολής του ιερέα του από τον Αγαμέμνονα και της άρνησής του να παραδώσει τη Χρυσίδα. Επιπλέον, προειδοποιεί ότι θα επέλθουν κι άλλες συμφορές, εάν ο βασιλιάς δεν επιστρέψει την κόρη στον πατέρα της χωρίς λύτρα. Τα λόγια αυτά εξοργίζουν τον Αγαμέμνονα, ο οποίος, ενώ εμμένει αρχικά στην απόφασή του, αποφασίζει να υποχωρήσει για χάρη του στρατού του. Ωστόσο, ζητά ως δώρο μία άλλη κοπέλα.

Ο Αχιλλέας αντιδρά στο αίτημα του Αγαμέμνονα, καθώς θεωρεί ότι δεν μπορεί να απαιτεί δώρα άλλων αρχηγών. Ωστόσο, του υπόσχεται τετραπλά δώρα από την Τροία, εάν εκείνος επιστρέψει τη Χρυσίδα. Ο **Αγαμέμνονας** ανένδοτος, δηλώνει ότι θα πάρει ως αντάλλαγμα το λάφυρο του Αίαντα, του Αχιλλέα ή του Οδυσσέα. Έτσι ο Αχιλλέας, προσβεβλημένος από την εγωκεντρική και αχάριστη συμπεριφορά του Αγαμέμνονα, αποφασίζει να φύγει για τη Φθία. Παρόλες τις απειλές, ο Αγαμέμνονας αδιαφορεί και εμμένει στην αρχική του απόφαση: να πάρει το λάφυρο του Αχιλλέα, τη Βρισηίδα.

Ο Αχιλλέας ακούγοντας τον Αγαμέμνονα να εμμένει στην απόφασή του σχετικά με τη **Βρισηίδα**, πληγώνεται και οργίζεται. Σκέφτεται μάλιστα να τον σκοτώσει μπροστά σε όλους τους Αχαιοούς. Τότε, εμφανίζεται η θεά **Αθηνά** – απεσταλμένη της Ήρας – και τον πείθει να μην τον σκοτώσει, αλλά να εκτονώσει τον θυμό του βρίζοντάς τον, όσο θέλει. Επιπλέον, του υπόσχεται ότι ο αρχιστράτηγος θα τιμωρηθεί μία μέρα για την αλαζονεία του. Έτσι, ο Αχιλλέας ξεστομίζει βαριές βρισιές και ορκίζεται ότι, εάν μία μέρα οι Αχαιοί ζητήσουν τη βοήθειά του, εκείνος δε θα τη δώσει.

Ο **Νέστορας**, αναλαμβάνει να συμφιλιώσει τον Αγαμέμνονα με τον Αχιλλέα τονίζοντας την ανάγκη για αμοιβαίες υποχωρήσεις και τη σημασία που έχει η φιλονικία τους για το αντίπαλο στρατόπεδο. Πρότεινε να πειθαρχήσουν, όπως σεβάστηκαν τις συμβουλές του κι άλλοι άνδρες παλαιότερα. Επιπλέον, συμβούλεψε τον μεν Αγαμέμνονα να μην αφαιρέσει το δώρο του Αχιλλέα, τον δε Αχιλλέα να μην αντιμιλά στον αρχιστράτηγο, αφού αυτός είναι ανώτερός του και δοξασμένος από τον Δία. Ωστόσο, η προσπάθειά του απέτυχε, καθώς οι δύο άνδρες έμειναν στις απόψεις τους. Έτσι, ο Αγαμέμνονας υπογράμμισε ότι ο Αχιλλέας, παρά το γενναίο του χαρακτήρα του, δεν δύναται να προσβάλλει οποιονδήποτε. Ο Αχιλλέας από την μεριά του, τον προειδοποίησε να μην τολμήσει να του πάρει άλλο δώρο, εκτός από τη Βρισηίδα.

Ενότητα Α' - Ιλιάδα Β' Γυμνασίου - ΘΕΩΡΙΑ

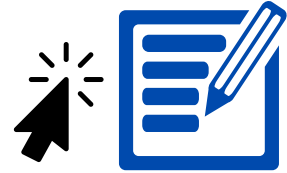
Ραψωδία Α στ. 54-306

Ενότητες:

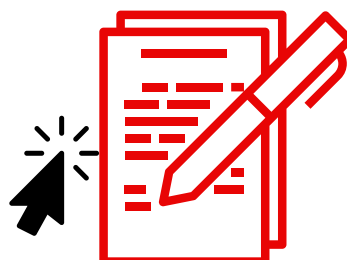
- **στ. 54-121:** Ο Αχιλλέας συγκαλεί το στράτευμα – Η αιτία του λοιμού.
- **στ. 122-188:** Αχιλλέας και Αγαμέμνονας συγκρούονται για τα λάφυρα.
- **στ. 189-245:** Η Αθηνά επεμβαίνει και εμποδίζει τον Αχιλλέα να σκοτώσει τον Αγαμέμνονα.
- **στ. 246-306:** Η διαμεσολάβηση του Νέστορα και η ανταπόκριση του Αχιλλέα.

ONLINE TEST

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ

ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

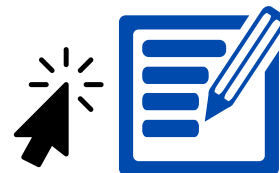
Ραψωδία Α στ. 54-121

Περίληψη:

Ο λοιμός του Απόλλωνα συνεχίζει να πλήττει το στρατόπεδο των Αχαιών, με θύματα πολλούς ανθρώπους και ζώα. Τη δέκατη ημέρα, ο **Αχιλλέας**, μετά την προτροπή της Ήρας, συγκαλεί γενική συνέλευση και ζητά από τον μάντη **Κάλχα** την αιτία του λοιμού. Ο μάντης αποκαλύπτει ότι ο λοιμός είναι τιμωρία από τον θεό Απόλλωνα, λόγω της προσβολής του ιερέα του από τον **Αγαμέμνονα** και της άρνησής του να παραδώσει τη Χρυσήίδα. Επιπλέον, προειδοποιεί ότι θα επέλθουν κι άλλες συμφορές, εάν ο βασιλιάς δεν επιστρέψει την κόρη στον πατέρα της χωρίς λύτρα. Τα λόγια αυτά εξοργίζουν τον Αγαμέμνονα, ο οποίος, ενώ εμμένει αρχικά στην απόφασή του, αποφασίζει να υποχωρήσει για χάρη του στρατού του. Ωστόσο, ζητά ως δώρο μία άλλη κοπέλα.

Ραψωδία Α στ. 54-121

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Ενότητες:

- **στ. 54-73:** Ο Αχιλλέας συγκαλεί συνέλευση.
- **στ. 74-102:** Ο μάντης Κάλχας ζητά εχέγγυα και αποκαλύπτει την αλήθεια.
- **στ. 103- 121:** Ο Αγαμέμνονας οργίζεται με τον χρησμό και αρνείται να παραδώσει τη Χρυσίδα.

Πρόσωπα:

Αχιλλέας: γιος της Θέτιδας και του Πηλέα. Ο σημαντικότερος ήρωας των Ελλήνων κατά τον Τρωικό πόλεμο και βασιλιάς των Μυρμιδόνων. Αρχικά, όταν παίρνει τον λόγο στη συνέλευση, εμφανίζεται ήρεμος και ευγενικός. Ωστόσο, καθώς ψάχνει τη λύση στο πρόβλημα των Αχαιών, γίνεται ανήσυχος. Καλώντας τον μάντη αποδεικνύει έμπρακτα το ενδιαφέρον του για τη μοίρα των Αχαιών. Δε διστάζει, μάλιστα, να δώσει όρκο προστασίας απέναντι σε οποιονδήποτε επιχειρήσει να τον βλάψει, ακόμα και στο Αγαμέμνονα, προκειμένου να αποκαλυφθεί η αλήθεια.

Κάλχας: γιος του Θέστορα, μάντης, ορνεοσκόπος. Ήταν εκείνος που έπεισε τον Αγαμέμνονα να θυσιάσει την Ιφιγένεια, για να φυσήξει ευνοϊκός άνεμος και να ξεκινήσει το ταξίδι προς την Τροία. Επιπλέον, συμβούλευσε τους Έλληνες να κατασκευάσουν τον Δούρειο Ίππο και προφήτευσε την ήττα τους χωρίς τη βοήθεια του Αχιλλέα. Εδώ, εμφανίζεται φοβισμένος και ζητά την προστασία του Αχιλλέα, προκειμένου να δώσει τον χρησμό.

Αγαμέμνονας: η οργή του προς τον μάντη θα μας οδηγήσει στον θυμό του Αχιλλέα. Η απόφασή του να επιστρέψει τη Χρυσήίδα, εφησυχάζει τους θεατές, αλλά η απαίτησή του για αντικατάσταση του δώρου του εντείνει το αίσθημα του φόβου. Στη συγκεκριμένη ενότητα, εμφανίζεται εξοργισμένος με τον μάντη, αυταρχικός και ασεβής απέναντί του. Ενδιαφέρεται για τον στρατό του γι' αυτό και αποφασίζει να υποχωρήσει στο θέλημα του Απόλλωνα. Θα μπορούσαμε να τον χαρακτηρίσουμε ως εγωκεντρικό και πεισματάρη, αφού καταχράται την εξουσία του και απαιτεί εκ νέου δώρο.

«ως η θεά τον διδάξεν η Ήρα η λευκοχέρα» (στ. 56):

Στην Ιλιάδα, πολύ περισσότερο από την Οδύσσεια, οι θεοί επεμβαίνουν στη μοίρα των ανθρώπων και την καθορίζουν. Η Ήρα εδώ εμφανίζεται ως θεία φώτιση στον νου του Αχιλλέα, ώστε να προωθηθεί ιστορία με την αποκάλυψη της αιτίας του λοιμού και την επίλυση του προβλήματος. Η Ήρα είναι από τους θεούς που στέκονται στο πλευρό των Αχαιών, κατά τη διάρκεια του Τρωικού πολέμου, καθώς ο Πάρις την είχε προσβάλει δίνοντας το μήλο στην Αφροδίτη.

«ναι, θέλω εγώ καλύτερα την κόρη... στη γνώμη και στα έργα» (στ. 112-115):

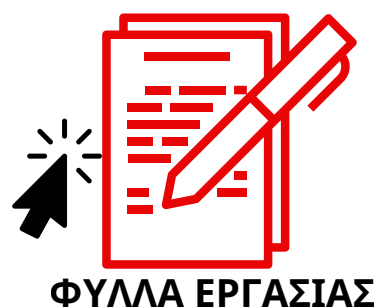
Μέσα από τα λόγια του Αγαμέμνονα, ο αναγνώστης – ακροατής πληροφορείται για τα ιδεώδη της ομηρικής εποχής σχετικά με τη γυναίκα. Η ιδανική γυναίκα δεν είναι απλά όμορφη, αλλά περικλείει και πνευματικές αρετές, όπως η εξυπνάδα και οι αγαθές πράξεις.

«αλλά δώρο ετοιμάσετε [...] εγώ δεν πρέπει αδώρητος να μείνω [...] το δώρο μου πηγαίνει» (στ. 118-120):

Σε περίοδο πολέμου, ύστερα από τις επιδρομές, οι νικητές μοίραζαν τη λεία (τα λάφυρα) που είχαν αποκτήσει από τα μέρη που λεηλάτησαν, ανάλογα με τη θέση που κατείχε ο καθένας. Έτσι, αντιλαμβανόμαστε ότι η ιεραρχία ήταν πολύ σημαντικό να τηρείται εκείνη την περίοδο. Στον Αγαμέμνονα είχε επιδοθεί ως δώρο η Χρυσήίδα, ύστερα από την κατάκτηση της πόλης Χρύση. Ο Αχιλλέας είχε κρατήσει για τον εαυτό του τη Βρισηίδα. Τώρα που η Χρυσήίδα έπρεπε να επιστραφεί στον πατέρα της, ο Αγαμέμνονας ένιωθε πως θα χανόταν η ιεραρχία και θα ατιμαζόταν, εάν μόνο εκείνος έμενε χωρίς κανένα λάφυρο. Η επανάληψη της λέξης, σε τόσο μικρή έκταση, δηλώνει αυτήν ακριβώς την αγωνία και τονίζει τον εγωιστικό τρόπο σκέψης του Αγαμέμνονα.

Στοιχεία τεχνικής:

- **Τριτοπρόσωπη αφήγηση, διάλογος.**
- **τυπικός αριθμός:** Εννιά (στ.54), ως πολλαπλάσιο του 3, για να δηλωθεί μεγάλο χρονικό διάστημα.
- **Επιβράδυνση:** στ. 74-92.

Ραψωδία Α στ. 122-188

Περίληψη:

Ο **Αχιλλέας** αντιδρά στο αίτημα του Αγαμέμνονα, καθώς θεωρεί ότι δεν μπορεί να απαιτεί δώρα άλλων αρχηγών. Ωστόσο, του υπόσχεται τετραπλά δώρα από την Τροία, εάν εκείνος επιστρέψει τη Χρυσίδα. Ο **Αγαμέμνονας** ανένδοτος, δηλώνει ότι θα πάρει ως αντάλλαγμα το λάφυρο του Αίαντα, του Αχιλλέα ή του Οδυσσέα. Έτσι ο Αχιλλέας, προσβεβλημένος από την εγωκεντρική και αχάριστη συμπεριφορά του Αγαμέμνονα, αποφασίζει να φύγει για τη Φθία. Παρόλες τις απειλές, ο Αγαμέμνονας αδιαφορεί και εμμένει στην αρχική του απόφαση: να πάρει το λάφυρο του Αχιλλέα, τη **Βρισηίδα**.

Ενότητα Α' - Ιλιάδα Β' Γυμνασίου - ΘΕΩΡΙΑ

Ραψωδία Α στ. 122-188

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Ενότητες:

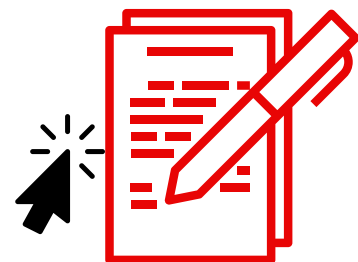
- **Στ. 122-130:** Ο Αχιλλέας προσπαθεί με επιχειρήματα να πείσει τον Αγαμέμνονα.
- **Στ. 131-148:** Η απόφαση για τη Χρυσήδα και τα δώρα του Αγαμέμνονα.
- **Στ. 149-172:** Ο Αχιλλέας επιτίθεται λεκτικά στον Αγαμέμνονα και τον απειλεί να αποχωρήσει.
- **Στ. 173-188:** Ο Αγαμέμνονας υποβιβάζει τον Αχιλλέας και τον απειλεί ότι θα του πάρει το δώρο του.

Πρόσωπα:

Αχιλλέας: αρχικά εμφανίζεται συγκρατημένος. Η συμπεριφορά του είναι ανάλογη της θέσης, της καταγωγής και της ηλικίας του. Παίρνει την πρωτοβουλία να σταθεί απέναντι στον θυμωμένο αρχιστράτηγο και με ηρεμία προσπαθεί να τον μεταπείσει. Ωστόσο, η οργή του κλιμακώνεται μέχρι που εκτοξεύει βρισιές προς τον Αγαμέμνονα. Τον βλέπουμε ασυγκράτητο και ιδιαίτερα εύθικτο. Αρνείται να υποταχθεί, επαναστατεί και απειλεί να εγκαταλείψει το στρατόπεδο. Εξωτερικεύει το αίσθημα της αδικίας και υπερασπίζεται με πάθος την τιμή του που νιώθει ότι κινδυνεύει.

Αγαμέμνονας: φαίνεται εγωκεντρικός, πλεονέκτης, οξύθυμος, αδιάλλακτος και ανυποχώρητος. Εκφράζει την επιθυμία να υποτάξει τους πάντες στη θέλησή του, όπως ο ίδιος υποτάσσεται στους θεούς. Εκτιμά τη γενναιότητα του Αχιλλέα, αλλά θέλει να διεκδικήσει το γέρας (δώρο) του και τον υποβαθμίζει. Λέγοντας ότι στηρίζει τις ελπίδες του στον Δία, εξισορροπεί την ύβρη του προς τον Απόλλωνα. Παραμένει αυταρχικός και ακολουθεί την τακτική του φόβου αντί της πειθούς.

Οι δύο ήρωες συγκρούονται με σκοπό να υπερασπιστεί ο καθένας την τιμή του. Τα λάφυρα δεν έχουν για εκείνους μόνο υλική αξία αλλά, κυρίως, ηθική, αφού επιβεβαιώνουν την αξία τους και τη θέση τους στο στράτευμα. Αφενός ο Αγαμέμνωνας νιώθει ταπεινωμένος, αφού το δικό του γέρας θα πρέπει να αποδοθεί στον πατέρα της, ενώ οι υπόλοιποι θα κρατήσουν τα δικά τους. Από την άλλη πλευρά, ο Αχιλλέας, στην σκέψη ότι ο Αγαμέμνωνας θα πάρει το δικό του δώρο, οργίζεται μαζί του και ξεσπά. Και οι δύο ήρωες είναι ανυποχώρητοι και επιδεικνύουν υπέρμετρο εγωισμό.

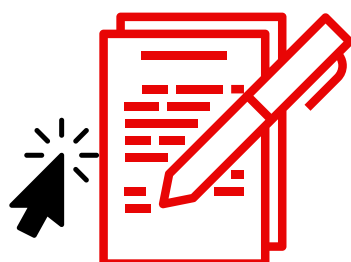

ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Αίαντας: γιος του βασιλιά της Σαλαμίνας, Τελαμώνα. Διακρίθηκε στην τειχομαχία, μαζί με τον Οδυσσέα κατάφεραν να αποσπάσουν το σώμα του Αχιλλέα από τους Τρώες και διεκδίκησαν τα όπλα του με νικητή τον Οδυσσέα. Τότε ο Αίαντας αποφάσισε να τον σκοτώσει μαζί με τους αρχηγούς των Αχαιών. Η Αθηνά τον ξεγέλασε και εκείνος αυτοκτόνησε, αφού ένιωσε ότι γελοιοποιήθηκε όταν έμαθε ότι είχε σκοτώσει απλά κάποια βόδια.

Οδυσσέας: βασιλιάς της Ιθάκης, γιος του Λαέρτη και της Αντίκλειας, σύζυγος της Πηνελόπης και πατέρας του Τηλέμαχου. Στον τρωικό πόλεμο πήγε με 12 καράβια. Είναι εκείνος που μηχανεύτηκε το τέχνασμα με τον Δούρειο Ίππο. Στην πατρίδα του επέστρεψε μετά από μία δεκαετή περιπλάνηση.

Μενέλαος: βασιλιάς της Σπάρτης, αδερφός του Αγαμέμνονα. Όταν ο Πάρις του άρπαξε τη σύζυγό του, Ελένη, ζήτησε τη βοήθεια όλων των βασιλέων για να εκστρατεύσει στην Τροία και να πάρει εκδίκηση. Μετά την άλωση της Τροίας και οκτώ χρόνια πολέμου, επέστρεψε με τη σύζυγό του στην Σπάρτη.

ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

- **Τριτοπρόσωπη αφήγηση, διάλογος.**
- **Κοσμητικά Επίθετα:** (στ.122) φτερόποδος/ισόθεος Πηλείδης, (στ. 123) ένδοξε/φιλόπλουτε Ατρείδη, (στ.124) μεγαλόψυχοι Αχαιοί, (στ. 130) πυργωμένη Τροία, (στ. 131) μέγας Αγαμέμνων, (στ. 133) θείε Πηλείδη, (στ. 142) θεία θάλασσα, μαύρο καράβι, (στ. 143) κουπηλάτες διαλεκτους, (στ. 146) θείος Οδυσσέας, (στ. 147) τρομερέ/ μόνε Πηλείδη, (στ. 150) πανουργότατε, (στ. 153) λογχοφόρων Τρώων, (στ. 156) μεγαλόσβολην/ ανδροθρέπταν Φθίαν, (στ.158) όρη κατάσκια, (στ. 159) αναίσχυντε, (στ.161) σκυλοπρόσωπε, (στ.164) δώρο καλό, (στ. 165) καλά τειχό 'καστρα, (στ. 166) σφοδρού πολέμου, (στ. 167) τρανό δώρο, (στ. 168) δώρο μικροστό και αγαπητό, (στ.169) σκληρόν αγώνα, (στ.171) κυρτά καράβια, (στ. 176) πανσόφος Κρονίδης, (στ. 177) διοθρέπτους βασιλείς.
- **Μεταφορές:** (στ. 130) να πάρομε την πυργωμένη Τροίαν, (στ. 150) μ' αναίδειαν ενδυμένε, (στ. 158) πέλαγ' αγριωμένα, (στ. 165) τειχόκαστρα πατούμε, (στ. 166) το βάρος του πολέμου, (στ. 178) ότι την έριδα διψάς, (στ. 182) και στην χολήν σου αδιαφορώ.
- **Αντιθέσεις:** (στ. 134) να έχεις συ το δώρο σου και εγώ να το στερούμε, (στ. 132) μη ζητείς με απάτην να με πάρεις, (στ. 140) την χολήν θα του κινήσω, (στ. 159) αλλά για τον Μενέλαο και για σένα, (στ. 167-168) τρανό συ παίρνεις δώρο, κι εγώ με δώρο μικροστό.
- **Προοικονομία:** στ. 141-148 (προοικονομείται η επιστροφή της Χρυσίδας με τη συνοδεία της εκατόμβης για εξευμενισμό του Απόλλωνα), στ. 184-185 (προοικονομείται η βίαιη αρπαγή της Βρισηίδας από τη σκηνή του Αχιλλέα).
- **Εικόνες:** (στ. 158) όρη κατάσκια, πέλαγ' αγριωμένα, (στ. 168-169) με δώρο μικροστό...τες πρύμνες
- **Τραγική Ειρωνεία:** στ. 181 (ο αναγνώστης – ακροατής γνωρίζει ότι ο Δίας θα φροντίσει να δικαιωθεί ο Αχιλλέας, γεγονός που αγνοεί ο Αγαμέμνονας).

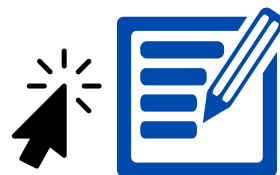
Ραψωδία Α στ. 189-245

Περίληψη:

Ο **Αχιλλέας** ακούγοντας τον Αγαμέμνονα να εμμένει στην απόφασή του σχετικά με τη Βρισηίδα, πληγώνεται και οργίζεται. Σκέφτεται μάλιστα να τον σκοτώσει μπροστά σε όλους τους Αχαιούς. Τότε, εμφανίζεται η θεά **Αθηνά** – απεσταλμένη της Ήρας – και τον πείθει να μην τον σκοτώσει, αλλά να εκτονώσει τον θυμό του βρίζοντάς τον, όσο θέλει. Επιπλέον, του υπόσχεται ότι ο αρχιστράτηγος θα τιμωρηθεί μία μέρα για την αλαζονεία του. Έτσι, ο Αχιλλέας ξεστομίζει βαριές βρισιές και ορκίζεται ότι, εάν μία μέρα οι Αχαιοί ζητήσουν τη βοήθειά του, εκείνος δεν θα τη δώσει.

Ραψωδία Α στ. 189-245

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Ενότητες:

- **στ. 189-206:** Η Αθηνά εμφανίζεται με επιφάνεια στον Αχιλλέα.
- **στ. 207-215:** Οι υποσχέσεις της θεάς προς τον Αχιλλέα.
- **στ. 216-223:** Η ανταπόκριση του Αχιλλέα στην παρέμβαση της θεάς.
- **στ. 224-245:** Η οργή του Αχιλλέα κλιμακώνεται και εκτοξεύει ύβρεις προς τον Αγαμέμνονα.

Πρόσωπα:

Αχιλλέας: εδώ βλέπουμε τον θυμό του, που είναι αποτέλεσμα της σύγκρουσής του με τον Αγαμέμνονα. Η εξωτερική δράση του ήρωα είναι έντονη και συμπίπτει με την εσωτερική, η οποία εκφράζεται με τη μορφή όρκου. Παρουσιάζεται εύθικτος, φιλόνικος και ότι ενδιαφέρεται για την τιμή του. Η αγάπη των θεών προς εκείνος, φανερώνει τη θεοσέβειά του. Ξαφνιάζεται με την παρέμβαση της θεάς, στην οποία αποκαλύπτει την απογοήτευσή του. Εκείνη εκμεταλλεύεται τη φιλοτιμία του για να τον ηρεμήσει. Τέλος, εμφανίζεται υποχωρητικός, αφού αποφεύγει τον φόνο, αλλά έχει επίγνωση της αξίας του ως πολεμιστή.

Αθηνά: η εμφάνισή της ξαφνιάζει τον ήρωα και περνά τη δράση σε επίπεδο θεών, η οποία επιστρέφει σε επίπεδο ανθρώπων με τις ύβρεις του Αχιλλέα. Σκοπός της είναι να ηρεμήσει τον Αχιλλέα, ο οποίος δεν πρέπει να ταπεινωθεί και να εμποδίσει τον φόνο, ώστε να παραμείνει ζωντανός ο Αγαμέμνονας. Η θεά εμφανίζεται εύστροφη και πειστική, με λόγο φιλικό και προτρεπτικό. Δεν διατάζει τον Αχιλλέα, αντίθετα, η θετική της αύρα εκτονώνει την ηλεκτρισμένη ατμόσφαιρα που δημιούργησε η σύγκρουση των δύο αρχηγών

Ήρα: σύζυγος του Δία. Αποτελούσε πρότυπο συζύγου και ονομαζόταν «γαμηλιά», «ζυγιά», «Τελεία». Τιμωρούσε τη συζυγική απιστία και, σε μερικούς τόπους, λατρευόταν ως θεά του νυχτερινού φωτός ή των καταιγίδων. Σύμφωνα με την παράδοση, αποκτούσε την παρθενικότητά της κάθε φορά που λουζόταν στα νερά της πηγής Κάναθος. Στη ρωμαϊκή μυθολογία ταυτίζεται με τη θεότητα Juno, σύζυγο του ύπατου των θεών Jupiter (Δίας).

Έκτορας: ένας από τους πενήντα γιους του Πριάμου και της Εκάβης, αρχηγός των Τρώων και ο γενναιότερος πολέμαρχός τους. Σύζυγός του ήταν η Ανδρομάχη και γιος του ο Αστυάνακτας. Ο Έκτορας σκότωσε τον Πάτροκλο και βρήκε τον θάνατο από τον Αχιλλέα. Ήταν εκείνος που έβαλε φωτιά στο πλοίο του Πρωτεσίλαου και τραυμάτισε τον Διομήδη, τον Οδυσσέα και τον Αγαμέμνονα.

Στοιχεία τεχνικής:

- **Τριτοπρόσωπη αφήγηση, διάλογος.**
- **Κοσμητικά Επίθετα:** (στ.190) δασιά στήθη, (στ. 196, 209) Ἥρα λευκοχέρα, (στ.198) ολόξανθα μαλλιά, (στ.201) φοβερή λάμψη, (στ.202) λόγια φτερωμένα, (στ.203) αιγιδοφόρου Διός, (στ.207) γλαυκόφθαλμη θεά, (στ.214) δώρα ατίμητα, (στ.216) φτεροπόδης Πηλείδης, (στ.220) αργυρήν λαβήν, (στ.221) μέγα ξίφος, (στ. 232) λαοφάγε βασιλέα, (στ.234) μέγαν όρκον, (στ. 244) ανθρωποφόνου Έκτορος, (στ.246-247) χρυσοκαρφωμένο σκήπτρο.
- **Μεταφορές:** (στ. 220-221) το βαρύ του χέρι, (στ. 224) βαρείς λόγους.
- **Προσωποποιήσεις:** (στ.201) φοβερήν στα μάτια λάμψιν είχε, (στ.225) ουδ' έπαυε η χολή του, (στ.235-236) το σκήπτρο άφηκε τον κορμόν στα όρη, (στ.238) ελέπισε ο χαλκός, (στ.243) θα στρώσει η λόγχη.
- **Εικόνες:** (στ.201) φοβερήν στα μάτια λάμψιν είχε, (στ.220-221) από την αργυρήν λαβήν...πάλι το μέγα ξίφος, (στ.243-244) όταν πολλούς θα στρώσει...θα τρώγει ο πόνος.
- **Προοικονομία:** στ. 212 (προλέγεται η τιμωρία του Αγαμέμνονα που θα ακολουθήσει), στ. 213 (προοικονομείται η ικεσία του Αγαμέμνονα προς τον Αχιλλέα, για να επιστρέψει στη μάχη, στ. 214-215 (προμηνύεται η δικαίωση του Αχιλλέα), στ. 241-243 (προοικονομείται ότι οι Αχαιοί θα χρειαστούν τη βοήθεια του Αχιλλέα), στ. 244 (προοικονομείται η πολεμική δράση του Έκτορα, ενώ ο Αχιλλέας επιδιώκει να θορυβήσει τους Αχαιούς και τον Αγαμέμνονα σχετικά με την αντιμετώπιση του Έκτορα τώρα που θα αποχωρήσει από τη μάχη).
- **Γνωμικό:** (στ. 219) όποιος υπακούει στους θεούς κι αυτοί τον εισακούουν.
- **Σχήμα του αδυνάτου:** (στ, 234-240) ναι με το σκήπτρο...μέγας όρκος: με αυτό το σχήμα ο όρκος του Αχιλλέα γίνεται παραστατικός και αποκτά ένταση.
- **Θαυμαστό στοιχείο:** ο διάλογος του Αχιλλέα με την Αθηνά και η επιστροφή της στον Όλυμπο.
- **Περιγραφική αφήγηση:** (στ.200) και (στ. 225): ο ποιητής αποδίδει την εσωτερική δράση και τη συναισθηματική κατάσταση των ηρώων του.
- Άστοχα ερωτήματα: στ. 123-125, στ. 152, στ. 203-204, στ. 292.

Εξωτερική δράση: → Η συμπεριφορά των ηρώων του έργου σε επίπεδο πράξεων, κινήσεων, ενεργειών, προς το εξωτερικό τους περιβάλλον (ανθρώπους κλπ).

Εσωτερική δράση: → Η συμπεριφορά των ηρώων του έργου σε επίπεδο σκέψεων, συναισθημάτων κλπ.

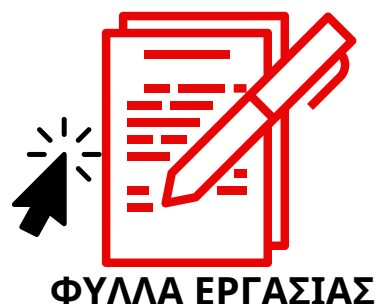
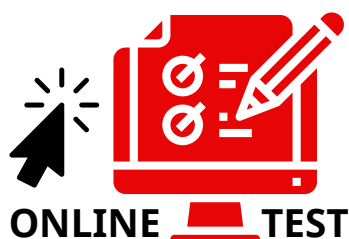
Αφήγηση: → Η εξιστόρηση των γεγονότων.

Επιφάνεια: → Η εμφάνιση των θεών στους ανθρώπους με τη φανέρωση της θεϊκής ιδιότητάς τους.

Γνωμικό: → Σύντομη φράση που περιέχει συμβουλή ή κρίση, βγαλμένη από μια φιλοσοφημένη θεώρηση της ζωής. Τα γνωμικά (ή αποφθέγματα) είναι παροιμίες των σοφών, αποτέλεσμα της σοφίας που προέρχεται από τη μεγάλη πείρα της ζωής.

Σχήμα του αδυνάτου: → Ο ποιητής το χρησιμοποιεί για να δείξει πως δεν είναι δυνατό να πραγματοποιηθεί κάτι σε καμία περίπτωση, παρά μόνον αν αλλάξουν οι νόμοι της φύσης.

Θαυμαστό στοιχείο: → Το γεγονός που δεν μπορεί να εξηγηθεί με τον ανθρώπινο νου. Υπερβαίνει τους νόμους της φύσης ή της λογικής και προκαλεί τον θαυμασμό. Στην Ιλιάδα, αποδίδεται στην παρέμβαση των θεών.

Ραψωδία Α στ. 246-306

Περίληψη:

Ο **Νέστορας**, αναλαμβάνει να συμφιλιώσει τον Αγαμέμνονα με τον Αχιλλέα τονίζοντας την ανάγκη για αμοιβαίες υποχωρήσεις και τη σημασία που έχει η φιλονικία τους για το αντίπαλο στρατόπεδο. Πρότεινε να πειθαρχήσουν, όπως σεβάστηκαν τις συμβουλές του κι άλλοι άνδρες παλαιότερα. Επιπλέον, συμβούλευσε τον μεν **Αγαμέμνονα** να μην αφαιρέσει το δώρο του Αχιλλέα, τον δε Αχιλλέα να μην αντιμιλά στον αρχιστράτηγο, αφού αυτός είναι ανώτερός του και δοξασμένος από τον Δία. Ωστόσο, η προσπάθειά του απέτυχε, καθώς οι δύο άνδρες έμειναν στις απόψεις τους. Έτσι, ο Αγαμέμνονας υπογράμμισε ότι ο Αχιλλέας, παρά το γενναίο του χαρακτήρα του, δεν δύναται να προσβάλλει οποιονδήποτε. Ο **Αχιλλέας** από την μεριά του, τον προειδοποίησε να μην τολμήσει να του πάρει άλλο δώρο, εκτός από τη Βρισηίδα.

Ραψωδία Α στ. 246-306

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Ενότητες:

- **στ. 246-285:** Η επέμβαση του Νέστορα.
- **στ. 286-292:** Η ανταπόκριση του Αγαμέμνονα στα λόγια του Νέστορα.
- **στ. 293-306:** Η απάντηση του Αχιλλέα στον Αγαμέμνονα και η αποχώρησή του από τα πλοία.

Πρόσωπα:

Αχιλλέας: ο έντονα συναισθηματικά φορτισμένος ψυχισμός του, προκαλεί την επέμβαση του Νέστορα. Έχει πλήρη επίγνωση της πολεμικής του αξίας, όμως η συμπεριφορά του δηλώνει έλλειψη σεβασμού προς τους ανωτέρους του. Παραμένει ανυποχώρητος και καθιστά σαφές ότι δεν θεωρεί τον εαυτό του υποτελή στον Αγαμέμνονα, αφού δεν διστάζει να τον απειλήσει με θάνατο, αν του αφαιρέσει κάποιο άλλο δώρο εκτός από τη Βρισηίδα.

Αγαμέμνονας: εξίσου συναισθηματικά φορτισμένος με τον Αχιλλέα, γεγονός που καθιστά απαραίτητη την επέμβαση του Νέστορα. Κρατά σκληρή, αδιάλλακτη και εγωιστική στάση, ενώ παραμένει αλαζόνας και υπερόπτης. Αδυνατεί να κατανοήσει τα λάθη του και δείχνει φανερά ενοχλημένος από τον Αχιλλέα, αφού δεν μπορεί να ανεχτεί να είναι κάποιος άλλος ανώτερος από αυτόν.

Νέστορας: βασιλιάς της Πύλου, γιος του Νηρέα και της Χλωρίδας. Είναι περίφημος για τη σοφία, την ευγλωττία και την τόλμη του. Η επέμβασή του μειώνει την εξωτερική δράση του έργου, η οποία εξελίσσεται με αργούς ρυθμούς. Η παραστατική του αφήγηση ηρεμεί, προς στιγμήν, τα πάθη των πρωταγωνιστών. Εμφανίζεται συνετός, έμπειρος και εξαιρετικά ικανός ομιλητής. Η ικανότητά του αυτή, τον καθιστούν πρότυπο άνδρα της εποχής του. Μιλά σε ήπιους τόνους και χρησιμοποιεί τη ρητορική και τη σοφία τους για να κατευνάσει την έχθρα των δύο ανδρών. Κρατά μετριοπαθή, αμερόληπτη και νηφάλια στάση, αλλά οι προσπάθειές του αποβαίνουν άκαρπες.

- **Τριτοπρόσωπη αφήγηση, διάλογος.**
- **Κοσμητικά Επίθετα:** (στ.246-247) χρυσοκαρφωμένο σκήπτρο, (στ.249) γλυκόλογος/λιγυρός ομιλητής, (στ.251) των πρόσκαιρων ανθρώπων, (στ.255) μεγάλη θλίψις, (στ.264) καλόν ποιμένα, (στ.265) Πολύφημον θείον, (στ.266) ισόθεον Θησέα, (στ.267) ανίκητοι θνητοί, (στ.269) άγρια/βουνίσια θεριά, (στ.276) μεγαλόψυχε, (στ.278) μέγαν βασιλέα, (στ.279) σκηπτροφόρος Αγαμέμνονας, (στ.281) δυνατός Αχιλλέας, (στ.285) φθαρτικού πολέμου, (στ.293) ισόθεος Πηλείδης, (στ.294) δειλόψυχον και αχρείον, (στ.301) μαύρο πλοίον, (στ.304) μαύρο αίμα.
- **Μεταφορές:** (στ. 248) έβραζε η χολή, (στ. 250) η λαλιά εκύλα, (στ.251) δύο γενεές είχαν σβησθεί, (στ.259) είσθε οι κορυφές, (στ. 283) να σβήσεις τον θυμόν, (στ.293) τον λόγον του 'κοψεν.
- **Προσωποποιήσεις:** (στ.255) μεγάλη θλίψις ήλθε, (στ.298)ας το φυλάξει ο νους σου.
- **Παρομοίωση:** (στ.250) ωσάν το μέλι η λαλιά.
- **Εικόνες:** (στ.246-247) χάμω επέταξε το χρυσοκαρφωμένο σκήπτρο και πάλι εκάθισε.
- **Προοικονομία:** στ.299-300 (προλέγεται ότι ο Αχιλλέας θα παραδώσει τη Βρισηίδα δίχως αντίρρηση, ανακουφίζοντας τον ακροατή).
- **Περιγραφική αφήγηση:** (στ. 246-248) είπε και χάμω...η χολή: αποδίδει την ελάχιστη εξωτερική δράση και την ψυχική κατάσταση των ηρώων.
- **Επιβράδυνση της πλοκής:** (στ. 248) τοτ' εσηκώθ' ο Νέστωρ: η σκηνή του Νέστορα καθυστερεί τις εξελίξεις χωρίς να σπάει η αλυσίδα του μύθου, ενώ η άκαρπη προσπάθεια συμφιλίωσης των αντιπάλων ηρώων βοηθούν τον ακροατή να αντιληφθεί την οριστική ρήξη μεταξύ τους.
- **Υπερβολή:** (στ.250) που ωσάν το μέλι η λαλιά του εκύλ' από τα χείλη.
- **Αντιθέσεις:** (στ.255-257) μεγάλη θλίψις...ο Πρίαμος χαρά...της Τροίας: θλίψη στην Ελλάδα – χαρά στην Τροία (η νηφάλια σκηνή του Νέστορα με τη σύγκρουση των δύο αρχηγών).

Εξωτερική δράση: → Η συμπεριφορά των ηρώων του έργου σε επίπεδο πράξεων, κινήσεων, ενεργειών, προς το εξωτερικό τους περιβάλλον (ανθρώπους κλπ).

Αφήγηση: → Η εξιστόρηση των γεγονότων.

Επιβράδυνση: → η καθυστέρηση της εξέλιξης της υπόθεσης του έργου. Κεντρίζει το ενδιαφέρον των ακροατών, κορυφώνεται η αγωνία τους, ενημερώνονται για άλλα θέματα της υπόθεσης του έργου.

Ραψωδία Α στ. 307-431α

Περίληψη:

(10η ημέρα Ιλιάδας)

Η διαμάχη ανάμεσα στον Αγαμέμνονα και τον Αχιλλέα τελειώνει και διαλύεται η συνέλευση των Αχαιών. Ο **Αχιλλέας** αποχωρεί και ο Αγαμέμνονας διατάζει να ετοιμαστεί το πλοίο που θα μεταφέρει τη Χρυσήίδα, στο οποίο θέτει επικεφαλής τον Οδυσσέα. Οι στρατιώτες πραγματοποιούν θυσία στον Απόλλωνα και το πλοίο αναχωρεί. Έπειτα, ο αρχιστράτηγος στέλνει δύο **κήρυκες** στη σκηνή του Αχιλλέα για να φέρουν τη **Βρισηίδα**. Εκείνοι φτάνουν τρομαγμένοι εκεί, όμως ο Αχιλλέας τους καθησυχάζει και ζητά από τον Πάτροκλο να τους παραδώσει την κοπέλα, η οποία τους ακολουθεί λυπημένη.

Τότε ο Αχιλλέας απομονώνεται στην ακροθαλασσιά και, πικραμένος από την αδικία, παραπονιέται στη μητέρα του. Η **Θέτιδα** έρχεται για να τον παρηγορήσει κι εκείνος της διηγείται τα γεγονότα μέχρι την κατάκτηση της Θήβης και την αρπαγή της Βρισηίδας από τον Αγαμέμνονα. Στη συνέχεια, της ζητά να μεσολαβήσει στον Δία, ώστε να κερδίσουν οι Τρώες και να τιμωρηθούν οι Αχαιοί. Η Θέτιδα κατευθύνεται στον Όλυμπο, τη στιγμή που φτάνει στον προορισμό του το καράβι που μεταφέρει τη Χρυσήίδα.

Ραψωδία Α στ. 307-431α

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Ενότητες:

- **στ. 307-318:** Η Χρυσήδα στο καράβι της επιστροφής – Οι θυσίες στον Απόλλωνα.
- **στ. 319-349:** Η ετοιμασίες παράδοσης της Βρισηίδας – Η ανταπόκριση της κόρης.
- **στ. 350-364:** Ο Αχιλλέας στο ακρογιάλι – Η παράκληση προς τη μητέρα του για βοήθεια.
- **στ. 365-394:** Η αφήγηση των γεγονότων μέχρι την επιστροφή της Χρυσήδας.
- **στ. 395-413:** Το αίτημα του Αχιλλέα προς τη μητέρα του.
- **στ. 414-431α:** Η υπόσχεση της Θέτιδας στον γιο της ότι θα μεσολαβήσει στον Δία, για να πάρει πίσω την τιμή του.

Πρόσωπα:

Αχιλλέας: ο ψυχικός του κόσμος συνεχίζει να είναι ταραγμένος. Σε αντίθεση με πριν, παρουσιάζεται τρυφερός, συναισθηματικός και πικραμένος. Η εικόνα του να κλαίει δείχνει την πληγωμένη αξιοπρέπειά του και την ανθρώπινη ευαισθησία του. Εκφράζει τα συναισθήματά του και ζητά βοήθεια από τη μητέρα του. Στην αφήγησή του είναι ιδιαίτερα επιλεκτικός, αφού υπερτονίζει κάποια σημεία και παραλείπει κάποια άλλα. Ωστόσο, δεν γίνεται σκόπιμα, καθώς η Θέτιδα είναι θεά και γνωρίζει τα πάντα. Στόχος του ποιητή είναι να δικαιωθεί ο ήρωας και ο θυμός του, ο οποίος γενικεύεται: γίνεται θυμός για την αδικία. Η αδικία προς το πρόσωπό του συνδέεται με την αδικία προς τον Χρυσή. Έτσι έχουμε το σχήμα: ύβρη (αδικία) – νέμεση (θεία δίκη) – τίσση (τιμωρία).

Θέτιδα: παρά τη θεϊκή της καταγωγή, παρουσιάζει όλα τα χαρακτηριστικά μίας θνητής μητέρας (ανθρωπομορφισμός). Είναι φιλόστοργη, τρυφερή και γεμάτη αγάπη για τον γιο της, αφού σπεύδει να τον παρηγορήσει και να απαλύνει τον πόνο του. Παράλληλα είναι και τραγικό πρόσωπο, καθώς γνωρίζει ότι ο γιος της θα πεθάνει νέος, αλλά δεν μπορεί να κάνει τίποτα για να αλλάξει τη μοίρα. Υπόσχεται όμως να τον βοηθήσει και να μεσολαβήσει στον Δία, ώστε να τιμωρηθούν οι Αχαιοί και να αναγνωριστεί η αξία του. Με την υπόσχεση αυτή, ο ποιητής σχεδιάζει μία πλοκή που θα κινηθεί σε δύο επίπεδα: 1) σε ανθρώπινο επίπεδο, ο Αχιλλέας θα αποσυρθεί από τη μάχη και 2) σε επίπεδο θεών, ο Δίας θα δώσει προβάδισμα στους Τρώες.

Βρισηίδα: ο ποιητής δε δίνει τον λόγο σε εκείνη, καθώς η μοίρα της είναι προαποφασισμένη. Ωστόσο, την παρουσιάζει με συναισθήματα. Ακολουθεί τους κήρυκες λυπημένη που φεύγει από το πλευρό του Αχιλλέα. Παρά τη θλίψη της, παραμένει όμορφη παραδομένη στα χέρια των αγγελιαφόρων.

Πάτροκλος: πιστός φίλος του Αχιλλέα, ακολουθεί τις οδηγίες του χωρίς να μιλήσει καθόλου. Βγάζει έξω από τη σκηνή τη Βρισηίδα και την παραδίδει στους κήρυκες.

Κήρυκες: αγγελιαφόροι. Πρόσωπα ιερά που μεταφέρουν τις ειδήσεις και τα μηνύματα που τους ανατίθενται. Δεν επιδοκιμάζουν την απόφαση του Αγαμέμνονα, στέκουν σιωπηλοί και μεταφέρουν τη Βρισηίδα σε εκείνον. Με στάση τους δείχνουν σεβασμό στον Αχιλλέα και υπογραμμίζουν το δέος που νιώθουν για αυτόν.

Υστεροφημία:

Κατά την αρχαιότητα, οι άνθρωποι μάχονταν για τη φήμη που θα άφηναν μετά τον θάνατό τους. Ήθελαν να τους θυμούνται οι επόμενες γενιές και να τους τιμούν για τις πράξεις και τους λόγους τους.

Ο Αχιλλέας γνωρίζει τη μοίρα του, δηλαδή ότι θα πεθάνει νέος. Έτσι, δυσαρεστείται και θλίβεται από την ατίμωση που δέχτηκε, όταν ο Αγαμέμνονας τού πήρε πίσω το λάφυρό του. Επιθυμεί να διαφυλάξει τη υστεροφημία του και, γι' αυτό, ζητά από τη μητέρα του να μεσολαβήσει, ώστε να επανακτήσει την τιμή του.

Το τυπικό της ικεσίας:

- Ικετευτική προσφώνηση και εγκώμιο.
- Αναφορά στις περασμένες συμφορές.
- Υποβολή αιτήματος.
- Ευχές.

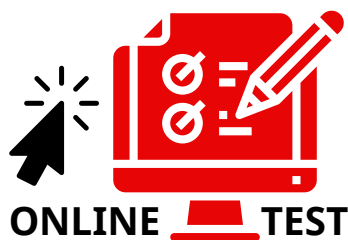
Σύμφωνα με το τυπικό της ικεσίας, ο ικέτης προσπέφτει στα πόδια εκείνου που θέλει να θέσει τα αιτήματά του και με το ένα χέρι αγγίζει το γόνατο, ενώ με το άλλο χέρι το πηγούνι του. Βάσει αυτού ο Αχιλλέας συμβουλεύει τη μητέρα του για τον τρόπο που θα μιλήσει στον Δία (στ. 408: «Τα γόνατά του αγκάλιασε και τούτα ενθύμισέ του»).

Το σχήμα άτη – ύβρη – νέμεση – τίση:

- **Άτη (ἄτη):** τύφλωση του νου, πλάνη που οδηγεί στην ύβρη.
- **Ύβρις (ὑβρις):** αλαζονεία, ανόσια/ ασεβής πράξη που ξεπερνά το μέτρο και τα όρια των ηθικών/ θρησκευτικών νόμων.
- **Νέμεσις:** θεία δίκη. Η οργή των θεών που στρέφεται σε οποιονδήποτε διαπράττει ύβρη.
- **Τίσις:** πραγματική τιμωρία, ανταπόδοση, εκδίκηση για κάποια ανόσια/ ασεβή πράξη.

Στοιχεία τεχνικής:

- **Αναδρομική αφήγηση:** ο Αχιλλέας εξιστορεί γεγονότα του παρελθόντος σε παροντικό χρόνο, τη στιγμή που μιλά στη μητέρα του.
- **Προοικονομία:** στ. 354 (προοικονομείται το αίτημα του Αχιλλέα προς τη μητέρα του), στ. 394 (προμηνύεται η βοήθεια που θα προσφέρει η Θέτιδα στον γιο της), στ. 408 (προοικονομείται η ικεσία της Θέτιδας στον Δία), στ. 410-411 (προλέγεται η θετική απάντηση του Δία), στ. 428 (η βεβαιότητα της Θέτιδας προετοιμάζει τους ακροατές για τα δεινά που θα πλήξουν τους Αχαιούς).
- **Επιβράδυνση:** η σκηνή της συνάντησης Αχιλλέα – Θέτιδας λειτουργεί επιβραδυντικά για την εξέλιξη του μύθου. Ο ποιητής κατορθώνει να ξεκουράσει τον ακροατή, να του θυμίσει γεγονότα του παρελθόντος, αλλά και να κινητοποιήσει το ενδιαφέρον του, (στ. 424-425) η αναφορά στο ταξίδι των θεών στη χώρα των Αιθιοπών καθυστερεί τη συνάντησή της με τον Δία, αυξάνοντας την αγωνία του Αχιλλέα και των ακροατών. Παράλληλα οι θεατές αποφορτίζονται από τις έντονα συναισθηματικές σκηνές που προηγήθηκαν.
- **Θαυμαστό στοιχείο:** η θεά εμφανίζεται μέσα από τα κύματα της θάλασσας σαν ομίχλη.
- **Τυπικός αριθμός 3:** στ. 426 (το δώδεκα είναι πολλαπλάσιο του 3).
- **Εικόνες:** στ. 307-311, στ. 312-318, στ. 333, στ. 346-347, στ. 349, στ. 350, στ. 358, στ. 360.

Ραψωδία Α στ. 431β-612

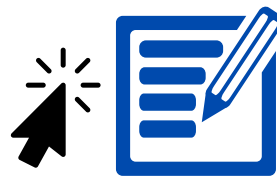
Περίληψη:

Το καράβι που μεταφέρει τη Χρυσήίδα και την εκατόμβη φτάνει στον προορισμό του. Ο **Οδυσσέας** παραδίδει στον Χρύση την κόρη του και μαζί προσφέρουν θυσίες προς τιμήν του θεού Απόλλωνα. Ο ιερέας προσεύχεται στον θεό και τον παρακαλεί να διώξει τον λοιμό, αφού η επιθυμία του εκπληρώθηκε. Το αίτημα γίνεται δεκτό από τον θεό και ακολούθησε θυσιαστικό γεύμα, με τους Αχαιοούς να ψάλλουν ύμνους και να διασκεδάζουν μέχρι το βράδυ. Την επόμενη ημέρα, με ευνοϊκό άνεμο σταλμένο από τον Απόλλωνα, ξεκίνησαν το ταξίδι της επιστροφής. Μετά την άφιξή τους, αποσύρονται στις σκηνές τους, ενώ ο Αχιλλέας απέχει από κάθε πολεμική ασχολία.

Οι θεοί επιστρέφουν στον Όλυμπο μετά το ταξίδι τους στη χώρα των Αιθιοπών. Η **Θέτιδα** συναντά τον Δία και τον ικετεύει να αποκαταστήσει την τιμή του Αχιλλέα, δίνοντας νίκες στους Τρώες. Εκείνος της υπόσχεται ότι θα πραγματοποιήσει την ικεσία της και εκείνη απομακρύνεται ευχαριστημένη. Στη συνάντηση των θεών αργότερα, η **Ήρα** παραπονιέται με άσχημο τρόπο στον Δία κι εκείνος την απειλεί ότι θα τη χτυπήσει, εάν δεν σταματήσει να παρακολουθεί τις κινήσεις του. Στη φιλονικία επεμβαίνει ο Ήφαιστος, ο οποίος συμβουλεύει τη μητέρα του και ελαφραίνει την ατμόσφαιρα θυμίζοντας σε όλους ένα αστείο περιστατικό ανάμεσα σε εκείνον και τον πατέρα του. Οι θεοί διασκεδάζουν με την ιστορία και ο Δίας με την Ήρα συμφιλιώνονται.

Ραψωδία Α στ. 431β-612

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Ενότητες:

- **στ. 431β-458:** Η επιστροφή της Χρυσήιδας και η προσευχή για λύση της κατάρας.
- **στ. 459-477:** Οι θυσίες των Αχαιών προς τιμήν του θεού.
- **στ. 480-493:** Η επιστροφή του караβιού από τη Χρύσα και ο θυμός του Αχιλλέα.
- **στ. 494-516:** Η Θέτιδα ικετεύει τον Δία να τιμωρήσει τους Αχαιούς.
- **στ. 517-536:** Η ανταπόκριση του Δία στην ικεσία της Θέτιδας.
- **στ. 537-571:** Η έριδα μεταξύ Δία και Ήρας.
- **στ. 572-595:** Ο Διόνυσος προσπαθεί να κατευνάσει τα πνεύματα και να διασκεδάσει την κατάσταση.
- **στ. 596-612:** Τα πνεύματα ηρεμούν και οι θεοί προχωρούν σε συμπόσιο.

Πρόσωπα:

Θέτιδα: Η στενοχώρια της για τον γιο της είναι μεγάλη, γι' αυτό προστρέχει στον Δία. Θέτει ευγενικά και ξεκάθαρα το αίτημά της, υπενθυμίζοντας διακριτικά στον Δία την ευεργεσία της. Τονίζει ότι αν η απάντησή του είναι αρνητική, θα νιώσει ότι έχασε την τιμή της και ότι οι θεοί την περιφρονούν, για να πείσει τον Δία να της δώσει μία ξεκάθαρη απάντηση. Δρα σαν κάθε μάνα που επιθυμεί το καλό του παιδιού της και κάνει τα πάντα για να το βοηθήσει.

Δίας: Ο απόλυτος κυρίαρχος από όλους τους θεούς. Ο τρόπος που παρουσιάζεται φανερώνει το μεγαλείο, τη δύναμη και την υπεροχή του. Με την στάση του δεν αφήνει κανέναν να αμφισβητήσει την εξουσία του, ούτε ακόμα και τη σύζυγό του. Επιβλητικός και μεγαλοπρεπής, εμπνέει σεβασμό και φόβο. Αδιαφορεί για τη γνώμη των υπολοίπων, χαρακτηρίζεται από οργή, εκδικητικότητα και εριστική διάθεση. Δεν διστάζει να προσβάλλει τη σύζυγό του μπροστά στους υπόλοιπους θεούς και να χρησιμοποιήσει βία. Η σκληρή κι απότομη συμπεριφορά του τον διαφοροποιούν από την εικόνα που έχουν οι θνητοί στο μυαλό τους για τους θεούς (δίκαιοι, στοργικοί, πράοι).

Ήρα: προκαλεί τη διαμάχη της με τον Δία και η αντίθεση μεταξύ τους θα κινήσει τα νήματα της δράσης στην Ιλιάδα. Είναι καχύποπτη και ζηλότυπη. Δεν εμπιστεύεται τον σύζυγό της και τον παρακολουθεί. Οργίζεται με την ιδέα ότι εκείνος θα βοηθήσει τη Θέτιδα. Με την παρορμητικότητά της και την απότομη στάση της χάνει τον σεβασμό των υπολοίπων θεών. Από απειλητική και επιθετική όμως, μετατρέπεται σε υποτακτική και φοβισμένη σύζυγο.

Ήφαιστος: ο θεός της φωτιάς. Αναλαμβάνει να ελαφρύνει την ατμόσφαιρα και βοηθά να εκτονωθεί η κρίση. Εμφανίζεται πειστικός και ευφυής. Με άλλοτε σοβαρό και άλλοτε κωμικό ύφος, αναλαμβάνει ρόλο συμφιλιωτή. Συμβουλεύει τη μητέρα του να καλοπιάσει τον πατέρα του, την πείθει να κάνει υπομονή μαζί του και διασκεδάσει τους θεούς εκτελώντας χρέη υπηρέτη.

Το τυπικό της ικεσίας:

- Ικετευτική προσφώνηση και εγκώμιο.
- Αναφορά στις περασμένες συμφορές.
- Υποβολή αιτήματος.
- Ευχές.

Σύμφωνα με το τυπικό της ικεσίας, ο ικέτης προσπέφτει στα πόδια εκείνου που θέλει να θέσει τα αιτήματά του και με το ένα χέρι αγγίζει το γόνατο, ενώ με το άλλο χέρι το πηγούνι του (στ. 501 κ.ε.).

Συγκρούσεις Αχιλλέα – Αγαμέμνονα & Δία – Ήρας

Στη ραψωδία Α, ο ποιητής αφηγείται δύο πολύ δυνατές συγκρούσεις σε δύο διαφορετικά επίπεδα, θεών και ανθρώπων. Οι σκηνές αυτές παρουσιάζουν **ομοιότητες** και **διαφορές**.

➡ Ως προς τις ομοιότητες:

- Κάθε σύγκρουση έπεται μιας ικεσίας.
- Τα δύο μέρη των συγκρούσεων είναι οι εξέχοντες κάθε κοινωνίας.
- Η ένταση κλιμακώνεται σταδιακά.
- Ο βασιλιάς απειλεί να ασκήσει βία και ο κατώτερος σε ιεραρχία υποχωρεί.
- Υπάρχει παρέμβαση για να οξυνθεί η ένταση.
- Οι υπόλοιποι παρευρισκόμενοι παραμένουν αμέτοχοι.

➡ Ως προς τις διαφορές:

- Εκείνος που υποχωρεί δεν είναι ο πιο αδύναμος.
- Μεταξύ Αχιλλέα – Αγαμέμνονα υπάρχει αμοιβαία έκρηξη, ενώ στον Όλυμπο μόνο ο Δίας εξοργίζεται και απειλεί την Ήρα.
- Στον Όλυμπο δεν υπάρχει αμφισβήτηση της ιεραρχίας.
- Η υποχώρηση γίνεται για διαφορετικούς λόγους.
- Η παρέμβαση στον Όλυμπο είναι επιτυχής, σε αντίθεση με το στρατόπεδο των Αχαιών.

Η παρέμβαση του Ηφαίστου:

Όπως τα παιδιά που παρεμβαίνουν όταν οι γονείς τους φιλονικούν, για να ηρεμήσουν τα πνεύματα, έτσι και ο Ήφαιστος προσπαθεί να σταματήσει τη διαμάχη μεταξύ του Δία και της Ήρας. Μέσα από την αστεία ιστορία του, ο αναγνώστης – ακροατής αποφορτίζεται συναισθηματικά από τις πολύ έντονες αψιμαχίες μεταξύ Αχιλλέα – Αγαμέμνονα και Δία – Ήρας. Παράλληλα, προετοιμάζεται για όσα θα ακολουθήσουν, ενώ πληροφορείται για το «οικογενειακό δίκαιο» της εποχής και την οργάνωση της κοινωνίας των θεών. Επιπλέον, τονίζεται ο ανθρωπομορφισμός ως βασικό στοιχείο στην Ιλιάδα, καθώς οι θεοί συμπεριφέρονται όπως οι θνητοί.

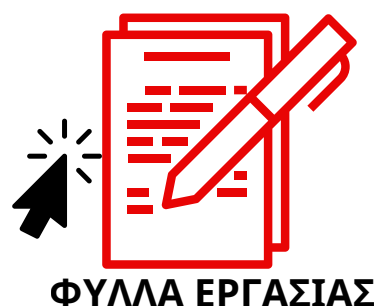
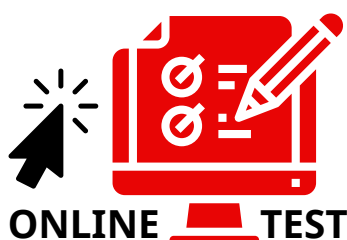
Στοιχεία τεχνικής:

- **Εικόνες:** στ. 494-495, στ. 497-498, στ. 499-500, στ. 502, στ. 513-514, στ.532-533, στ.534-535, στ. 536, στ. 537, στ. 558, στ. 568, στ. 585-586, στ. 591-592, στ. 597, στ. 598-599, στ. 600-601.
- **Ομηρικές φράσεις:** του γέρου της θαλάσσης (στ. 538), δολερέ (στ. 541), μεγαλόφθαλμη (στ. 552), νεφελοσυνάκτης (στ.561), βροντητής (στ. 582), δίκουπο ποτήρι (στ.585).
- **Προσωποποιήσεις:** στ. 543, στ. 566, στ. 577, στ. 594, στ. 603, στ. 606.
- **Υπερβολή:** στ. 567.
- **Θαυμαστό στοιχείο:** τα ανθρώπινα ελαττώματα μεταφέρονται και στους θεούς.

Επιβράδυνση (Η καθυστέρηση της εξέλιξης της υπόθεσης του έργου. Ο ποιητής κεντρίζει το ενδιαφέρον των ακροατών, κορυφώνεται η αγωνία τους και ενημερώνονται για άλλα θέματα της υπόθεσης του έργου): η σκηνή της συνάντησης Αχιλλέα – Θέτιδας λειτουργεί επιβραδυντικά για την εξέλιξη του μύθου. Ο ποιητής κατορθώνει να ξεκουράσει τον ακροατή, να του θυμίσει γεγονότα του παρελθόντος, αλλά και να κινητοποιήσει το ενδιαφέρον του.

(στ. 424-425) η αναφορά στο ταξίδι των θεών στη χώρα των Αιθιοπών καθυστερεί τη συνάντησή της με τον Δία, αυξάνοντας την αγωνία του Αχιλλέα και των ακροατών. Παράλληλα οι θεατές αποφορτίζονται από τις έντονα συναισθηματικές σκηνές που προηγήθηκαν.

Θαυμαστό στοιχείο (Το γεγονός που δεν μπορεί να εξηγηθεί με τον ανθρώπινο νου και προκαλεί θαυμασμό. Στην Ιλιάδα αποδίδεται στην παρέμβαση των θεών): η θεά εμφανίζεται μέσα από τα κύματα της θάλασσας σαν ομίχλη.

Ραψωδία Γ

Περίληψη:

22η ημέρα της Ιλιάδας - Σκαιές Πύλες (τείχη της Τροίας)

Αφού οι δύο στρατοί παρατάσσονται αντικριστά, ο **Πάρης** (Αλέξανδρος) προκαλεί με την παρουσία του και ο **Μενέλαος** ορμά για να τον αντιμετωπίσει. Οι δύο άντρες οδηγούνται σε μονομαχία. Μετά τους όρκους που αντάλλαξαν Μενέλαος και Πάρης, οι στρατοί των Αχαιών και των Τρώων συγκεντρώνονται για να παρακολουθήσουν τη μονομαχία των δύο ανδρών. Ταυτόχρονα, η **Ίριδα**, με τη μορφή της Λαοδίκης, παρουσιάζεται μπροστά στην Ελένη, την πληροφορεί για τη μονομαχία και την παρακινεί να πάει στα τείχη για να την παρακολουθήσει. Η **Ελένη**, ταραγμένη, τρέχει στις Σκαιές Πύλες, όπου κάθονται οι αρχηγοί και οι σύμβουλοι των Τρώων. Όλοι τους θαυμάζουν την ομορφιά της, όμως τη θεωρούν υπεύθυνη για όλα τα δεινά τους.

Η μονομαχία αναμένεται να ξεκινήσει από στιγμή σε στιγμή. Η Ελένη φτάνει στα τείχη και ο βασιλιάς Πρίαμος την καλεί κοντά του. Εκείνος προσπαθεί να την καθησυχάσει εξηγώντας της ότι δεν είναι η ίδια υπεύθυνη για τον Τρωικό πόλεμο, αλλά οι θεοί. Έπειτα, της ζητά πληροφορίες για κάποιους Αχαιούς ήρωες, τους οποίους ξεχωρίζει από τα τείχη. Η Ελένη πρόθυμα του απαντά σε όλες του τις απορίες και, ταυτόχρονα, αναζητεί τα αδέρφια της, τα οποία δεν γνωρίζει ότι έχουν πεθάνει.

Η μονομαχία ξεκινά και ο Πάρης είναι ο πρώτος που εκτοξεύει το ακόντιό του, αλλά ο Μενέλαος εκτρέπει επιδέξια την επίθεση και καταφέρνει να πληγώσει τον αντίπαλό του, χωρίς να προκαλέσει θανατηφόρο χτύπημα. Ο Πάρης καταφέρνει να δραπετεύσει, καθώς η **Αφροδίτη** τον τυλίγει σε ομίχλη και τον μεταφέρει στην αίθουσα της Ελένης. Εν τω μεταξύ, στο πεδίο της μάχης, ο **Αγαμέμνωνας** ανακηρύσσει τον αδελφό του νικητή και επιμένει να τηρηθούν οι συμφωνημένοι όροι.

Ραψωδία Γ

Ενότητες:

- **στ. 121-160:** Η Ελένη ειδοποιείται και μεταβαίνει στα τείχη για να δει τη μονομαχία.
- **στ. 161-244:** Πρίαμος και Ελένη συνομιλούν – Ο Πρίαμος ζητά πληροφορίες για τους Αχαιούς στρατιώτες.

**ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ**

Ραψωδία Γ στ. 121-160

Περίληψη:

Μετά τους όρκους που αντάλλαξαν **Μενέλαος** και **Πάρις** (Αλέξανδρος), οι στρατοί των Αχαιών και των Τρώων συγκεντρώνονται για να παρακολουθήσουν τη μονομαχία των δύο ανδρών. Ταυτόχρονα, η **Ίριδα**, με τη μορφή της Λαοδίκης, παρουσιάζεται μπροστά στην Ελένη, την πληροφορεί για τη μονομαχία και την παρακινεί να πάει στα τείχη για να την παρακολουθήσει. Η **Ελένη**, ταραγμένη, τρέχει στις Σκαιές Πύλες, όπου κάθονται οι αρχηγοί και οι σύμβουλοι των Τρώων. Όλοι τους θαυμάζουν την ομορφιά της, όμως τη θεωρούν υπεύθυνη για όλα τα δεινά τους.

Ραψωδία Γ στ. 121-160

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Ενότητες:

- **στ. 121-140:** Η Ίριδα ειδοποιεί την Ελένη για τη μονομαχία και την πείθει να μεταβεί στα τείχη.
- **στ. 141-160:** Η Ελένη στα τείχη – Οι γέροντες της Τροίας τη σχολιάζουν αρνητικά.

Πρόσωπα:

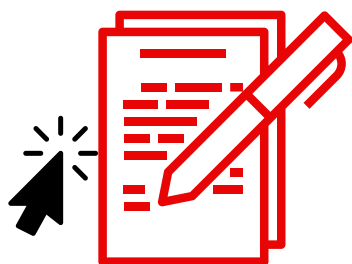
Ελένη: σύζυγος του Μενελάου, απήχθη από τον Πάρη. Η απαγωγή της θεωρείται η αιτία του Τρωικού πολέμου. Λατρευόταν από τους Διόσκουρους. Φημισμένη για την ομορφιά της, αποτελεί σύμβολο της γυναικείας ομορφιάς. Εδώ παρουσιάζεται σα μία παραδοσιακή γυναίκα της εποχής, να γνώθει στον αργαλειό της. Ο ρόλος της είναι πρωταγωνιστικός, αφού είναι ο λόγος και το έπαθλο της μονομαχίας. Είναι η «μοιραία γυναίκα», η αιτία του Τρωικού πολέμου και των δεινών που υπέστησαν οι Αχαιοί. Στη συγκεκριμένη σκηνή, η Ελένη παρουσιάζεται, όπως επιβάλλει η αριστοκρατική της καταγωγή. Συμπεριφέρεται με συστολή, εμφανίζεται με επιβλητικότητα και μεγαλοπρέπεια. Ο ρόλος της είναι πρωταγωνιστικός, αφού ο Πάρης και ο Μενέλαος μονομαχούν για εκείνη. Αποτελεί το έπαθλο για τους δύο άνδρες, χωρίς να της δίνεται η ευκαιρία να εκφράσει τη θέλησή της. Εντούτοις, διατηρεί τα στοιχεία μιας σοβαρής και υπεύθυνης γυναίκας της εποχής: σέβεται, φοβάται και αγαπά τον πεθερό της (στ. 172). Επιπλέον, εμφανίζεται μετανιωμένη και έχει πλήρη επίγνωση των πράξεών της (στ.173-176, 242). Τέλος, νοσταλγεί την πατρίδα, την οικογένειά της και τους φίλους που άφησε πίσω (στ. 139-140, 173-176, 180, 236-242).

Ίριδα: κόρη του Θαύμαντα και της Ηλέκτρας. Αποτελούσε προσωποποίηση του ουράνιου τόξου, το οποίο συνδέει τον ουρανό με τη γη, γι' αυτό και ήταν αγγελιαφόρος των θεών. Παρουσιάζεται στην Ελένη με τη μορφή της Λαοδίκης, της ομορφότερης θυγατέρας του Πριάμου, για να την ενημερώσει σχετικά με τη μονομαχία.

Γέροντες - Προεστοί: μόλις βλέπουν την Ελένη εντυπωσιάζονται από την όψη της και εγκωμιάζουν την ομορφιά της. Η ηλικία τους και η πείρα τούς οδηγούν σε ορθά συμπεράσματα και μιλούν με σοφία. Θεωρούν πως η παρουσία της Ελένης μόνο δεινά μπορεί να προκαλέσει στην Τροία. Έτσι, εκφράζουν την άποψη ότι η Ελένη πρέπει να επιστρέφει στην πατρίδα της.

Η σκηνή της τειχοσκοπίας

- Επιβραδύνει την εξέλιξη της ιστορίας, καθώς δεν προωθείται η δράση αλλά καλύπτεται ο χρόνος μέχρι να δοθούν οι όρκοι και να ξεκινήσει η μονομαχία.
- Δια στόματος της Ελένης, ο Πρίαμος συλλέγει πληροφορίες για τους πρώτους του αχαιικού στρατού.
- Ο αναγνώστης – ακροατής ενημερώνεται για ορισμένους σημαντικούς για την мύθους.
- Η ομορφιά της Ελένης προβάλλεται ως αφορμή για τον Τρωικό Πόλεμο.
- Η παρουσία της Ελένης κρίνεται απαραίτητη καθώς αποτελεί την αιτία και το έπαθλο της μονομαχίας.

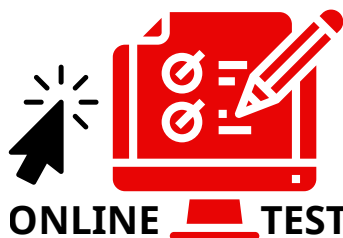
ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Στοιχεία τεχνικής:

- **Μεταφορές:** κεντούσε τους πολέμους (στ. 126), έπαυσ' ο πόλεμος (στ. 134), τρυφερήν της βάζει επιθυμίαν (στ. 139), γλυκών γονέων (στ. 141), που χύνουν...λαλιά τους (στ. 152-153), λόγια περωμένα (στ. 155), τρομερή θωριά (στ. 158).
- **Εικόνες:** η Ελένη μπροστά στον αργαλιό της (στ. 125-128), οι δύο στρατοί βρίσκονται σε αναμονή για την επικείμενη μονομαχία (στ. 131-135), οι γέροντες της Τροίας εντυπωσιάζονται με την εμφάνιση της Ελένης (στ.154-160).
- **Προσωποποιήσεις:** στ. 121-122, στ. 134.
- **Παρομοιώσεις:** στ. 152-153, στ. 158.
- **Αντιθέσεις:** στ. 133, στ. 159-160.

Διαχρονικά στοιχεία:

- Οι άνθρωποι αδυνατούν να ξεχάσουν τους δικούς τους και την πατρίδα τους (στ. 139-140).
- Η ρητορική ικανότητα αποτελούσε αντικείμενο θαυμασμού στην αρχαιότητα (στ.153-155).
- Ο πόλεμος είναι οδυνηρός, φέρνει συμφορές και απελπισία στους ανθρώπους (στ. 156-157).

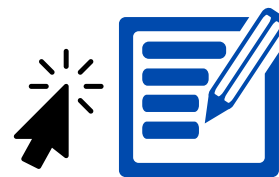
Ραψωδία Γ στ. 161-244

Περίληψη:

Η μονομαχία αναμένεται να ξεκινήσει από στιγμή σε στιγμή. Η **Ελένη** φτάνει στα τείχη και ο βασιλιάς **Πρίαμος** την καλεί κοντά του. Εκείνος προσπαθεί να την καθησυχάσει εξηγώντας της ότι δεν είναι η ίδια υπεύθυνη για τον Τρωικό πόλεμο, αλλά οι θεοί. Έπειτα, της ζητά πληροφορίες για κάποιους Αχαιούς ήρωες, τους οποίους ξεχωρίζει από τα τείχη. Η Ελένη πρόθυμα του απαντά σε όλες του τις απορίες και, ταυτόχρονα, αναζητεί τα αδέρφια της, τα οποία δεν γνωρίζει ότι έχουν πεθάνει.

Ραψωδία Γ στ. 161-244

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Ενότητες:

- **στ. 161-177:** Ο παρηγορητικός λόγος του Πριάμου προς την Ελένη – Οι ερωτήσεις για τους αρχηγούς των Αχαιών.
- **στ. 178-244:** Οι πρώτοι των Αχαιών μέσα από τα μάτια της Ελένης.

στ. 178-190: Ο Αγαμέμνωνας.

στ. 191-224: Ο Οδυσσέας και ο Μενέλαος.

στ. 225-235: Ο Αίαντας και ο Ιδομενέας.

στ. 236-244: Ο Κάστορας και ο Πολυδεύκης.

Πρόσωπα:

Ελένη: γνωστή ως «Ωραία Ελένη», αποτελεί σύμβολο της γυναικείας ομορφιάς. Είναι η «μοιραία γυναίκα», η αιτία του Τρωικού πολέμου και των δεινών που υπέστησαν οι Αχαιοί. Στη συγκεκριμένη σκηνή, η Ελένη παρουσιάζεται, όπως επιβάλλει η αριστοκρατική της καταγωγή. Συμπεριφέρεται με συστολή, εμφανίζεται με επιβλητικότητα και μεγαλοπρέπεια. Ο ρόλος της είναι πρωταγωνιστικός, αφού ο Πάρης και ο Μενέλαος μονομαχούν για εκείνη. Αποτελεί το έπαθλο για τους δύο άνδρες, χωρίς να της δίνεται η ευκαιρία να εκφράσει τη θέλησή της. Εντούτοις, διατηρεί τα στοιχεία μιας σοβαρής και υπεύθυνης γυναίκας της εποχής: σέβεται, φοβάται και αγαπά τον πεθερό της (στ. 172). Επιπλέον, εμφανίζεται μετανιωμένη και έχει πλήρη επίγνωση των πράξεών της (στ.173-176, 242). Τέλος, νοσταλγεί την πατρίδα, την οικογένειά της και τους φίλους που άφησε πίσω (στ. 139-140, 173-176, 180, 236-242).

Πρίαμος: ανώτερος άνδρας με αξιοσέβαστη προσωπικότητα. Η στάση του και τα λόγια του δικαιολογούν το ήθος του και το κύρος που εξέπεμπε, όπως αρμόζει σε έναν βασιλιά. Αντιμετωπίζει την Ελένη σαν να είναι κόρη του και προσπαθεί, με σεβασμό και τρυφερότητα, να την καθησυχάσει. Ενοχοποιεί τους θεούς για όσα δεινά συμβαίνουν στην Τροία και αθώνει στα μάτια των αναγνωστών την ηρωίδα. Με καλοσύνη και ευγένεια προσπαθεί να την ελαφρύνει από τις ευθύνες που τη βαραίνουν. Με πολλή αξιοπρέπεια αποσπά από την Ελένη όλες τις πληροφορίες που χρειάζεται. Καθώς έχει την πείρα και τη σοφία να αναγνωρίσει ποιοι είναι οι δυνατότεροι των Αχαιών, οι ερωτήσεις που απευθύνει στην Ελένη είναι πολύ στοχευμένες.

Αγαμέμνονας: δυνατός και γενναίος πολεμιστής, αγαστός βασιλιάς.

Οδυσσέας: είναι λιγότερο φοβερός στο ανάστημα από τον Αγαμέμνονα, έχει καταγωγή από την Ιθάκη, ξεχωρίζει για την ευστροφία και την πονηριά του, εξαίσιος ρήτορας.

Μενέλαος: πιο νέος από τον Οδυσσέα, συνετός και γλυκομίλητος.

Αίαντας και Ιδομενέας: οικογενειακοί φίλοι, που θυμίζουν στην Ελένη όσα έχει αφήσει πίσω στην πατρίδα της.

Κάστορας και Πολυδεύκης: τα αδέρφια της Ελένης. Η ηρωίδα τα αναζητεί μέσα στο πλήθος, όμως δεν ήταν δυνατό να τα εντοπίσει. Η αναζήτηση αυτή καθιστά την Ελένη τραγικό πρόσωπο, καθώς δεν γνωρίζει ότι έχουν πεθάνει, ενώ είναι γνωστό στους αναγνώστες (επική ειρωνεία).

Στοιχεία τεχνικής:

- **Μεταφορές:** άνδρα...λαμπρά φαντάζει (στ.166-167), να φθείρεται... η ζωή μου (στ. 176), γην την πολυθρέπτραν (στ. 195), ομιλούσε...γλυκά πολύ (στ. 213-214), χολήν γεμάτος (στ. 220), από τα στήθη...φωνή (στ. 221), χιονόψιχες...πετιόνταν (στ. 222), γυνή θεία (στ. 228), μην πάρουν...εντροπή μου (στ. 242).
- **Εικόνες:** ο Πρίαμος και η Ελένη συνομιλούν για τους πρωταρχηγούς των Αχαιών (στ. 162-235).
- **Προσωποποιήσεις:** στ. 195.
- **Παρομοιώσεις:** στ. 197, στ. 220, στ. 222, στ. 230.
- **Αντιθέσεις:** στ. 162, στ. 173-176.

Διαχρονικά στοιχεία:

- Οι άνθρωποι αδυνατούν να ξεχάσουν τους δικούς τους ανθρώπους και την πατρίδα τους.
- Η συναίσθηση της ενοχής οδηγεί τον άνθρωπο στη μεταμέλεια.
- Η ευγένεια του ανθρώπου εκτιμάται και από τους εχθρούς του.

Z

Z

Ραψωδία Ζ

Περίληψη:

Η μάχη στο πεδίο συνεχίζεται, όμως χωρίς την παρέμβαση των θεών. Οι Αχαιοί αναδεικνύονται νικητές με αρχηγούς τον Αίαντα, τον Τελαμώνιο και τον Διομήδη. Ο **Μενέλαος** αιχμαλωτίζει τον Τρώα Άδραστο, ο οποίος τον εκλιπαρεί για τη ζωή του. Ωστόσο, ο Αγαμέμνονας αγνοεί τις ικεσίες του και τον σκοτώνει. Ο **Νέστορας** αναλαμβάνει να παραινέσει το στράτευμα, ώστε να συνεχίζει ενδυναμωμένος την καταδίωξη. Οι Τρώες βρίσκονται σε δύσκολη θέση και ο Έλενος, ο πιο επιδέξιος μάντης των Τρώων, δίνει εντολή στον Έκτορα να μεταβεί στην πόλη και να ζητήσει από τη μητέρα τους, Εκάβη, να προσευχηθεί για τη σωτηρία τους και να αποδώσει θυσίες και δώρα στην Αθηνά, με την ελπίδα να προστατεύσει την πόλη από τον Διομήδη, ο οποίος αποδείχθηκε ακόμη πιο τρομερός από τον Αχιλλέα. Ο **Έκτορας**, αφού μιλά με λόγια που εμπνέουν τα στρατεύματά του, κατευθύνεται γρήγορα προς την πόλη.

Ο **Γλαύκος** και ο **Διομήδης** παρατάσσονται έτοιμοι για μάχη. Ωστόσο, τη στιγμή που συναντούν ο ένας τον άλλον, παραδόξως, αποφασίζουν να μην εμπλακούν σε μάχη. Μέσα από τους λόγους τους, συνειδητοποιούν ότι στην πραγματικότητα είναι φίλοι (ξένοι) λόγω των παππούδων τους και επιλέγουν να ανταλλάξουν όπλα, ανανεώνοντας τη φιλία των προγόνων τους. Εν τω μεταξύ, ο Έκτορας επιστρέφει στην πόλη και εκτελεί τις οδηγίες του Έλενου. Η **Εκάβη**, μαζί με άλλες αρχόντισσες, παρακαλεί την Αθηνά, αλλά οι εκκλήσεις πέφτουν στο κενό. Παράλληλα, ο Έκτορας επισκέπτεται το παλάτι του Πάρη και αντικρίζει τον αδερφό του να ασχολείται με τα όπλα του στην αίθουσα της Ελένης. Ο Έκτορας δράττει την ευκαιρία και επιπλήττει τον αδελφό του για την απουσία του από τον πόλεμο, ενώ τον προτρέπει να τον ακολουθήσει. Έπειτα, αφού απορρίπτει με ευγενικό τρόπο την πρόσκληση της Ελένης να μείνει περισσότερο, ο Έκτορας φεύγει βιαστικά για να συναντήσει την οικογένειά του, έχοντας πλήρη επίγνωση ότι μπορεί να είναι η τελευταία του συνάντηση μαζί τους.

Προς έκπληξή του όμως, η **Ανδρομάχη** δεν είναι στο σπίτι τους. Έχει καταφύγει γεμάτη αγωνία στις Σκαιές Πύλες με τον μικρό τους γιο, Αστυάνακτα, φοβούμενη για την ασφάλεια του Έκτορα. Τελικά, οι δύο σύζυγοι ξανασμίγουν, όταν ο Έκτορας περνά από το σημείο για να βρεθεί και πάλι στο πεδίο της μάχης. Τότε, η Ανδρομάχη τον εκλιπαρεί να παραμείνει μέσα στο κάστρο και να υιοθετήσει αμυντικές στρατηγικές, αλλά ο Έκτορας, νιώθοντας υποχρεωμένος να εκπληρώσει το καθήκον του, παρά την επικείμενη καταστροφή της Τροίας, δεν συμμορφώνεται στις υποδείξεις της. Προσπαθεί να προσφέρει παρηγοριά στη σύζυγό του, κρατά στην αγκαλιά του τον γιο τους και του εύχεται ένα ευτυχισμένο μέλλον πριν χωρίσουν οι δρόμοι τους. Η Ανδρομάχη επιστρέφει στο σπίτι, όπου θα θρηνήσει τη μοίρα του Έκτορα, ενώ εκείνος κατευθύνεται πίσω στο πεδίο της μάχης. Λίγο αργότερα, ο Πάρης τον συναντά και βγαίνουν μαζί στην πεδιάδα της Τροίας.

Ραψωδία Ζ στ.369-529

Περίληψη:

Βρισκόμαστε στην 22η ημέρα του έπους και την 1η ημέρα της μάχης. Ο **Έκτορας**, αφού έπεισε τον Πάρη να επιστρέψει στη μάχη, φτάνει στο παλάτι του για να συναντήσει τη σύζυγό του και το παιδί του, όμως πληροφορείται από τον οικονόμο ότι εκείνη βρίσκεται στις Σκαιές Πύλες. Έτσι, αποφασίζει να επιστρέψει κι εκείνος στη μάχη, όμως στον δρόμο συναντά την **Ανδρομάχη**, η οποία προσπαθεί να τον πείσει να μείνει μαζί της. Του εξηγεί ότι είναι το μοναδικό στήριγμα που της έχει απομείνει, αφού ολόκληρη η οικογένειά της έχει χαθεί στον πόλεμο εξαιτίας του Αχιλλέα. Ωστόσο, εκείνος βάζοντας το καθήκον πάνω από το συναίσθημα, αποφασίζει να γυρίσει στη μάχη. Εκφράζει τους φόβους του για την άλωση της Τροίας και την άρνησή του να ντροπιαστεί μπροστά στους Τρώες. Ο ίδιος επιθυμεί να δοξαστεί για το θάρρος του. Αγκαλιάζει, λοιπόν, τον γιο του, Αστυάνακτα, χαϊδεύει τρυφερά τη σύζυγό του και την αποχαιρετά καθησυχάζοντάς την. Η Ανδρομάχη επιστρέφει στο σπίτι, όπου και μοιρολογεί μαζί με τις υπόλοιπες γυναίκες του σπιτιού. Ο **Πάρης** προλαβαίνει τον Έκτορα στον δρόμο και επιστρέφουν στον πόλεμο.

Ραψωδία Ζ στ.369-529

Ενότητες:

- **στ. 369-389:** Ο Έκτορας αναζητά την Ανδρομάχη.
- **στ. 390-481:** Συνάντηση Έκτορα – Ανδρομάχης.
- **στ. 482-502:** Ο αποχωρισμός Έκτορα – Ανδρομάχης.
- **στ. 503-529:** Ο Έκτορας επιστρέφει με τον Πάρη στη μάχη.

**ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ**

Πρόσωπα:

Έκτορας: σπεύδει βιαστικά να συναντήσει τη σύζυγό του, όμως συγκρατημένος παίρνει τον δρόμο της επιστροφής στη μάχη. Εμφανίζεται ως στοργικός πατέρας και τρυφερός σύζυγος, που προσπαθεί να ενθαρρύνει την γυναίκα του. Ωστόσο, υπερिσχύει η περηφάνεια του, η λογική του και το αίσθημα του καθήκοντος, έναντι του συναισθήματος. Φαίνεται να ενδιαφέρεται για την υστεροφημία του (η φήμη που συνοδεύει το όνομα κάποιου μετά το θάνατο του). Είναι επικριτικός με τον αδερφό του, λόγω της σκληριότητας του, αλλά μπορούμε να τον χαρακτηρίσουμε δίκαιο, καλοπροαίρετο και αισιόδοξο για τη εξέλιξη του πολέμου.

Ανδρομάχη: αγωνιά για την έκβαση του πολέμου, το μέλλον του παιδιού της και τη ζωή του συζύγου της. Αποδεικνύεται ευαίσθητη μητέρα και αφοσιωμένη σύζυγος. Νιώθει αδύναμη και δείχνει απελπισμένη. Ο λόγος της είναι ιδιαίτερα συναισθηματικός, σε αντίθεση με εκείνον του Έκτορα. Επιστρέφει στο σπίτι της υπακούοντας τον σύζυγό της, φανερά λυπημένη.

Πάρης: δείχνει σεβασμό προς τον αδερφό του και είναι υπάκουος απέναντί του. Χαρακτηρίζεται γενναίος στη μάχη, αλλά σκληρός, αφού αποφεύγει τη συμμετοχή του σε αυτή.

Αχιλλέας: παρουσιάζεται μέσα από τα λόγια της Ανδρομάχης. Είναι αυτός που σκότωσε όλη την οικογένειά της, κάτι που την καθιστά τραγικό πρόσωπο. Εμφανίζεται ως ήρωας με ευγενικό ήθος και μεγαλόψυχος, αφού δεν προσέβαλε τον νεκρό πατέρα της και ελευθέρωσε τη μητέρα της. Με αυτόν τρόπο, ο αναγνώστης - ακροατής δεν ξεχνάει πρωταγωνιστή του έπους. Με την αναφορά στην υποδειγματική στάση του Αχιλλέα προς τον Αετίωνα, που έχει χάσει τη ζωή του, υποδηλώνει την αγάπη του ποιητή για τον ήρωα.

Στοιχεία τεχνικής:

- **Προοικονομία:** στ. 407-408, στ. 432, στ. 448-449, στ. 464-465, στ. 454-463, στ. 500-502 (προοικονομείται ο χαμός του Έκτορα, η χηρεία της Ανδρομάχης και, γενικότερα, τα γεγονότα που θα συμβούν στο μέλλον).
- **Επική ειρωνεία:** στ. 414-415, στ. 475-481, στ. 526-529.
- **Αναχρονισμός:** στ. 416-418 (καύση νεκρών).
- **Παρομοιώσεις:** στ. 401, στ. 506-513 (αναφορικό μέρος: στ. 506-511, δεικτικό μέρος: στ. 512-514, όροι που παρομοιάζονται: Πάρης - άλογο που σπάζει τα δεσμά του, κοινά σημεία: η εντυπωσιακή εμφάνιση, η ορμητικότητα, η ταχύτητα, η περηφάνια και η ομορφιά), στ. 514.

Ο λειτουργικός ρόλος των παρομοιώσεων:

- α.** Χαρίζουν στον λόγο ποικιλία, σαφήνεια και παραστατικότητα.
- β.** Φωτίζουν την αφήγηση, καθώς παραλληλίζουν το άγνωστο με κάτι γνωστό.
- γ.** Προσδίδουν απόλυτη αξία και μεγαλείο σε ό,τι παρομοιάζεται με τα φυσικά στοιχεία.
- δ.** Εμπλουτίζουν την αφήγηση με στοιχεία από την καθημερινότητα.
- ε.** Μεταφέρουν στο επίπεδο της αφήγησης τη συγκίνηση/ τη διάθεση της εικόνας.

Δομή διεξοδικών παρομοιώσεων:

- α.** αναφορικό μέρος (εισάγεται συνήθως με τα όπως, σαν, πώς, καθώς)
- β.** δεικτικό μέρος (εισάγεται συνήθως με τα έτσι, παρόμοια)
- γ.** οι όροι που παρομοιάζονται
- δ.** το κοινό σημείο μεταξύ των όρων
- ε.** οι υπόλοιπες σχέσεις/αναλογίες ανάμεσα στο αναφορικό και δεικτικό μέρος (σε δευτερεύοντες όρους, εάν υπάρχουν).

ΣΚΗΝΗ 1η:

→ Ο Έκτορας με διάφορα **άστοχα ερωτήματα** προσπαθεί να πληροφορηθεί για το μέρος που βρίσκεται η σύζυγός του και το παιδί τους. Αφενός, σκοπός είναι να τονιστεί emphatically η σωστή απάντηση και, αφετέρου, να αποφορτιστούν συναισθηματικά οι αναγνώστες – ακροατές, ώστε να παρακολουθήσουν τη συνέχεια με μεγαλύτερο ενδιαφέρον.

ΣΚΗΝΗ 2η:

→ Οι πληροφορίες για την Ανδρομάχη και τον Αστυάνακτα λειτουργούν ως **επιβράδυνση**.

Σκοπός της **Ανδρομάχης** είναι να μεταπείσει τον Έκτορα, ώστε παραμείνει στην πόλη και να μην επιστρέψει στη μάχη. Έτσι χρησιμοποιεί τα ακόλουθα **επιχειρήματα**:

α) φοβάται ότι θα σκοτωθεί ο Έκτορας και εκείνη θα γίνει χήρα, ενώ το παιδί της θα μείνει ορφανό. Έτσι, θα μείνουν απροστάτευτοι και οι δύο θα βυθιστούν στον πόνο (προοικονομία).

β) ο Έκτορας είναι η μόνη οικογένεια που της έχει μείνει, το μοναδικό της στήριγμα, καθώς ο Αχιλλέας είχε σκοτώσει τον πατέρα και τα αδέρφια της (επική ειρωνεία).

Ακόμα, προχωρά σε μία πρόταση: ο Έκτορας παραμένει στην πόλη και οργανώσει την άμυνα της.

Ο λόγος της Ανδρομάχης κινείται σε **τρία** χρονικά επίπεδα: παρελθόν, παρόν, μέλλον.

Η Ανδρομάχη προσπαθεί να επηρεάσει συναισθηματικά τον Έκτορα και να μην του αφήσει μεγάλο περιθώριο επιλογών. Παρόλα αυτά, επικαλείται τη λογική του, χρησιμοποιώντας επιχειρήματα και προτείνοντάς του ένα εναλλακτικό σχέδιο, για να τον παραμείνει κοντά της.

Η σκηνή κλείνει όπως άρχισε: με την εικόνα της δακρυσμένης Ανδρομάχης (**σχήμα κύκλου**).

Н

-

О

Н

-

О

Ραψωδία Η

Περίληψη:

Το ηθικό των Τρώων τονώθηκε αμέσως με την επιστροφή του **Έκτορα** και του **Πάρη** στο πεδίο της μάχης. Έτσι, η μία νίκη διαδέχεται την άλλη. Ωστόσο, η Αθηνά και ο Απόλλων έχουν προαποφασίσει ότι οι εχθροπραξίες της ημέρας πρέπει να τελειώσουν σε μια μονομαχία μεταξύ του Έκτορα και ενός εκλεκτού Αχαιού πολεμιστή. Οι θεοί παρακολουθούν την έκβαση την μάχης με τη μορφή γυπαετών από μία βαλανιδιά και φροντίζουν ότι κανένας από τους αντιπάλους δεν θα κινδυνεύσει. Ο **Αίαντας**, ο Τελαμώνιος, ύστερα από κλήρωση, λαμβάνει την τιμή να αντιμετωπίσει τον Έκτορα και, με περισσή ευσέβεια, ζητά την υποστήριξη του Δία.

Στη μάχη μεταξύ τους, ο Έκτορας δειλιάζει στη θέα της εφταβόδινης ασπίδας του Αίαντα. Οι δύο ήρωες, αφού πλέξουν το εγκώμιο ο ενός του άλλου, ρίχνονται στη μάχη πετώντας τα κοντάρια τους. Το ακόντιο του Έκτορα τρυπά την ασπίδα του Αίαντα μέχρι το έβδομο στρώμα, ενώ το δόρυ του Αίαντα διαπερνά την ασπίδα και τον θώρακα του Έκτορα σκίζοντας το ρούχο του. Αμέσως ανασυντάσσουν τις δυνάμεις του χύνονται πάλι στη μάχη. Ο Αίαντας καταφέρει τραύμα στον Έκτορα, όμως ο δεύτερος δεν εγκαταλείπει τον αγώνα· χτυπά με μια τεράστια πέτρα την ασπίδα του Αίαντα κι εκείνος τον ρίχνει κάτω. Ο **Απόλλωνας** επεμβαίνει και βοηθά τον Έκτορα να σταθεί στα ποδιά του.

Η μονομαχία τελειώνει στη δύση του ήλιου με ανταλλαγή δώρων και οι Αχαιοί, δια στόματος του Νέστορα, προτείνουν ανακωχή για να συλλέξουν τους νεκρούς και να κατασκευάσουν ένα αμυντικό τείχος. Πλέον η απουσία του Αχιλλέα γίνεται αισθητή. Οι Τρώες προτείνουν συμβιβασμό με επιστροφή των κλεμμένων θησαυρών, αλλά αρνούνται να δώσουν πίσω την Ελένη. Την επόμενη ημέρα, ο **Διομήδης**, εκ μέρους των Αχαιών, απορρίπτει τον συμβιβασμό, όμως αποδέχεται την εκεχειρία και αφιερώνουν την ημέρα στη φροντίδα των νεκρών τους. Το επόμενο πρωινό, οι Αχαιοί εκμεταλλεύονται την ανακωχή και χτίζουν ένα επιβλητικό φρούριο, που θα έχει σημαντικό ρόλο στις μελλοντικές μάχες. Η σφοδρότητα των μαχών αυτών, προοικονομείται από τους κεραυνούς του Δία κατά τη διάρκεια της νύχτας που ακολουθεί.

Περίληψη:

Το ξημέρωμα της επόμενης ημέρας (25ης ημέρας), συγκαλείται στον Όλυμπο εκ νέου συγκέντρωση των θεών. Ο **Δίας**, εν μέσω απειλών, απαγορεύει στους άλλους θεούς να επέμβουν στον πόλεμο για να υποστηρίξουν είτε τους Τρώες είτε τους Δαναούς. Έτσι, θέτει το σχέδιό του - για επιστροφή του Αχιλλέα - σε εφαρμογή. Στολισμένος με χρυσή ενδυμασία, επιβιβάζεται στο άρμα του και κατευθύνεται προς το όρος Ίδη, από όπου σκοπεύει να παρακολουθήσει την εξέλιξη της μάχης, το αποτέλεσμα της οποίας, αρχικά, φαίνεται αβέβαιη. Το μεσημέρι ο Δίας ζυγίζει τις τύχες των δύο αντιπάλων και η συμφορά κλίνει προς την πλευρά των Αχαιών. Ως εκ τούτου, είναι αναπόφευκτο ότι αυτή η μέρα θα τους φέρει την καταστροφή. Πράγματι, η κατάσταση στρέφεται γρήγορα υπέρ των Τρώων, καθώς οι Αχαιοί υποχωρούν. Έχοντας εμπιστοσύνη στην υποστήριξη του Δία, ο **Έκτορας** καυχείται ότι θα κάψει και θα συντρίψει ολοσχερώς τα πλοία τους. Παράλληλα, οι Τρώες, ενθαρρυμένοι από τον Δία, καταδιώκουν τους Έλληνες μέχρι την τάφρο, δίπλα στα πλοία τους.

Η **Ήρα**, που δεν κατάφερε να πείσει τον Ποσειδώνα να αψηφήσει την εντολή του Δία, κάνει συμφωνία με την Αθηνά να σταθούν στο πλευρό των Δαναών. Ωστόσο, ο Δίας αντιλαμβάνεται τι καταστρώνουν και, με αγγελιαφόρο την Ίριδα, τις απειλεί και πάλι. Έτσι, εξαναγκάζει τις δύο θεές να επιστρέψουν στον Όλυμπο περίλυπες. Μετά την επιστροφή του, ο Δίας ειρωνεύεται τις θεές για τις πράξεις τους και αναφέρει πως οι Αχαιοί θα έρθουν αντιμέτωποι με μεγαλύτερους κινδύνους. Ακόμη, μοιράζεται μέρος του σχεδίου του. Δηλαδή, ότι οι Τρώες θα νικούν τους Αχαιούς, μέχρι ο **Πάτροκλος** να βρει τον θάνατο. Η τροπή αυτή, θα αναγκάσει τον **Αχιλλέα** να επιστρέψει στο πεδίο της μάχης διψασμένος για εκδίκηση. Στο μεταξύ, οι Αχαιοί απελπίζονται, ενώ οι Τρώες στρατοπεδεύουν έξω από τα τείχη, για πρώτη φορά.

Ραψωδία Ι

Περίληψη:

Η νύχτα θέτει προκλήσεις για τους Αχαιούς, καθώς ο **Αγαμέμνωνας** καλεί σε συγκέντρωση το στράτευμα και προτείνει επιστροφή στο σπίτι ως μοναδική λύση για επιβίωση. Ωστόσο, ο **Διομήδης** αντιτίθεται σε αυτή την πρόταση, κερδίζοντας το χειροκρότημα του στρατού. Σε μετέπειτα συνάντηση των γερόντων, ο **Νέστορας** εξαπολύει κατηγορίες προς τον Αγαμέμνονα, γιατί προσέβαλε τον Αχιλλέα. Ο Αγαμέμνονας εκφράζει αμέσως την προθυμία του να επανορθώσει και να προσφέρει γενναιόδωρα δώρα. Κατά συνέπεια, αποφασίζεται η αποστολή πρεσβείας στον Αχιλλέα, αποτελούμενη από τον Οδυσσέα, τον Φοίνικα, τον Αίαντα και δύο κήρυκες.

Η αποστολή φτάνει στα πλοία των Μυρμιδόνων και συναντά τον Αχιλλέα να παίζει τη φόρμιγγα και να τραγουδά ήρωικά κατορθώματα. Σιωπηλός στο πλευρό του βρίσκεται ο Πάτροκλος. Ο **Αχιλλέας** υποδέχεται θερμά τους παλιούς του συντρόφους και τους προσφέρει φιλοξενία. Μετά το γεύμα, ο Οδυσσέας παίρνει την πρωτοβουλία και ενημερώνει τον Αχιλλέα για τη δεινή κατάσταση που βρίσκονται οι Αχαιοί. Του αναφέρει όλα όσα είναι πρόθυμος να προσφέρει ο Αγαμέμνονας και του ζητά να επιστρέψει στη μάχη.

Παρά τη γενναιοδωρία που τώρα επιδεικνύει ο Αγαμέμνονας και της παρέμβασης του δασκάλου του Αχιλλέα, Φοίνικα, ο ήρωας μένει αμετάπειστος. Μάλιστα, προτείνει την απομάκρυνση τους και την επιστροφή του στη Φθία. Στα λόγια του Αίαντα, ο Αχιλλέας απαντά ότι θα επιστρέψει στη μάχη, μόνο αν ο Έκτορας φτάσει κοντά στα πλοία των Μυρμιδόνων.

Η πρεσβεία επιστρέφει στη σκηνή του Αγαμέμνονα χωρίς κανένα αποτέλεσμα και όλοι, όσοι περίμεναν με αγωνία τις εξελίξεις, αποκαρδιώνονται και παραμένουν σιωπηλοί. Ο Διομήδης παίρνει πρώτος τον λόγο, κατηγορεί τον Αχιλλέα για απaráμιλλο εγωισμό και προτείνει να δειπνήσουν, να ξεκουραστούν και να ετοιμαστούν για τη μάχη. Η πρόταση τους βρίσκει όλους σύμφωνους. Αφού κάνουν προσφορές στους θεούς, απομονώνονται στις σκηνές τους.

Ραψωδία Ι στ.225-431

Περίληψη:

25η ημέρα της Ιλιάδας (2η ημέρα της μάχης Αχαιών – Τρώων) - Σκηνή του Αχιλλέα

Ο **Αγαμέμνωνας** αναγνωρίζει το λάθος του και την αξία του Αχιλλέα στη μάχη. Ο **Οδυσσέας** βρίσκεται στη σκηνή του Αχιλλέα και του εξηγεί την άσχημη κατάσταση, στην οποία βρίσκονται οι Αχαιοί. Του αναφέρει όλα τα δώρα που είναι διατεθειμένος να του προσφέρει ο Αγαμέμνωνας προκειμένου να τον πείσει να επιστρέψει στο πεδίο της μάχης. Ωστόσο, ο **Αχιλλέας** είναι ακόμη πικραμένος από την αφαίρεση του δώρου του και αρνείται την προσφορά. Με σκληρά λόγια εκφράζει την πικρία του και φανερώνει την πρόθεσή του να επιστρέψει στη Φθία. Η απόλυτη στάση του εκπλήσσει τους πρέσβεις, οι οποίοι επιστρέφουν απογοητευμένοι στο πεδίο της μάχης.

Ραψωδία Ι στ.225-431

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Ενότητες:

- **στ. 225-306:** Η έκθεση της κατάστασης των Αχαιών και των δώρων που προσφέρονται στον Αχιλλέα – Το αίτημα για επιστροφή.
- **στ. 307-431:** Τα παράπονα και η ανυποχώρητη στάση του Αχιλλέα.

Πρόσωπα:

Οδυσσέας: στην ενότητα αυτή ο πολυμήχανος βασιλιάς, παρουσιάζεται ως εξαιρετικά ικανός ομιλητής, ο οποίος κατέχει άριστα τη ρητορική τέχνη. Προσπαθεί να πείσει τον Αχιλλέα να επιστρέψει στη μάχη, αφήνοντας πίσω τον θυμό του. Γνωρίζοντας την άσχημη κατάσταση που βρίσκεται ο στρατός των Αχαιών, εμφανίζεται αποφασισμένος να εκπληρώσει την αποστολή του. Νιώθει την πίεση του χρόνου, γι' αυτό παίρνει πρώτος τον λόγο.

Αχιλλέας: εδώ δικαιώνεται η οργή και η απραξία του. Εμφανίζεται απόλυτος, σκληρός και αλαζόνας, ενώ εκφράζει την πικρία, την απογοήτευση και το μίσος του για τον Αγαμέμνονα. Με γνώμονα τα παραπάνω, ανακοινώνει την αρνητική του διάθεση να επιστρέψει στη μάχη. Μάλιστα, σκέφτεται να επιστρέψει στην πατρίδα του και να ζήσει εκεί πολλά χρόνια απολαμβάνοντας τη ζωή και τα αγαθά του πατέρα του.

Η διάρθρωση του λόγου του Οδυσσέα (στ. 225-306):

- **στ. 225-227:** Χαιρετισμός και ευχαριστίες.

Ο Οδυσσέας, έμπειρος στους λόγους και άριστος ρήτορας, προσπαθεί να γλυκάνει τον Αχιλλέα εκφράζοντας τις ευχαριστίες του, λίγο πριν του παραθέσει το αίτημά του.

- **στ. 228-251:** 1ο Επιχείρημα.

Ο Οδυσσέας εκθέτει τα δεινά που έχουν βρει τους Αχαιοούς στο διάστημα της απουσίας του Αχιλλέα. Στοχεύοντας στο συναίσθημα του ήρωα, ο Οδυσσέας υποστηρίζει ότι είναι καλύτερα να επιστρέψει τώρα, πριν πάθουν κάτι πολύ κακό οι Αχαιοί και εκείνος μετανιώσει για την απουσία του.

- **στ. 252-261:** 2ο Επιχείρημα.

Με αναφορά στον πατέρα του Αχιλλέα, ο Οδυσσέας πάλι επικαλείται το συναίσθημα του ήρωα. Προσπαθεί να τον πείσει να συμπεριφερθεί, όπως ο πατέρας του τον είχε συμβουλέψει, καθώς οι παραινέσεις ενός πατέρα προς το παιδί του έχουν πολύ μεγάλη σημασία και αξία. Παράλληλα, υπογραμμίζονται αξίες τις ομηρική εποχής, όπως η αξία της αυτοσυγκράτησης και της υπομονής.

- **στ. 261-299:** 3ο Επιχείρημα.

Ο Οδυσσέας εκθέτει τα δώρα που θα λάβει ο Αχιλλέας, εάν αποδεχτεί να επιστρέψει στη μάχη. Τα δώρα στοχεύουν στην ηθική και υλική ικανοποίηση του Αχιλλέα, ώστε να κατευναστεί ο θυμός του. Τα δώρα χωρίζονται σε δύο κατηγορίες:

1. Εκείνα που θα του δοθούν, αφού οι Αχαιοί πορθήσουν την Τροία. (στ. 264-280)
2. Εκείνα που θα του δοθούν, αφού φτάσουν πίσω στην πατρίδα. (στ. 281-298)

- **στ. 300-306:** 4ο Επιχείρημα.

Ο Οδυσσέας στοχεύει στον εγωισμό, στη φιλοδοξία και στην επιθυμία του Αχιλλέα για υστεροφημία. Συνεπώς, αναφέρει ότι, εάν είναι εκείνος που θα σκοτώσει το Έκτορα, θα αποκτήσει πολλή δόξα.

→ Η δομή του λόγου του Οδυσσέα είναι πολύ στοχευμένη. Ο ρήτορας παρουσιάζει τα επιχειρήματά του από το λιγότερο πειστικό στο περισσότερο πειστικό. Με την κλιμάκωση αυτή, αρχικά, στοχεύει το φιλότιμο του ήρωα, έπειτα στη δίψα του για υλικά αγαθά και, τέλος, στην επιθυμία του για δόξα και τιμή.

Το τυπικό της ικεσίας:

1. Ικετευτική προσφώνηση και εγκώμιο.
2. Αναφορά στις περασμένες συμφορές.
3. Υποβολή αιτήματος.
4. Ευχές.

Σύμφωνα με το τυπικό της ικεσίας, ο ικέτης προσπέφτει στα πόδια εκείνου που θέλει να θέσει τα αιτήματά του και με το ένα χέρι αγγίζει το γόνατο, ενώ με το άλλο χέρι το πηγούνι του. Ωστόσο, ο Οδυσσέας επιλέγει να μιλήσει ικετικά στον Αχιλλέα από απόσταση. Ίσως προνοεί και προστατεύεται από πιθανή έκρηξη του Αχιλλέα ή προσπαθεί να την αποφύγει. Πιθανό επίσης είναι να συμβαίνει λόγω της σχέσης των δύο ανδρών, καθώς ήταν παλιοί σύντροφοι και συμπολεμιστές.

Ο λόγος του Αχιλλέα (στ. 308-426):

- **στ. 308-315:** Η αρνητική ανταπόκριση του Αχιλλέα.

Ο Αχιλλέας, χωρίς πολλή σκέψη, απορρίπτει όλες τις προσφορές που ανέφερε ο Οδυσσέας και αρνείται να επιστρέψει τη μάχη. Με ρητό τρόπο δηλώνει κατηγορηματικά πως δεν υπάρχει τρόπος να πειστεί για το αντίθετο.

- **στ. 316-344:** Οι λόγοι της άρνησής του.

Ο Αχιλλέας αναφέρει πως η αχαριστία των Αχαιών και, ιδιαιτέρως, του Αγαμέμνονα που τον ταπείνωσε και τον ατίμωσε παίρνοντάς του το γέρας του, τη Βρισηίδα, είναι ο λόγος που δεν θα επιστρέψει τώρα.

- **στ. 345-355:** Ο Αγαμέμνονας αδύναμος μπροστά στον Έκτορα.

Ο ήρωας ειρωνεύεται και υποτιμά τον Αγαμέμνονα, καθώς υποστηρίζει πως είναι ανίκανος να αντιμετωπίσει τον Έκτορα, όπως θα το έκανε εκείνος.

- **στ. 356-368:** Η δήλωση για επιστροφή στη Φθία.

Ο Αχιλλέας απορρίπτει όλα τα υλικά αγαθά, εφόσον γνωρίζει ότι, εάν επιστρέψει στην πατρίδα του, δεν θα του λείπει τίποτα.

- **στ. 369-377:** Η επίθεση στον αρχιστράτηγο των Αχαιών.

Η πικρία και η ατίμωση που αισθάνεται ο Αχιλλέας γίνεται έκδηλη μέσα από τη επίθεση που κάνει στον Αγαμέμνονα και στην κριτική που του ασκεί.

- **στ. 378-409:** Η απόρριψη των γενναιόδωρων προσφορών.

Η ηθική δικαίωση για τον Αχιλλέα υπερτερεί των υλικών αγαθών και κανένα από αυτά φαίνεται ότι δεν μπορεί να την εξαγοράσει. Ένας γάμος με κάποια από τις κόρες του Αγαμέμνονα δεν τον δελεάζει ούτε στο ελάχιστο, καθώς στη Φθία υπάρχουν πολλά κορίτσια που μπορεί να νυμφευθεί.

- **στ. 410-416:** Η προφητεία της Θέτιδας.

Οι επιλογές για τον Αχιλλέα είναι περιορισμένες. Ο ήρωας γνωρίζει ότι αν παραμείνει στην Τροία και εμπλακεί με τον πόλεμο, θα πεθάνει νέος και πολύ δοξασμένος. Διαφορετικά, θα ζήσει μια μακρόχρονη ζωή στην πατρίδα του, στερημένος, βέβαια, από δόξα. Ο ήρωας, τη δεδομένη στιγμή, επιλέγει τη δεύτερη εναλλακτική.

- **στ. 417-426:** Η αντιπρόταση του Αχιλλέα.

Αντί να επιστρέψει ο Αχιλλέας στον πόλεμο, ο ήρωας προτείνει στους Αχαιοούς να αποδεχτούν την κατωτερότητά τους και να αποχωρήσουν.

- **στ. 427-429:** Η φιλοξενία στον Φοίνικα.

Ο Αχιλλέας προτίθεται να φιλοξενήσει τον σύμβουλο και παιδαγωγό του πριν να επιστρέψουν στην πατρίδα τους.

Στοιχεία τεχνικής:

- **Εικόνες:** άφθονα υπάρχουν...τραπέζι (στ. 227), ότι εκάθισαν...Τρώες (στ. 232-233), και άναψαν...πυρά (στ. 234), με πυρ...φλογερό (στ. 242), την χαψιά...μάνα (στ. 323), και τείχος...βαθύν (στ. 349), θα τα ιδείς...πλέουν (στ. 360).
- **Προσωποποιήσεις:** στ. 240, στ. 242-243, στ. 245-246.
- **Παρομοιώσεις:** στ. 323-327 (αναφορικό μέρος: στ. 323-324, δεικτικό μέρος: στ. 325-327, όροι που παρομοιάζονται: ο Αχιλλέας – μάνα που βρίσκει και δίνει τροφή στα μικρά της, κοινό σημείο: η προστασία και η προσφορά/ η φροντίδα και η αυταπάτηση).
- **Υπερβολές:** στ. 379-381, στ. 385, στ. 389, στ. 390.
- **Σχήμα αδυνάτου:** στ. 378-386.

Διαχρονικά στοιχεία:

- Οι θεοί επεμβαίνουν στη ζωή των ανθρώπων.
- Ο θυμός επιφέρει αρνητικά αποτελέσματα στις σχέσεις των ανθρώπων.
- Η μεταμέλεια έχει μεγαλύτερη αξία, όταν εκφράζεται έμπρακτα.
- Η αδικία προκαλεί μίσος στους ανθρώπους.
- Η επιθυμία για επιστροφή στην πατρίδα και την οικογένεια είναι μεγάλη και ποτέ δεν σταματά.

K-L-M-

N-E

K-L-M-

N-E

Ραψωδία Κ

Περίληψη:

Την επόμενη νύχτα, ύστερα από την άρνηση του Αχιλλέα, αποδεικνύεται δύσκολη για τους Αχαιοούς. Γεμάτοι άγχος, όλοι συλλογίζονται τα γεγονότα που εκτυλίσσονται. Την ίδια στιγμή, στο αντίπαλο στρατόπεδο, παρατηρείται μια γενική αναταραχή. Ο **Αγαμέμνωνας** και ο **Μενέλαος**, ανήμποροι να κοιμηθούν, συγκαλούν συμβούλιο με όλους τους αρχηγούς, όπου αποφασίζεται να κατασκοπεύσουν τους αντιπάλους τους. Έτσι, ο **Διομήδης** και ο **Οδυσσέας** αναλαμβάνουν να μεταβούν στο στρατόπεδο των Τρώων. Παράλληλα, ο **Έκτορας** θέτει σε εφαρμογή το ίδιο σχέδιο με τον Δόλωνα. Ωστόσο, οι δύο Αχαιοί πιάνουν τον Τρώα κατάσκοπο και, αφού του αποσπούν όλες τις απαραίτητες πληροφορίες, τον θανατώνουν. Έπειτα, μεταβαίνουν στο στρατόπεδο των Θρακών, συμμάχων των Τρώων, όπου ο Διομήδης καταφέρνει να σκοτώσει τον βασιλιά τους, Ρήσο, και τη φρουρά του, ενώ ο Οδυσσέας αρπάζει τα διάσημα άλογά τους. Οι δύο κατάσκοποι των Ελλήνων επιστρέφουν στο στρατόπεδο των Αχαιών και τυγχάνουν πανηγυρικής υποδοχής έχοντας φέρει μαζί τους αυτό το αξιοσημείωτο λάφυρο πολέμου.

Ραψωδία Λ

Περίληψη:

Με την αυγή της τρίτης ημέρας της μάχης (26ης ημέρας της Ιλιάδας), ξεκινούν τα γεγονότα που η ολοκλήρωση της αφήγησής τους γίνεται στη ραψωδία Σ. Αρχικά, η μάχη αναδεικνύει νικητές τους Αχαιούς, καθώς έχουν καταφέρει να απωθήσουν τους Τρώες μέχρι τα τείχη της πόλης. Ο **Αγαμέμνωνας** ξεχωρίζει στο πεδίο της μάχης με την αριστεία του. Πιστός στο σχέδιό του, ο **Δίας** επεμβαίνει και ανατρέπει την έκβαση της μάχης. Στέλνει την Ίριδα στον Έκτορα για να τον εμψυχώσει λέγοντάς του ότι ο πατέρας των θεών είναι στο πλευρό του. Στην αντεπίθεση των Τρώων, ο Αγαμέμνωνας τραυματίζεται και εγκαταλείπει την μάχη, ενώ το αχαϊκό στράτευμα αναγκάζεται να υποχωρήσει. Τη μοίρα του Αγαμέμνονα ακολουθούν ο Διομήδης, ο Οδυσσέας και ο γιατρός Μαχάων, με αποτέλεσμα οι Έλληνες να βρίσκονται σε πολύ δεινή θέση με το ηθικό τους χαμηλά. Μόνο ο Αίαντας έχει απομείνει να αμύνεται σθεναρά. Από το πλοίο του, ο Αχιλλέας παρακολουθεί τους Αχαιούς και εντοπίζει τον Νέστορα να μεταφέρει έναν τραυματία, τον Μαχάονα, πίσω στις σκηνές. Τότε, ζητά από τον Πάτροκλο να μεταβεί στις σκηνές και να αποσπάσει περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον τραυματισμένο άνδρα. Εκεί, ο Νέστορας εξηγεί στον Πάτροκλο ότι η μάχη βρίσκεται σε κρίσιμο σημείο και τον παροτρύνει να μεσολαβήσει, ώστε είτε να επιστρέψει ο Αχιλλέας στη μάχη, είτε να οδηγήσει ο ίδιος τους Μυρμιδόνες στη μάχη, φορώντας τα όπλα του Αχιλλέα. Ο βασιλιάς της Πύλου πιθανολογεί ότι, με αυτόν τον τρόπο, οι Τρώες φοβηθούν και υποχωρήσουν.

Περίληψη:

Η μάχη εντείνεται και οι Αχαιοί συνεχίζουν να υποχωρούν στο πεδίο της μάχης, ενώ οι Τρώες φτάνουν μέχρι την προστατευτική τάφρο του τείχους τους. Εκεί, ο τρωικός στρατός χωρίζεται σε ομάδες για να περάσουν πεζοί την τάφρο, όπως τους συμβούλεψε ο Πολυδάμαντας, ενώ ο Άσιος, σύμμαχος των Τρώων, επιχειρεί να παραβιάσει το τείχος με άρματα και άλογα, όμως οι Αχαιοί αποκρούουν την επίθεσή του. Ωστόσο, τη στιγμή που ο **Έκτορας** ετοιμάζεται να περάσει την τάφρο, ένα σημάδι από τον Δία σταματά την επιχείρηση. Ο αρχηγός των Τρώων βλέπει έναν αετό να πετά με ένα φίδι αιχμάλωτο στα νύχια του, όμως αυτό τον τραυματίζει και εκείνος το αφήνει να πέσει αιμόφυρτο ανάμεσα στο στράτευμα. Το γεγονός αυτό μεταφράζεται από τον Έκτορα ως οϊωνός και δεν προχωρά πέρα από την τάφρο. Η μάχη συνεχίζεται χωρίς διακοπές και οι Τρώες εντείνουν την πίεσή τους προς τους Αχαιούς. Οι επιθέσεις του Έκτορα, του Γλαύκου και του Σαρπηδόνα αποκρούονται με επιτυχία. Όμως, όταν ο Έκτορας εκτοξεύει μια τεράστια πέτρα σε ένα άλλο τμήμα του τείχους, προκαλεί την κατάρρευση μιας πύλης του στρατοπέδου. Η άφιξη του Τρώα ηγέτη στο στρατόπεδο των Αχαιών απεικονίζεται από τον ποιητή με μεγαλοπρεπή τρόπο, αναδεικνύοντας την επικείμενη απειλή μέσα από την αντίθεση του σκοτεινού προσώπου του και της αστραφτερής πανοπλίας που φοράει. Τον Έκτορα ακολουθούν οι υπόλοιποι Τρώες και οι Αχαιοί απωθούνται μέχρι τα πλοία τους.

Ραψωδία Ν

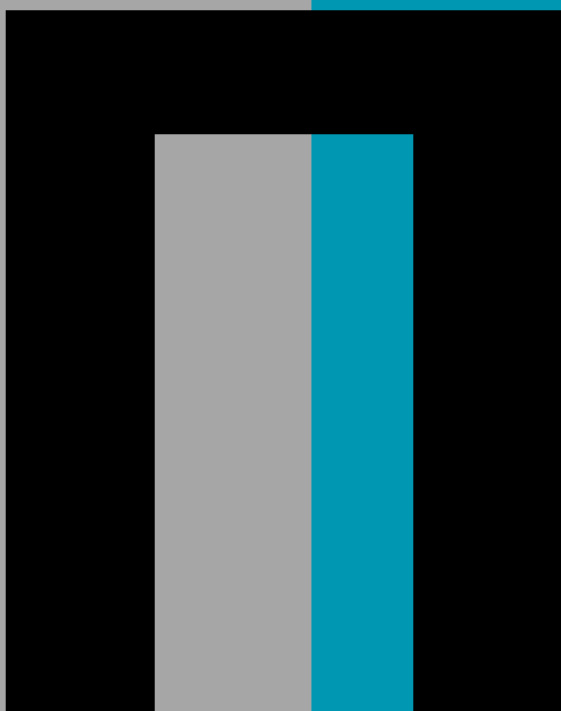
Περίληψη:

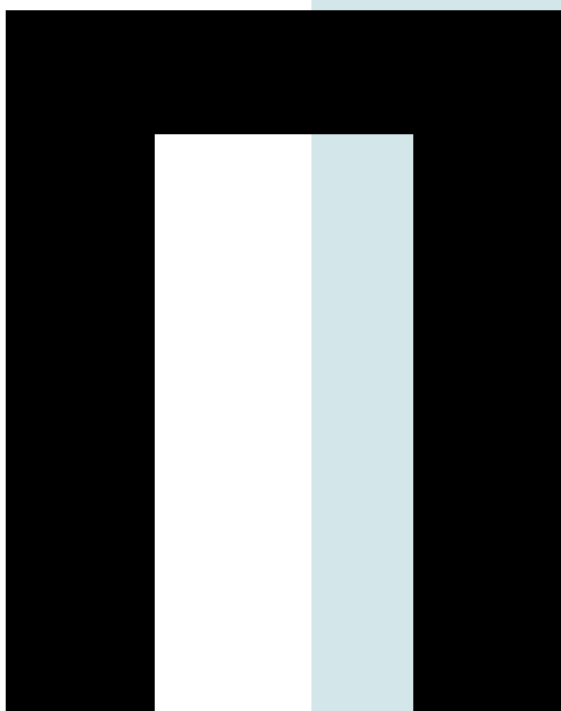
Η μία μάχη διαδέχεται την άλλη και οι Αχαιοί πιέζονται από τον Έκτορα, ο οποίος τους απειλεί ότι θα βάλει φωτιά στα πλοία τους. Θεωρώντας πως κανένας θεός δεν θα παραβιάσει τις εντολές του, ο Δίας στρέφει την προσοχή του αλλού και ο **Ποσειδώνας** δράττεται της ευκαιρίας για να βοηθήσει τους Έλληνες. Από τη Σαμοθράκη, από όπου παρακολουθούσε τις μάχες, φτάνει στα πλοία των Αχαιών, όπου εμψυχώνει, αρχικά, τους δύο Αίαντες και, ύστερα, του υπόλοιπους αρχηγούς. Μετά την επέμβασή του, οι οπλιτικές φάλαγγες στέκονται δυναμικά απέναντι στους Τρώες και ανατέλλουν τη δράση τους. Ακολουθούν αιματηρές συγκρούσεις, στις οποίες αναδεικνύονται πολλοί Έλληνες και Τρώες. Οι **Αχαιοί** συνεχίζουν να βρίσκονται σε πολύ άσχημη θέση, όμως υπερασπίζονται τους εαυτούς με περισσό ζήλο και δύναμη. Η ατμόσφαιρα είναι άκρως πολεμική.

Ραψωδία Ξ

Περίληψη:

Ο θόρυβος του πολέμου αναγκάζει τον Νέστορα να βγει από τη σκηνή του, όπου φρόντιζε τον τραυματισμένο Μαχάονα. Βλέποντας την κατάσταση που επικρατούσε, θλίβεται και αποφασίζει να απευθυνθεί στον Αγαμέμνονα. Εκείνος βρισκόταν στη σκηνή του βλέποντας - δίχως ελπίδα για νίκη και φοβισμένος από τις απειλές του Έκτορα - τις μάχες μαζί με τους υπόλοιπους τραυματισμένους αρχηγούς. Ο **Ατρείδης** προτείνει υποχώρηση και επιστροφή στην πατρίδα, όμως ο Οδυσσέας και ο Διομήδης τον αποτρέπουν μιλώντας του σκληρά. Ο τελευταίος, μάλιστα, τον συμβουλεύει να επιστρέψουν δυναμικά στη μάχη. Ο **Ποσειδώνας** εμψυχώνει τον στρατό αλαλάζοντας δυνατά όσο χιλιάδες στρατιώτες. Παράλληλα, η Ήρα σαγηνεύει τον Δία, ώστε να του αποσπάσει την προσοχή και να καταφέρει ο Ποσειδώνας να προσφέρει βοήθεια στους Αχαιούς. Η θεά επιμελείται της εμφάνισής της δανείζεται τη μαγική ζώνη της Αφροδίτης και συνεργάζεται με τον Ύπνο. Ο **Δίας**, ύστερα από το ερωτικό παιχνίδι που τον ενέπλεξε με δόλο η θεά, βυθίστηκε στον ύπνο και ο Ποσειδώνας μπόρεσε να βοηθήσει τους Δαναούς. Η μάχη γρήγορα κλιμακώνεται και ο Έκτορας τραυματίζεται από τον Αίαντα, με αποτέλεσμα να αποχωρήσει από την μάχη και οι Τρώες να τραπούν σε φυγή.

Ραψωδία Π

Περίληψη:

26η ημέρα της Ιλιάδας (3η φάση της μάχης) - Πεδιάδα της Τροίας

Ο **Πάτροκλος** επιστρέφει στα πλοία των Μυρμιδόνων και συνομιλεί με τον Αχιλλέα. Τον ενημερώνει για τη δεινή κατάσταση που έχουν περιέλθει οι Αχαιοί και τον κατηγορεί για την τροπή που έχουν πάρει τα πράγματα. Βλέποντάς τον αμετάπειστο, του ζητά να του δώσει την άδεια να ηγηθεί εκείνος των Μυρμιδόνων στη μάχη. Ο **Αχιλλέας**, βλέποντας τον καπνό από τις φωτιές που είχαν βάλει οι Τρώες στο καράβι του Πρωτεσίλαου, αποδέχεται την πρόταση του Πάτροκλου, όμως του ζητά να μη φύγει πέρα από τα πλοία. Φορώντας τα όπλα του Αχιλλέα ο Πάτροκλος χύνεται με ορμή στη μάχη.

Ο Πάτροκλος, θολωμένος από την επιτυχία που γνώριζαν οι Μυρμιδόνες στο πεδίο της μάχης, ξεχνά την υπόσχεση που είχε δώσει στον Αχιλλέα. Έτσι, καταδιώκει τους Τρώες μέχρι τα τείχη της πόλης και τις Σκαιές Πύλες, όπου φαίνεται ασταμάτητος. Ο **Απόλλωνας** προσπαθεί να τον εμποδίσει να ανέβει στα τρωικά τείχη. Έτσι, ο θεός ενθαρρύνει τον Έκτορα να τον αντιμετωπίσει. Ο Πάτροκλος σταματά τις προσπάθειές του, μόνο όταν ακούει την οργισμένη φωνή του θεού. Στη μάχη μεταξύ των δύο ανδρών, νικητής βγαίνει ο Έκτορας. Ωστόσο, ο Πάτροκλος, λίγο πριν ξεψυχήσει, προφητεύει τον θάνατο του αντιπάλου του, χωρίς όμως εκείνος να δίνει σημασία στα λόγια του.

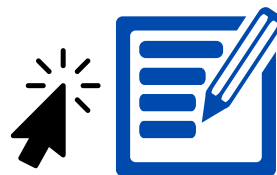
Ραψωδία Π στ. 684-867

Περίληψη:

Ο **Πάτροκλος**, τυφλωμένος από τις επιτυχίες του, αγνοεί τις οδηγίες του Αχιλλέα, απομακρύνεται από τα πλοία των Αχαιών και καταδιώκει τους Τρώες ως τις Σκαιές Πύλες. Αφανίζει τους εχθρούς του, τον έναν μετά τον άλλον. Φαίνεται ασταμάτητος και ο Απόλλωνας προσπαθεί να τον εμποδίσει να ανέβει στα τρωικά τείχη. Έτσι, ο θεός ενθαρρύνει τον Έκτορα να τον αντιμετωπίσει. Ο **Πάτροκλος** σταματά τις προσπάθειές του, μόνο όταν ακούει την οργισμένη φωνή του θεού. Στη μάχη μεταξύ των δύο ανδρών, νικητής βγαίνει ο Έκτορας. Ωστόσο, ο Πάτροκλος, λίγο πριν ξεψυχήσει, προφητεύει τον θάνατο του αντιπάλου του, χωρίς όμως εκείνος να δίνει σημασία στα λόγια του.

Ραψωδία Π στ. 684-867

**ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ**

Ενότητες:

- **στ. 684-711:** Ο Πάτροκλος καταδιώκει τους Τρώες μέχρι τις Σκαιές Πύλες.
- **στ. 712-732:** Ο Έκτορας ενθαρρύνεται να επιστρέψει στη μάχη.
- **στ. 733-782:** Ο Πάτροκλος σκοτώνει τον Κεβριόνη – Η μάχη γύρω από το νεκρό σώμα του.
- **στ. 783-804:** Ο Πάτροκλος φαίνεται ασταμάτητος – Η επέμβαση του Απόλλωνα.
- **στ. 805-817:** Ο Πάτροκλος σκοτώνει τον Εύφορβο.
- **στ. 818-854:** Ο Πάτροκλος τραυματίζεται θανάσιμα.
- **στ. 855-867:** Η προφητεία του Πάτροκλου και ο θάνατός του.

Πρόσωπα:

Πάτροκλος: επιστήθιος φίλος του Αχιλλέα, ο οποίος φορώντας την πανοπλία του ρίχνεται στη μάχη. Οι νίκες που καταφέρνει τον συνεπαίρνουν και ξεχνά τις οδηγίες του μεγάλου ήρωα. Καταδιώκει του Τρώες, πολεμά γενναία, αλλά στο τέλος σκοτώνεται από τον Έκτορα. Έχει μερίδιο στην τύχη του, καθώς αψηφά τις συμβουλές του φίλου του. Στη μάχη μεταξύ των δύο ανδρών, ενώ στοχεύει τον Έκτορα, τραυματίζει θανάσιμα τον ηνίοχό του και θριαμβολογεί γι' αυτό. Εμφανίζεται ειρωνικός και ασεβής απέναντι στον νεκρό, ενώ, ταυτόχρονα, αγνοεί την τραγική του μοίρα. Μέχρι το τέλος του, πολεμά τον αντίπαλό του με τα λόγια του και προφητεύει τον επικείμενο θάνατό του.

Απόλλωνας: έχει ενεργό ρόλο στην εξέλιξη του μύθου. Εμφανίζεται οργισμένος με τη συμπεριφορά του Πάτροκλου. Επιθυμώντας να βοηθήσει τους Τρώες, κάνει προσπάθειες να τον εμποδίσει να ανέβει στα τείχη και παροτρύνει τον Έκτορα να τον αντιμετωπίσει.

Έκτορας: ο σπουδαιότερο ήρωας των Περσών και γιος του βασιλιά Πριάμου. Είναι εκείνος που θα δώσει το τελειωτικό χτύπημα στον τραυματισμένο Πάτροκλο. Η συμπεριφορά του καταδεικνύει απρέπεια και ασέβεια προς τον αντίπαλό του, ενώ η νίκη του προετοιμάζει το έδαφος για την επιστροφή του Αχιλλέα. Χαρακτηρίζεται από αλαζονεία και ειρωνεία. Ταυτόχρονα, αδιαφορεί για την προφητεία του Πάτροκλου, αγνοώντας τον θάνατό του που πλησιάζει.

Ο λειτουργικός ρόλος της ραψωδίας:

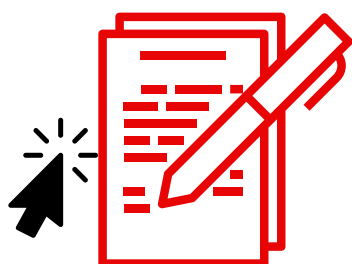
Η περιγραφή των γεγονότων κορυφώνεται στη ραψωδία αυτή, καθώς συντελείται ο θάνατος του Πάτροκλου. Το γεγονός που ο Δίας είχε αποφασίσει ότι θα είναι η αιτία να επιστρέψει στη μάχη ο Αχιλλέας. Στο σημείο αυτό, η παρέμβαση του Απόλλωνα, υπό τις οδηγίες του Δία, κρίνεται καθοριστική, αφού οι Έλληνες ήταν έτοιμοι να πορθήσουν την Τροία. Ο Έκτορας φαίνεται να είναι ο μόνος που μπορεί να αποκρούσει τον ορμητικό Πάτροκλο, όπως κι έγινε. Με αυτό το αποτέλεσμα της μονομαχίας, το σχέδιο του Δία φτάνει στο τέλος του και ο αναγνώστης – ακροατής προετοιμάζεται για την επιστροφή του Αχιλλέα.

Το σχήμα άτη - ύβρη - νέμεση - τίση:

- **Άτη (ἄτη):** τύφλωση του νου, πλάνη που οδηγεί στην ύβρη.
- **Ύβρις (ὑβρις):** αλαζονεία, ανόσια/ ασεβής πράξη που ξεπερνά το μέτρο και τα όρια των ηθικών/ θρησκευτικών νόμων.
- **Νέμεσις:** θεία δίκη. Η οργή των θεών που στρέφεται σε οποιονδήποτε διαπράττει ύβρη.
- **Τίσις:** πραγματική τιμωρία, ανταπόδοση, εκδίκηση για κάποια ανόσια/ ασεβή πράξη.

Ο **Πάτροκλος** διαπράττει ύβρη, καθώς τυφλώνεται από τις επιτυχίες του και ξεχνά τη συμβουλή του Αχιλλέα. Ξεπερνά τα όριά του και τη μοίρα του, αφού θεωρεί πως είναι ικανός να πορθήσει την Τροία και δρα παράτολμα. Ο Δίας έχει προαποφασίσει τον ρόλο του και το τέλος του στον πόλεμο. Ο Πάτροκλος θα δεχθεί τις συνέπειες των πράξεών του.

Ο **Έκτορας** διαπράττει ύβρη, καθώς υπερηφανεύεται για τη νίκη του ενάντια σε έναν τραυματισμένο και χωρίς όπλα άντρα. Στο μεταξύ, η νίκη αυτή δεν είναι προσωπική, αφού είναι απεριόριστη βοήθεια από τον Θεό Απόλλωνα. Ακόμη, δεν σέβεται τα ταφικά έθιμα των Αχαιών λέγοντας ότι το πτώμα θα μείνει άταφο για να φαγωθεί από τα όρνια. Τέλος, αγνοεί τα λόγια του ετοιμοθάνατου Πάτροκλου και με περισσή προκλητικότητα υποστηρίζει ότι θα κατατροπώσει και τον ίδιο τον Αχιλλέα.

ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Στοιχεία τεχνικής:

- **Αποστροφή:** στ. 787-788, στ. 812-814, στ. 843.

- **Προοικονομία:**

στ. 686-687, 692-693: ο θάνατος του Πατρόκλου

στ. 688-691: ο θάνατος του Πατρόκλου από τον Έκτορα

στ. 700-701: ο ρόλος του Απόλλωνα στο θάνατο του Πατρόκλου

στ. 707-709: ο θάνατος του Πατρόκλου και του Αχιλλέα (ο οποίος, όμως, δε θα παρουσιαστεί στην Ιλιάδα)

στ. 730: η νίκη του Έκτορα

στ. 799-800: η σκύλευση των όπλων του Πατρόκλου και ο θάνατος του Έκτορα (εικόνα)

στ. 851-854: ο θάνατος του Έκτορα

- **Επική ειρωνεία:**

στ. 744-750: ο Πάτροκλος χλευάζει τον νεκρό αντίπαλό του, αγνοώντας πως και το δικό του τέλος πλησιάζει

στ. 832-835: ο Έκτορας αγνοεί πως το τέλος του πλησιάζει και μαζί και η καταστροφή της Τροίας

στ. 836: ο Έκτορας αγνοεί πως το δικό του σώμα είναι αυτό που θα κακοποιηθεί και θα μείνει άταφο για μέρες και όχι του Πατρόκλου

στ. 838-841: ο Έκτορας ισχυρίζεται πως ο Αχιλλέας έστειλε τον Πάτροκλο στη μάχη

στ. 860-861: ο Έκτορας πιστεύει πως θα σκοτώσει τον Αχιλλέα, ενώ θα συμβεί ακριβώς το αντίθετο.

- **Ο τυπικός αριθμός τρία:**

α. οι προσπάθειες του Πάτροκλου να πατήσει το τείχος της Τροίας.

β. Απόλλωνας προσπαθεί να σταματήσει τον Πάτροκλο.

γ. Πάτροκλος ορμά ενάντια στους Τρώες.

δ. Έκτορας είναι ο τρίτος που επιτίθεται στον Πάτροκλο.

- Παρομοιώσεις: στ. 705, στ. 745-749 (αναφορικό μέρος: στ. 745-748, δεικτικό μέρος: στ. 749, όροι που παρομοιάζονται: ο Κεβριόνης – η δύση του ηλίου, κοινό σημείο: η καθοδική πορεία/ η ευκολία καθόδου), στ. 752-754 (αναφορικό μέρος: στ. 752-753, δεικτικό μέρος: στ. 754, όροι που παρομοιάζονται: το λιοντάρι – ο Πάτροκλος, κοινό σημείο: η λύσσα και η ορμή), στ. 786, στ. 823-829 (αναφορικό μέρος: στ. 823-826, δεικτικό μέρος: στ. 826-829, όροι που παρομοιάζονται: το λιοντάρι – ο Έκτορας, ο αγριόχοιρος – ο Πάτροκλος, κοινό σημείο: η λύσσα και η ορμή – το ξεψύχισμα).
- Εικόνες: στ. 862-863.
- Επίθετα: στ. 742, στ. 744, στ. 788, στ. 791, στ. 833.
- Προσωποποιήσεις: στ. 699, στ. 780.
- Μεταφορές: στ. 691, στ. 792.

Διαχρονικά στοιχεία:

- Η θέληση των θεών είναι ανώτερη εκείνης των ανθρώπων.
- Η μοίρα των ανθρώπων καθορίζεται από τους θεούς.
- Η άνθρωποι φέρουν προσωπική ευθύνη στην τιμωρία του δέχονται.
- Οι άνθρωποι γίνονται είρωνες και ασεβείς στον πόλεμο.
- Οι νεκροί δεν τιμώνται και δεν παίρνουν τον σεβασμό που τους αρμόζει.
- Τα αποτελέσματα ενός αγώνα μπορεί να επηρεαστούν από δόλια μέσα.
- Η αξία ενός πολεμιστή είναι ανάλογη με την ικανότητα του αντιπάλου του στη μάχη.
- Τα λόγια των ετοιμοθάνατων έχουν ιδιαίτερη βαρύτητα.

Πολιτιστικά στοιχεία:

- **στ. 831:** μετά από την κυρίευση μιας πόλη, οι άνδρες θανατώνονταν, ενώ οι γυναίκες πωλούνταν ως δούλες.
- **στ. 855-857:** όταν η ψυχή εγκαταλείπει το σώμα, για να πάει στον Άδη, θρηνεί.

Ιδεολογικά στοιχεία:

- η ηρωική αριστεία.
- η υστεροφημία.
- το ηρωικό ιδεώδες.
- οι θεοί επεμβαίνουν στη μοίρα των ανθρώπων.

P-Σ-T-Y-

Φ

P-Σ-T-Y-

Φ

Ραψωδία Ρ

Περίληψη:

Σφοδρή μάχη λαμβάνει χώρα γύρω από τον νεκρό Πάτροκλο, με τον Μενέλαο να ηγείται της επίθεσης για τους Αχαιοούς. Ο **Εύφορβος** προσπαθεί να διεκδικήσει τα όπλα του Πάτροκλου, αλλά σκοτώνεται από τον Μενέλαο. Ο **Έκτορας** αναγκάζει τον Μενέλαο να υποχωρήσει, απογυμνώνει τον νεκρό και φορά με περισσή αλαζονεία τα όπλα του Αχιλλέα. Ο **Δίας** θλίβεται από την τύχη που περιμένει τον Έκτορα.

Οι Αχαιοί προστατεύουν το σώμα του νεκρού Πάτροκλου, με αρχηγό τον Αίαντα, ενώ τα αθάνατα άλογα του Αχιλλέα θρηνούν, σαν άνθρωποι, τον χαμό του. Το πεδίο της μάχης γύρω από σώμα του Πάτροκλου γίνεται σκοτεινό, ενώ στην υπόλοιπη πεδιάδα ο καιρός είναι αίθριος. Ο **Αίαντας** παρακαλεί τον Δία να επαναφέρει το φως, για να μη χαθούν μέσα στο σκοτάδι. Η προσευχή του εισακούεται και η ομίχλη διαλύεται. Ο **Μενέλαος** ζητά από τον Αντίλοχο να ενημερώσει τον Αχιλλέα για το τραγικό γεγονός, τον θάνατο του συντρόφου του.

Τελικά, ο Μηριόνης και ο Μενέλαος ανακτούν το άψυχο σώμα του Πάτροκλου και το μεταφέρουν στο στρατόπεδο, ενώ τους προστάτευαν οι δύο Αίαντες. Στο μεταξύ, η μάχη μεταξύ Ελλήνων και Τρώων συνεχίζει να μαίνεται.

Ραψωδία Σ

Περίληψη:

Όταν έλαβε την οδυνηρή είδηση από τον Αντίλοχο, ο **Αχιλλέας** κυριεύεται από θλίψη και αρχίζει να θρηνεί γοερά. Η Θέτιδα, ακούγοντας την οίμωγή του από τα βάθη της θάλασσας, μετέχει στον θρήνο του μαζί με τις αδελφές της, Νηρηίδες. Η θεά αναδύεται και βρίσκει τον Αχιλλέα στο περιγιάλι. Στη συζήτησή τους, η θεά προφητεύει ότι, αν ο Αχιλλέας εμπλακεί σε μονομαχία με τον Έκτορα και τον σκοτώσει, θα χάσει και ο ίδιος πολύ γρήγορα τη ζωή του. Παρά την προειδοποίηση της μητέρας του, ο Αχιλλέας δηλώνει αποφασισμένος να εκδικηθεί τον θάνατο του φίλου του με οποιοδήποτε κόστος. Χωρίς να φέρει καμία αντίρρηση η Θέτιδα, αλλά με πόνο ψυχής, ζητά από τον Αχιλλέα να περιμένει τα καινούρια όπλα που θα του φτιάξει ο Ήφαιστος και, ευθύς, αναχωρεί για το παλάτι των θεών.

Στο πεδίο της μάχης, οι συγκρούσεις συνεχίζονται. Ξαφνικά, ακούγεται η δυνατή πολεμική κραυγή του Αχιλλέα, η οποία κάνει τους Τρώες να υποχωρήσουν. Τότε, οι Αχαιοί δράττονται της ευκαιρίας να φέρουν το άψυχο σώμα του Πάτροκλου στις σκηνές. Αμέσως, ο Αχιλλέας διατάζει τις υπηρέτριες να περιποιηθούν τον νεκρό. Εκείνος, μαζί με τους υπόλοιπους Μυρμιδόνες, προχωρούν σε ολονύχτιο θρήνο.

Η **Θέτιδα** φτάνει στον Όλυμπο και ζητά από τον Ήφαιστο να φτιάξει λαμπρά όπλα για τον Αχιλλέα. Ο θεός κατασκευάζει μια περίτεχνη ασπίδα, θώρακα, κνημίδες και κράνος για τον ήρωα. Ο ποιητής δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην περιγραφή της κατασκευής και του στολισμού της ασπίδας από τον Ήφαιστο. Εκεί αποτυπώνονται εικόνες από την καθημερινή ζωή των ανθρώπων και τις πολιτείες τους, ενώ απεικονίζονται το σύμπαν και ο Ωκεανός. Με την ολοκλήρωση της κατασκευής, η Θέτιδα, η τραγικότερη φιγούρα στη ραψωδία αυτή, μεταφέρει τα όπλα στον μελλοθάνατο γιο της. Είναι τα όπλα που θα τον οδηγήσουν στον θάνατο.

Ραψωδία Τ

Περίληψη:

Καθώς ξημερώνει η 27η μέρα της Ιλιάδας (4η ημέρα της μάχης), η **Θέτιδα** συναντά τον Αχιλλέα και του δίνει τα καινούρια του όπλα. Ακόμα, φροντίζει τον νεκρό, ώστε να μην φθαρεί στάζοντας αμβροσία και νέκταρ στα ρουθούνια του. Τέλος, ενθαρρύνει τον Αχιλλέα να καλέσει τους Αχαιούς σε συνέλευση, να αποκαταστήσει τις σχέσεις του με τον Αγαμέμνονα και να ετοιμαστεί για την επιστροφή του στη μάχη.

Έτσι, ο **Αχιλλέας** συγκαλεί τους Αχαιούς και ανακοινώνει την απόφασή του να παραμερίσει τον θυμό του και να επιστρέψει στη μάχη. Ο αρχιστράτηγος απολογείται για τη συμπεριφορά του και οι δύο άνδρες συμφιλιώνονται. Ο **Αγαμέμνονας** δεσμεύεται να του επιστρέψει τη Βρισηίδα και να του αποδώσει πλούσια δώρα, αλλά ο Αχιλλέας υπογραμμίζει τη σημασία του πολέμου έναντι των δώρων.

Η συνέλευση διαλύεται και η Βρισηίδα επιστρέφει στη σκηνή του Αχιλλέα μαζί με όλα τα υπόλοιπα δώρα. Εκεί, αντικρύζει τον νεκρό Πάτροκλο και ξεσπά σε θρήνο. Το στράτευμα ετοιμάζεται με τον Αχιλλέα στο πλευρό τους. Μάλιστα, η εμφάνιση του Αχιλλέα περιγράφεται με ενδελεχή και μεγαλοπρεπή τρόπο από τον Όμηρο. Ο Αχιλλέας ετοιμάζεται να εκδικηθεί τον θάνατο του Πάτροκλου, ενώ γνωρίζει ότι θα είναι και το δικό του τέλος.

Ραψωδία Υ

Περίληψη:

Ο ποιητής έχει καθυστερήσει επίτηδες την τελική αντιπαράθεση μεταξύ Αχιλλέα και Έκτορα, για να μας κεντρίσει το ενδιαφέρον και να δώσει μια πιο ολοκληρωμένη οπτική για τον πόλεμο. Η δράση μεταφέρεται στον Όλυμπο, όπου οι θεοί συγκεντρώνονται για τρίτη φορά. Μετά την άρση της απαγόρευσης από τον Δία στους θεούς, χωρίζονται και συμμετέχουν στη μάχη είτε από την πλευρά των Αχαιών είτε από την πλευρά των Τρώων (θεομαχία). Παρά την επιθυμία του **Αχιλλέα** να μονομαχήσει με τον Έκτορα, ο Απόλλωνας στέλνει τον Αινεία να πολεμήσει μαζί του. Οι δύο ήρωες τηρώντας την ομηρική παράδοση των επαίνων, πριν από τη μονομαχία, καυχούνται για τα επιτεύγματα και την καταγωγή τους. Η σύγκρουση που ακολουθεί διακόπτεται από τον **Ποσειδώνα**, ο οποίος σώζει τον Αινεία από βέβαιη ήττα. Οι δύο στρατοί συγκρούονται με σφοδρότητα, με τον Αχιλλέα να ηγείται της επίθεσης και να εξολοθρεύει δεκάδες Τρώες. Ωστόσο, καθώς φτάνει τον Έκτορα, ο **Απόλλωνας** τον σηκώνει ένα σύννεφο ομίχλης και τον απομακρύνει, μεταθέτοντας την πολυαναμενόμενη σύγκρουση για κάποια επόμενη μέρα. Η ραψωδία ολοκληρώνεται με τη λυσσαλέα καταδίωξη των Τρώων από τον Αχιλλέα.

Ραψωδία Φ

Περίληψη:

Πολλοί Τρώες χάνουν τη ζωή τους από το ξίφος του Αχιλλέα, καθώς η μάχη συνεχίζεται να μαίνεται. Στον κατάλογο των θυμάτων του συγκαταλέγονται – μεταξύ άλλων – ο **Λυκάονας**, γιος του βασιλιά της Τροίας, και ο Αστεροπαίος, εγγονός του ποταμού Αξιού. Τόσο μεγάλο ήταν το θανατικό στην πεδιάδα της Τροίας, που ο ποταμός Σκάμανδρος εκφράζει τη δυσaréσκεία του για την κατάσταση. Αναφέρει πως, λόγω των πολλών άψυχων σωμάτων στις κοίτες του, εμποδίζεται η ομαλή ροή των νερών του. Όμως ο Αχιλλέας τον περιφρονεί και συμπεριφέρεται αλαζονικά. Σε αντίποινα της συμπεριφοράς του, το ποτάμι φουσκώνει και επιχειρεί να πνίξει τον Αχιλλέα, ο οποίος σώζεται με επέμβαση της Αθηνάς και του Ποσειδώνα. Αλλά ο **Σκάμανδρος** επιμένει και, σε συνεργασία με τον ποταμό Σιμόεντα, τα δύο ποτάμια να πλημμυρίζουν την πεδιάδα, θέτοντας τον Αχιλλέα σε κίνδυνο για άλλη μια φορά. Βλέποντας τον ήρωα να κινδυνεύει, η **Ήρα** επεμβαίνει και ζητάει από τον Ήφαιστο, να ανάψει μια τεράστια φωτιά. Οι φλόγες καταστρέφουν τα δέντρα κατά μήκος του Σκαμάνδρου, θέτοντας τον ποταμό υπό έλεγχο. Ο ποιητής αφηγείται τις μάχες των θεών, με άλλους να τάσσονται με τους Αχαιοούς και άλλους με τους Τρώες. Μετά τη θεομαχία, η δράση επιστρέφει στο επίπεδο των ανθρώπων. Ο **Αχιλλέας** έχει φτάσει πλέον στις πύλες της Τροίας και ο Απόλλων ενδυναμώνει τον Αγήνορα, ώστε να τον αποκρούσει. Ωστόσο, ο αγώνας κρινόταν υπέρ του Αχιλλέα, ο οποίος ετοιμαζόταν να σκοτώσει τον Αγήνορα. Τότε, ο Απόλλωνας ντύνεται με τη μορφή του Αγήνορα και κατευθύνεται βιαστικά προς το ποτάμι. Ο Αχιλλέας πέφτοντας στην πλάνη των θεών, ακολουθεί τον Απόλλωνα και οι Τρώες δράττουν την ευκαιρία να εισέλθουν στην πόλη. Η επικείμενη αντιπαράθεση Αχιλλέα και Έκτορα προοικονομείται με την εκκένωση του πεδίου της μάχης

T

T

Ραψωδία Τ στ.1-152

Περίληψη:

Καθώς ξημερώνει η 27η μέρα της Ιλιάδας (4η ημέρα της μάχης), η **Θέτιδα** συναντά τον Αχιλλέα και του δίνει τα καινούρια του όπλα. Ακόμα, φροντίζει τον νεκρό, ώστε να μην φθαρεί στάζοντας αμβροσία και νέκταρ στα ρουθούνια του. Τέλος, ενθαρρύνει τον Αχιλλέα να καλέσει τους Αχαιοούς σε συνέλευση, να αποκαταστήσει τις σχέσεις του με τον Αγαμέμνονα και να ετοιμαστεί για την επιστροφή του στη μάχη.

Έτσι, ο **Αχιλλέας** συγκαλεί τους Αχαιοούς και ανακοινώνει την απόφασή του να παραμερίσει τον θυμό του και να επιστρέψει στη μάχη. Ο αρχιστράτηγος απολογείται για τη συμπεριφορά του και οι δύο άνδρες συμφιλιώνονται. Ο **Αγαμέμνονας** δεσμεύεται να του επιστρέψει τη Βρισηίδα και να του αποδώσει πλούσια δώρα, αλλά ο Αχιλλέας υπογραμμίζει τη σημασία του πολέμου έναντι των δώρων.

Ραψωδία Τ στ.1-152

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Ενότητες:

- **στ. 1-39:** Ο Αχιλλέας λαμβάνει τα νέα όπλα του και πολύτιμες συμβουλές από τη Θέτιδα.
- **στ. 40-75:** Η συγκέντρωση των Αχαιών και ο λόγος του Αχιλλέα.
- **στ. 76-152:** Ο λόγος του Αγαμέμνονα και η απόκριση του Αχιλλέα.

Πρόσωπα:

Θέτιδα: φέρνει στον Αχιλλέα τα καινούρια όπλα του και τον παρακινεί να συμφιλιωθεί με τον Αγαμέμνονα. Η τραγικότητα της προκαλεί συγκίνηση, αφού γνωρίζει ότι με την επιστροφή στον πόλεμο ο γιος της θα σκοτωθεί, αλλά παρόλα αυτά του παραδίδει η ίδια τα όπλα του.

Αχιλλέας: βρίσκεται σε πολύ άσχημη ψυχολογική κατάσταση. Θρηνεί για τον θάνατο του καλύτερού του φίλου και η οργή του προς τον Αγαμέμνονα δίνει τη θέση της στο μίσος προς το Έκτορα και στην επιθυμία για εκδίκηση. Νιώθει στιγμιαία χαρά, όταν βλέπει τα όπλα του, καθώς με αυτά μπορεί να εκδικηθεί τον χαμό του φίλου του. Ακολουθεί τη συμβουλή της μητέρας του και στη συνέλευση του στρατού που συγκαλεί, συμφιλιώνεται με τον αρχιστράτηγο. Παθιασμένος για εκδίκηση, δείχνει ότι δεν ενδιαφέρεται για τα δώρα και παρακινεί τον Αγαμέμνονα να δώσει εντολή για γενική επίθεση.

Αγαμέμνονας: παραδέχεται δημόσια το λάθος του και προσφέρεται να επιτρέψει στον Αχιλλέα τα δώρα του μαζί με καινούρια. Κρατά απολογητική στάση και αποδίδει τη συμπεριφορά του σε τύφλωση του νου (άτη). Ο λόγος του προδίδει την αμηχανία του και τη δύσκολη κατάσταση που βρίσκεται, καθώς είναι και τραυματισμένος. Συμφιλιώνεται με τον Αχιλλέα και προετοιμάζει το έδαφος για την επιστροφή του ήρωα στη μάχη.

Τα δώρα του Αχιλλέα:

Ο Αχιλλέας, αρχικά, αρνείται τα δώρα του Αγαμέμνονα και υπογραμμίζει τη σημασία του πολέμου για εκείνον. Ωστόσο, στη συνέχεια τα δέχεται και παίρνει πίσω τη Βρισηίδα μαζί με άλλα πολύτιμα δώρα. Η στάση του αυτή δικαιολογείται από το γεγονός ότι:

1. σε προηγούμενη συνάντηση, έχει ήδη απαρνηθεί τα δώρα (ραψωδία Ι).
2. το πραγματικό δώρο για εκείνον είναι η ηθική δικαίωση που ήρθε με την καταστροφή του αχαιικού στρατού λόγω της απουσίας του και τη ταπείνωσης του Αγαμέμνονα, ο οποίος αναγκάστηκε να παραδεχτεί το λάθος του.
3. στόχος της επιστροφής του είναι να πάρει εκδίκηση για τον θάνατο του Πάτροκλου σκοτώνοντας τον Έκτορα.

Το σχήμα άτη - ύβρη - νέμεση - τίση:

- **Άτη (ἄτη):** τύφλωση του νου, πλάνη που οδηγεί στην ύβρη.
- **Ύβρις (ὑβρις):** αλαζονεία, ανόσια/ ασεβής πράξη που ξεπερνά το μέτρο και τα όρια των ηθικών/ θρησκευτικών νόμων.
- **Νέμεσις:** θεία δίκη. Η οργή των θεών που στρέφεται σε οποιονδήποτε διαπράττει ύβρη.
- **Τίσις:** πραγματική τιμωρία, ανταπόδοση, εκδίκηση για κάποια ανόσια/ ασεβή πράξη.

Στοιχεία τεχνικής:

- **Μεταφορές:** στ. 5, στ. 16, στ. 25, στ. 36, στ. 40, στ. 41, στ. 47, στ. 57, στ. 59, στ. 61, στ. 66, στ. 67, στ. 68, στ. 72, στ. 73, στ. 114-115, στ. 145
- **Προσωποποιήσεις:** στ. 9, στ. 102
- **Παρομοιώσεις:** στ.16-17
- **Εικόνες:** στ. 4-6,στ. 13-15, στ. 16-17, στ. 25-27, στ. 38-39, στ. 41, στ. 47, στ. 50, στ. 54-55, στ. 91-94, στ. 130-131, στ. 150-152
- **Υπερβατό:** στ. 46

Διαχρονικά στοιχεία

- Ο θυμός είναι κακό σύμβουλος των ανθρώπων.
- Τα μέλη μιας ομάδας πρέπει να είναι ενωμένα.
- Οι θεοί καθορίζουν τη μοίρα των ανθρώπων.
- Η φιλία είναι υπέρτατο αγαθό.
- Είναι σημαντικό να αναγνωρίζεις τα λάθη σου και να προσπαθείς να τα διορθώσεις.

X

-

ψ

X

-

ψ

Ραψωδία Χ

Περίληψη:

Παρά το γεγονός ότι οι Τρώες αναζητούν καταφύγιο μέσα στα τείχη της πόλης από φόβο, ο Έκτορας επιλέγει να παραμείνει έξω και να αντιμετωπίσει τον Αχιλλέα. Ο **Πρίαμος** και η **Εκάβη** προτρέπουν τον Έκτορα να μπει στην πόλη και να αποφύγει να αντιμετωπίσει τον Πηλεΐδη, αλλά οι παρακλήσεις τους αποδεικνύονται άκαρπες. Ο πατέρας του Έκτορα περιγράφει ένα ζοφερό μέλλον για την Τροία και την οικογένειά τους, οδηγώντας τον Έκτορα να σκεφτεί την υποχώρηση ή την υποταγή στον Αχιλλέα. Ωστόσο, γρήγορα απορρίπτει αυτές τις σκέψεις και αποφασίζει να μείνει και να αντιμετωπίσει τον Αχιλλέα, σύμφωνα με το ηρωικό ιδεώδες. Όταν ο **Αχιλλέας** φτάνει, ο Έκτορας φοβάται και προσπαθεί να ξεφύγει, ενώ εκείνος τον καταδιώκει με μανία.

Ο Δίας αποφασίζει να αναμετρήσει τη μοίρα των δύο ηρώων μέσω μιας διαδικασίας που ονομάζεται ψυχαστασία. Η ζυγαριά της μοίρας έκλινε, τελικά, προς τον Έκτορα, με αποτέλεσμα τον προκαθορισμένο πια θάνατό του. Ο **Απόλλωνας** αποχωρεί από το πλευρό του Τρώα ήρωα και η Αθηνά προστρέχει τον Αχιλλέα. Παίρνοντας την όψη του Διήφοβου, εξαπατά τον Έκτορα προτείνοντάς του να αντιμετωπίσουν από κοινού τον Αχιλλέα. Τότε ο **Έκτορας** ζητά από τον Αχιλλέα να δώσουν τους τυπικούς όρκους: να μην ατιμάσει/ βεβηλώσει ο νικητής τον νεκρό. Όμως ο Αχιλλέας αρνήθηκε.

Ο αγώνας που ακολούθησε βρήκε τον Αχιλλέα να αναζητεί τρόπους χτυπήσει τον Έκτορα, ο οποίος προστατευόταν από την πανοπλία που είχαν φτιάξει οι θεοί για τον ίδιο, αλλά ο Έκτορας την είχε πάρει από τον Πάτροκλο, μετά τη μονομαχία τους. Ο Αχαιός ήρωας εντοπίζει και στοχεύει ένα ακάλυπτο σημείο στο λαιμό του Έκτορα. Ο Τρώας πρίγκιπας πληγώνεται θανάσιμα και ζητά από τον Αχιλλέα - για δεύτερη φορά - να σεβαστεί τα νεκρικά έθιμα και την οικογένειά του. Έτσι, πρότεινε, για να μη μείνει άταφος, να επιστραφεί η σορός του στους οικείους του με αντάλλαγμα πλούσια λύτρα.

Ο Αχιλλέας αρνείται και πάλι, ενώ ο Έκτορας προβλέπει τον θάνατο του πρώτου των Μυρμιδόνων: ο Αλέξανδρος (Πάρης) και ο Απόλλωνας θα χτυπήσουν μπροστά στις Σκαιές Πύλες. Παρόλα αυτά, ο Αχιλλέας μένει ασυγκίνητος, καθώς έχει αποδεχτεί τη μοίρα του και το τέλος που πλησιάζει. Η απάντησή του προς τον Έκτορα, ότι είναι προετοιμασμένος για τη μέρα εκείνη, φανερώνει τη θλίψη του, αλλά και τη γενναιότητα για όσα πρόκειται να συμβούν.

Μετά τη νίκη του, ο Αχιλλέας προχωρά στη βεβήλωση του άψυχου σώματος του Έκτορα. Πρώτα αφαιρεί την πανοπλία του και τον στερεώνει στο πίσω μέρος του άρματος του, εκθέτοντάς τον έτσι σε ένα ταπεινωτικό θέαμα, καθώς τον σέρνει βίαια στο πεδίο της μάχης. Το φριχτό αυτό θέαμα παρακολουθούν οι γονείς και η σύζυγος του Έκτορα, που ξεσπούν σε θρήνο για τον χαμό του δικού τους ανθρώπου.

Ραψωδία Ψ

Περίληψη:

Ο θάνατος του Έκτορα προκαλεί στους Τρώες φοβερό ψυχικό πόνο και γρήγορα τυλίγονται στο πένθος. Από την πλευρά τους οι Αχαιοί υποχωρούν στα πλοία τους για να ανασυνταχθούν και να δειπνήσουν. Ο **Αχιλλέας**, κυριευμένος από θλίψη και κούραση από τη μάχη, αποκοιμείται κοντά στη θάλασσα. Στο όνειρό του εμφανίζεται ο **Πάτροκλος**, ο οποίος τον συμβουλεύει σχετικά με τις τελετές της ταφής του. Ο ήρωας προσπαθεί δίχως αποτέλεσμα να αγκαλιάσει τον αδικοχαμένο φίλο του. Την ημέρα που ακολουθεί, γίνονται οι προετοιμασίες για την πυρά του Πάτροκλου, μαζί με τις παραδοσιακές θυσίες, στις οποίες περιλαμβάνουν και δώδεκα νεαρούς Τρώες αιχμαλώτους. Ο Αχιλλέας, το πλαίσιο των τελετών της κηδείας, κόβει και προσφέρει τα δικά του μαλλιά ως φόρο τιμής στον συμπολεμιστή του, ενώ κάνει ακούραστα σπονδές μέχρι το πρωί με τη φωτιά να καίει αδιάκοπα. Το επόμενο πρωινό, η πυρά έχει πλέον σβήνει και ο Αχιλλέας αποκοιμείται. Όταν ξύπνησε, φροντίζει τα λείψανα του Πάτροκλου και εκφράζει την επιθυμία του να ταφεί δίπλα του. Προς τιμή του φίλου του, ο Αχιλλέας διοργανώνει μια σειρά από αθλητικούς αγώνες, συμπεριλαμβανομένων αρματοδρομιών, πυγμαχίας, πάλης, τρεξίματος, ακοντισμού, δισκοβολίας, τοξοβολίας και ακοντισμού. Στους αγώνες, ο Αχιλλέας φροντίζει να απονέμει πολύτιμα βραβεία όχι μόνο στους νικητές αλλά και σε όλους τους συμμετέχοντες. Με τους αγώνες αποκλιμακώνεται η συναισθηματική ένταση που έχει προκαλέσει ο θάνατος του Πάτροκλου και του Έκτορα, αποκαθίστανται οι σχέσεις μεταξύ των Αχαιών, ενώ υπογραμμίζονται οι αρετές και οι ελλείψεις τους.

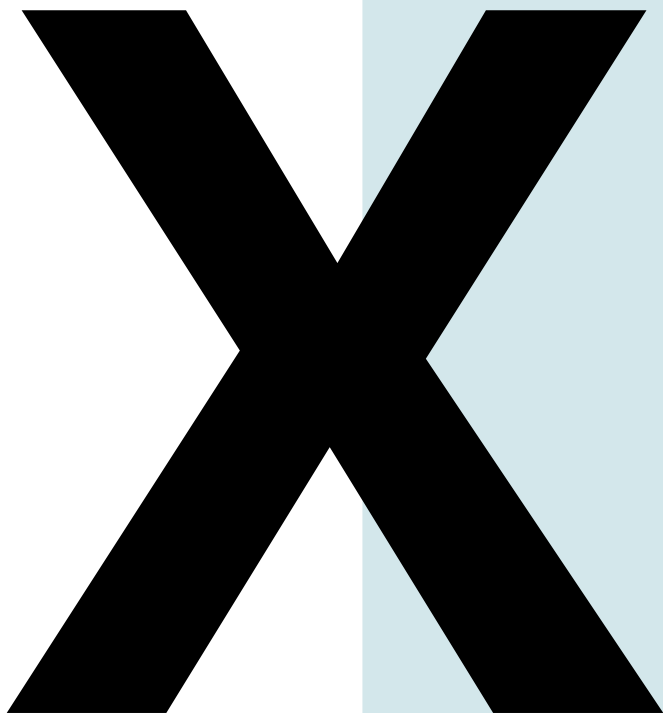

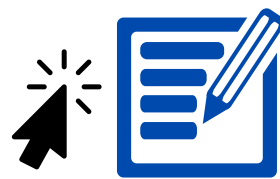
Ραψωδία Χ

Περίληψη:

Ο Αχιλλέας και ο Έκτορας αναμετρώνται σε μία μονομαχία. Ο **Έκτορας** παίρνει θέση μάχης απέναντι στον Αχιλλέα, πεπεισμένος ότι θα τον βοηθήσει ο αδερφός του Διήφορος. Προτείνει να δώσουν όρκο, ότι, όποιος νικήσει, θα δείξει σεβασμό στο σώμα του άλλου. Ο **Αχιλλέας** απορρίπτει την πρόταση και ρίχνει κατά του αντιπάλου του, όμως αστοχεί και η Αθηνά τού δίνει κρυφά το κοντάρι του. Ο Έκτορας ρίχνει με τη σειρά του, αλλά αστοχεί επίσης. Ζητά βοήθεια από τον αδερφό του, όμως δεν απαντά κανείς. Έτσι, καταλαβαίνει ότι παραπλανήθηκε και επιτίθεται στον Αχιλλέα με το ξίφος του. Ωστόσο, ο Αχιλλέας τον προλαβαίνει και τον τραυματίζει σοβαρά. Ετοιμοθάνατος πια, ο Έκτορας τον ικετεύει να σεβαστεί το σώμα του αλλά ο Αχιλλέας τον απορρίπτει για ακόμη μία φορά. Εκείνος, πριν πεθάνει, προφητεύει τον θάνατο του αντιπάλου του. Μετά τον θάνατό του, οι Αχαιοί μαζεύονται για να δουν το άψυχο σώμα του ήρωα που τους τρόμαζε τόσο καιρό και επιστρέφουν στα καράβια τους, αφού ο Αχιλλέας του αφαιρέσει τα όπλα.

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Ραψωδία Χ

Ενότητες:

- **στ. 247-311:** Οι δύο ήρωες συνομιλούν πριν τη μονομαχία και ανταλλάσσουν χτυπήματα.
- **στ. 312-366:** Ο Έκτορας τραυματίζεται θανάσιμα και ξεψυχά.
- **στ. 367-394:** Ο Αχιλλέας απογυμνώνει τον νεκρό και θριαμβολογεί.

Πρόσωπα:

Έκτορας: αποφασίζει να αντιμετωπίσει τον Αχιλλέα παραμερίζοντας τους φόβους και τις ανησυχίες του. Εμφανίζεται θαρραλέος, τολμηρός, ατρόμητος και ορμητικός. Στηρίζεται στον αδερφό του και, όταν αντιλαμβάνεται την πλάνη, κλονίζεται, όμως δεν εγκαταλείπει. Προτιμά έναν ένδοξο θάνατο, από μία ατιμασμένη ζωή και ενδιαφέρεται για την υστεροφημία του. Όταν τραυματίζεται και νιώθει πως θα πεθάνει, ζητά απεγνωσμένα από τον Αχιλλέα να δεχθεί λύτρα και να παραδώσει το σώμα του στην οικογένειά του. Μέχρι και την τελευταία στιγμή, φαίνεται ότι σκέφτεται μόνο την πίκρα και τον πόνο των δικών του.

Αχιλλέας: εμφανίζεται οργισμένος, εκδικητικός και πολεμοχαρής. Δεν αποδέχεται την πρόταση του αντιπάλου του για όρκο και ξεκινά την επίθεση. Το μόνο που σκέφτεται είναι πως θα εξοντώσει τον Έκτορα. Ωστόσο, ίσως να μην ένιωθε τόση σιγουριά, χωρίς την επέμβαση της θεάς Αθηνάς. Ακόμα και όταν τραυματίζει τον αντίπαλό του, δεν μαλακώνουν τα συναισθήματά του. Εμφανίζεται σκληρός, άγριος, απάνθρωπος, αδίστακτος και παίρνει ικανοποίηση από τον θάνατο του Έκτορα. Τέλος, αδιαφορεί τόσο για το αίτημα του ετοιμοθάνατου και την οικογένειά του, όσο και για την προφητεία του. Τυφλωμένος από τη νίκη του, αφαιρεί τα όπλα του Έκτορα και προτείνει στους Αχαιοούς να επιτεθούν στην Τροία. Αλλάζει όμως γνώμη και αποφασίζει να εκπληρώσει το ηθικό χρέος στον φίλο του, Πάτροκλο, αποδίδοντάς του τιμές και ενταφιάζοντάς τον.

Η παρέμβαση της θεάς Αθηνάς:

Αν και η επέμβαση της Αθηνάς στη μονομαχία μεταξύ του Αχιλλέα και του Έκτορα είναι καθοριστική, δεν μειώνει καθόλου την αξία της νίκης του ήρωα. Κάθε επιτυχία θεωρείται ότι, πρωτίστως, ήταν σύμφωνη με τη βούληση των θεών και δεν θα μπορούσε να συμβεί χωρίς τη συμβολή τους. Όμως σημαντικός παράγοντας σε μία νίκη αποτελεί η ικανότητα του κάθε ήρωα. Στην περίπτωση του Αχιλλέα, η βοήθεια από τους θεούς είναι αποτέλεσμα της αριστείας του ίδιου. Η Αθηνά εκτιμά τις αρετές του Αχιλλέα και του δίνει ώθηση, ώστε να πετύχει τον σκοπό του. Δηλαδή, να σκοτώσει τον Έκτορα και να εκδικηθεί τον θάνατο του Πάτροκλου.

Ομοιότητες:	Διαφορές:
1. Οι θεοί παρεμβαίνουν καταλυτικά. 2. Ο νεκρός φορά την πανοπλία του Αχιλλέα. 3. Ο νικητής θριαμβολογεί. 4. Το όπλο που φέρει τον θάνατο είναι το δόρυ. 5. Τα σώματα των νεκρών βεβηλώνονται από τους νικητές. 6. Ο ηττημένος προφητεύει τον θάνατο του αντιπάλου του. 7. Η ψυχή του νεκρού προσωποποιείται.	1. Στη μονομαχία του Έκτορα εμπλέκεται και άλλος θνητός (Εύφορβος). 2. Η πανοπλία αφαιρείται από τον Πάτροκλο όσο είναι ζωντανός ακόμα. 3. Ο Έκτορας ζητά από τον Αχιλλέα να μη μείνει άταφο το σώμα του. 4. Στο σώμα του Πάτροκλου θα αποδοθούν τιμές, ενώ του Έκτορα θα κακοποιηθεί. 5. Ο θάνατος του Πάτροκλου είναι η τιμωρία για την ύβρη που διέπραξε.

Τυπική σκηνή μονομαχίας:

1. Οι δυο ήρωες παίρνουν θέση μάχης, αντικριστά ο ένας με τον άλλον.
2. Οι δύο μονομάχοι ανταλλάσσουν λόγους (επαίνους ή κατηγορίες).
3. Το πρώτο χτύπημα επιχειρείται από μακριά με κοντάρι, το δεύτερο από κοντά με ξίφη και, αν υπάρξει τρίτο, με ογκώδεις πέτρες.
4. Οι θεοί παρεμβαίνουν στην έκβαση του αγώνα.
5. Η μονομαχία ολοκληρώνεται με τον θάνατο του ηττημένου.
6. Ακολουθούν θριαμβολογίες από τον νικητή. Συχνά διαπράττεται ύβρη.
7. Ο πληγωμένος ήρωας προφητεύει τον θάνατο του νικητή, πριν ξεψυχήσει.

Οι φάσεις της μονομαχίας:

Α. στ. 247 – 295:

Ο λόγος του Έκτορα:

- ομολογεί τον φόβο του και στηρίζει την απόφασή του να μονομαχήσει.
- εκφράζει την πρόθεσή του να σεβαστεί τον ηττημένο, αν είναι εκείνος ο νικητής.
- ικετεύει τον Αχιλλέα για συμφωνία με όρκους.

Η απάντηση του Αχιλλέα:

- δεν δέχεται καμία συμφωνία.
- εκφράζει το μίσος του για τον Έκτορα.
- είναι βέβαιος για τη νίκη του.
- προκαλεί και ειρωνεύεται τον αντίπαλό του.
- επιδεικνύει αλαζονική συμπεριφορά.
- με τη βοήθεια της Αθηνάς προφητεύει το τέλος του Έκτορα.

Η κονταρομαχία:

- το πρώτο χτύπημα επιχειρείται από μακριά με κοντάρι.
- η Αθηνά βοηθά τον Αχιλλέα δίνοντάς του κρυφά το δόρυ του.
- ο Έκτορας βρίσκεται αβοήθητος στο πεδίο της μάχης.

Β. στ. 296- 366:

- Ο τραγικός μονόλογος του Έκτορα.
- Ο θάνατος του Έκτορα.

Στοιχεία τεχνικής:

- **Τριτοπρόσωπη αφήγηση, διάλογος, μονόλογος.**
- **Επική ειρωνεία:** στ. 247, στ. 253, στ. 286-288.
- **Παρομοίωση:** στ. 262-267 (αναφορικό μέρος: στ. 262-264, δεικτικό μέρος: στ. 265-267, όροι που παρομοιάζονται: ο Αχιλλέας & ο Έκτορας – τα λιοντάρια & οι άνθρωποι/ οι λύκοι & τα αρνιά, κοινό σημείο: η ασίγαστη έχθρα), στ. 308-311 (αναφορικό μέρος: στ. 308-310, δεικτικό μέρος: στ. 310-311, όροι που παρομοιάζονται: ο Έκτορας – ο αετός, κοινό σημείο: η τόλμη και η ορμητικότητα), στ. 317-321 (αναφορικό μέρος: στ. 317-318, δεικτικό μέρος: στ. 319-321, όροι που παρομοιάζονται: ο αποσπερίτης – η λόγχη, κοινό σημείο: η λάμψη).
- **Σχήμα αδυνάτου:** στ. 262-267, στ. 346-347.
- **Εικόνες:** στ. 327-329, στ. 367-371.
- **Αναχρονισμοί:** στ. 343 (η πυρά είναι έθιμο της Ομηρικής εποχής, αφού στη Μυκηναϊκή εποχή οι νεκροί ενταφιάζονταν) .
- **Προοικονομία:** στ. 358-360 (προοικονομείται ότι ο Αχιλλέας δεν θα προλάβει να δει την Τροία στα χέρια των Ελλήνων).
- **Μεταφορές:** στ. 297, στ. 299, στ. 303, στ. 304, στ. 316, στ. 325, στ. 346, στ. 356, στ. 357, στ. 360, στ. 363, στ. 388, στ. 392, στ. 381, στ. 388, στ. 392.
- **Προσωποποιήσεις:** στ. 316, στ. 317, στ. 345, στ. 346, στ. 358, στ. 363.
- **Ασύνδετο σχήμα:** στ. 386.

Ιδεολογικά στοιχεία - στοιχεία πολιτισμού:

- Της μονομαχίας προηγείται ο τυπικός διάλογος των αντιπάλων πριν από τη σύγκρουση, όπου διαπραγματεύονταν οι όροι της μονομαχίας.
- Η επιστροφή των νεκρών στους συγγενείς τους ήταν άγραφος νόμος, που επιβάλλονταν από τους θεούς και τις παραδόσεις των αρχαίων Ελλήνων. Σύμφωνα με τα **ταφικά έθιμα (νεκρικές παραδόσεις)**, οι έπρεπε να θρηνοούνται και να θάπτονται με τιμές που αρμόζουν σε κάθε νεκρό, ανάλογα με τον βίο που είχε διάγει.
- **Στ. 298-299:** η θεά Αθηνά στο σημείο αυτό εξαπατά φανερά τον Έκτορα, δίνοντας το πλεονέκτημα στον Αχιλλέα. Οι θεοί στα ομηρικά έπη δεν είναι πάντα αγαθοί και δίκαιοι (ανθρωπομορφισμός). Θυμόμαστε και την αντίστοιχη συμπεριφορά του Απόλλωνα απέναντι στον Πάτροκλο.
- **Στ. 361-363:** οι άνθρωποι της ομηρικής εποχής πίστευαν ότι η ψυχή ήταν αθάνατη και κατέβαινε στον Άδη μετά το θάνατο. Η εικόνα της θλιμμένης ψυχής τονίζει την αγάπη του ομηρικού ανθρώπου για τη ζωή και τη θλίψη που γεννά ο θάνατος.
- **Στ. 340-343:** η προσφορά λύτρων ήταν συνηθισμένη για την εξαγορά των αιχμαλώτων ή των νεκρών (π.χ. για τη Χρυσήίδα)
- **Στ. 386-390:** εδώ τονίζεται η αξία της φιλίας ως υπέρτατο αγαθό και το ηθικό χρέος να ταφεί ο νεκρός ως μία από τις σημαντικότερες υποχρεώσεις των αρχαίων Ελλήνων.

Ω

Ω

Ραψωδία Ω

Περίληψη:

Μετά την ολοκλήρωση των αγώνων, οι Αχαιοί αποσύρονται για να φάνε και να κοιμηθούν, ενώ ο **Αχιλλέας** παραμένει ξύπνιος. Το πρωί, με το σώμα του Έκτορα δεμένο στο άρμα του κάνει τρεις γύρους γύρω από τον τάφο του Πάτροκλου και συνεχίζει το ίδιο τελετουργικό για αρκετές μέρες. Οι θεοί είναι δυσαρεστημένοι με την ασέβεια που μεταχειρίζεται τους νεκρούς. Τελικά, ο **Δίας** επεμβαίνει και αναθέτει στη Θέτιδα να μιλήσει στον Αχιλλέα, ώστε να δεχτεί λύτρα και να επιστρέψει το σώμα του Έκτορα στον πατέρα του, τον Πρίαμο. Την ίδια στιγμή, ο Δίας στέλνει την Ίριδα για να δώσει παρόμοιες οδηγίες στον Πρίαμο. Ο **Πρίαμος** ξεκινάει με πολύτιμα δώρα και τον κήρυκα Ιδαίο για το στρατόπεδο των Δαναών έχοντας τον Ερμή να τον συνοδεύει με ασφάλεια στη σκηνή του Αχιλλέα. Η επίσκεψη του Πρίαμου αιφνιδιάζει τον ήρωα, ο οποίος, τελικά, τον αντιμετωπίζει με σεβασμό και του προσφέρει φιλοξενία, διατάζοντας τις υπηρέτριές του να καθαρίσουν και να ντύσουν το σώμα του Έκτορα. Αφού μοιράζονται ένα γεύμα μαζί, ο Αχιλλέας κανονίζει να στρωθεί ένα κρεβάτι για τον Πρίαμο και συμφωνεί σε μια προσωρινή ανακωχή για να επιτρέψει την ταφή του Έκτορα.

Ο **Ερμής** ξυπνά τον Πρίαμο και τον κήρυκα Ιδαίο, που κοιμούνταν έξω και, αφού τους βοηθά να προετοιμαστούν για το ταξίδι, τους οδηγεί στον ποταμό Σκάμανδρο. Οι τρεις άνδρες καταφθάνουν ξημερώματα στην πόλη, όπου τους αντιλαμβάνεται η Κασσάνδρα και ενημερώνει τους υπόλοιπους κατοίκους της Τροίας. Αμέσως φτάνουν εκεί και τους υποδέχονται η Εκάβη με την Ανδρομάχη. Οι Τρώες θρηνούν και τιμούν τον νεκρό τους, πριν τον θάψουν την ενδέκατη ημέρα.

Ραψωδία Ω

Ενότητες:

- **στ. 1-467:** Ο Δίας αποφασίζει να δοθεί το σώμα του Έκτορα στους συγγενείς του.
- **στ. 468-677:** Ο Πρίαμος στη σκηνή του Αχιλλέα.
- **στ. 678-805:** Οι Τρώες θρηνούν για τον Έκτορα.

Ραψωδία Ω στ. 468-677

Περίληψη:

Ο βασιλιάς Πρίαμος, μετά από προτροπή του Ερμή, πηγαίνει στη σκηνή του Αχιλλέα, προσπέφτει ικέτης στα πόδια του και του φιλά τα χέρια ζητώντας του να του επιστρέψει το άψυχο σώμα του γιου του, Έκτορα. Μέσα από τα λόγια του ο **Πρίαμος**, θυμίζει στον Αχιλλέα τον πατέρα του και τα βάσανά του, με αποτέλεσμα εκείνος να τον λυπηθεί και να αρχίσει να κλαίει μαζί του. Ο **Αχιλλέας** θαυμάζει το κουράγιο του Πριάμου, πείθεται να δεχθεί τα λύτρα και να επιστρέψει το σώμα του Έκτορα. Άλλωστε, η μητέρα του τον είχε ενημερώσει πως αυτό είναι το θέλημα των θεών. Ωστόσο, ζητά από τον βασιλιά να μην τον πιέζει κι αποχωρεί. Τότε οι σύντροφοι του Αχιλλέα παίρνουν τα λύτρα, ενώ εκείνος προστάζει τις δούλες να πλύνουν και να ντύσουν τον Έκτορα. Έπειτα, ζητά από τον **Πάτροκλο** να μη θυμώσει μαζί του, επιστέφει στη σκηνή, όπου οι δύο άντρες μοιράζονται δείπνο ανταλλάσσουν εγκωμιαστικά σχόλια και χαρακτηρισμούς. Στη συνέχεια, ο **Πηλείδης** προσφέρει στον βασιλιά ένα μέρος να κοιμηθεί και τον ρωτά πόσες ημέρες ανακωχής χρειάζεται, για να ταφεί ο Έκτορας, όπως πρέπει. Ο Πρίαμος ζητά έντεκα ημέρες και ο Αχιλλέας το δέχεται. Μετά το τέλος της συζήτησης, οι δύο άνδρες πηγαίνουν για ύπνο.

Ραψωδία Ω στ. 468-677

ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Ενότητες:

- **στ. 468-484:** Ο Πρίαμος φτάνει στη σκηνή του Αχιλλέα.
- **στ. 485-506:** Η ικεσία του Πριάμου προς τον Αχιλλέα.
- **στ. 507-551:** Η συγκίνηση του Αχιλλέα και η απόκρισή του απέναντι στον Πρίαμο.
- **στ. 552-595:** Τα λύτρα του Έκτορα.
- **στ. 596-633:** Το παράδειγμα της Νιόβης – Το δείπνο των δύο αντρών.
- **στ. 634-677:** Οι ετοιμασίες για ύπνο – Η υπόσχεση του Αχιλλέα.

Πρόσωπα:

Αχιλλέας: στην ενότητα αυτή εμφανίζει έναν πιο ανθρώπινο χαρακτήρα, χωρίς να λείπουν τα ήδη γνωστά στοιχεία της προσωπικότητάς του. Θαυμάζει το θάρρος του Πριάμου και συγκινείται από τα λόγια του. Παράλληλα, φανερώνει τη φιλική στάση του προς τον βασιλιά, αφού ο λόγος του είναι παρηγορητικός και διαλλακτικός. Έχει συνείδηση του πόνου που έχουν προκαλέσει οι πράξεις του σε έναν πατέρα, ο οποίος θρηνεί όλα τα παιδιά του. Σέβεται τον επισκέπτη του και εφαρμόζει τους κανόνες της φιλοξενίας. Τα προηγούμενα λάθη του φαίνεται να διαγράφονται, όταν κάνει δεκτή την ικεσία του Πριάμου, λυτρώνει τον Έκτορα και προτείνει ανακωχή. Ωστόσο, δεν κρύβει και τη σκληρή πλευρά του, όταν ο Πρίαμος δείχνει ανυπομονησία να αντικρίσει τον νεκρό γιο του. Απειλεί τη ζωή του και αδιαφορεί για τους θεϊκούς νόμους, φανερώνοντας τον εκρηκτικό, ανελέητο και αδίστακτο χαρακτήρα του.

Πρίαμος: εδώ διακρίνεται για το θάρρος και την αποφασιστικότητά του, καθώς αψηφά όλους τους πιθανούς κινδύνους και επισκέπτεται τον πιο δυνατό πολεμιστή των Αχαιών στη σκηνή του. Επικαλείται την ιδιότητα του πατέρα και όχι του βασιλιά. Δεν διστάζει να ταπεινωθεί μπροστά στον Αχιλλέα, προσπέφτοντας ικέτης στα πόδια του και φιλώντας τα χέρια του. Η πιο δραματική σκηνή του έργου, αφού ο πατέρας του νεκρού φιλά τα χεριά του δολοφόνου του. Επιζητά τον οίκτο του Αχιλλέα και του απευθύνει έναν σπαρακτικό λόγο. Μιλά διπλωματικά και με επιχειρήματα, παρά τον πόνο που νιώθει. Εμφανίζεται ανυπόμονος να δει τον γιο του, αλλά συνετίζεται από τα λόγια του Πηλείδη επιδεικνύοντας μεγάλη εσωτερική δύναμη.

Το τυπικό της ικεσίας:

1. Ικετευτική προσφώνηση και εγκώμιο.
2. Αναφορά στις περασμένες συμφορές.
3. Υποβολή αιτήματος.
4. Ευχές.

Σύμφωνα με το τυπικό της ικεσίας, ο ικέτης προσπέφτει στα πόδια εκείνου που θέλει να θέσει τα αιτήματά του και με το ένα χέρι αγγίζει το γόνατο, ενώ με το άλλο χέρι το πηγούνι του. Ο Πρίαμος, αν και βασιλιάς ο ίδιος, δεν διστάζει να πέσει στα πόδια του Αχιλλέα, για να τον παρακαλέσει να του επιστρέψει το σώμα του Έκτορα. Βρίσκεται στη σκηνή με την ιδιότητα του πατέρα και όχι του ανώτατου άρχοντα. Ωστόσο, διαφοροποιείται του τυπικού, αφού αγγίζει τα γόνατα του Αχιλλέα και φιλά τα χέρια του.

Το τυπικό της φιλοξενίας:

- α.** εγκάρδια υποδοχή (με προσφώνηση και χειραψία) και πρόσκληση σε φιλοξενία. Αν ο ξένος έχει δόρυ, άλογα, άρμα, μεριμνάται η τακτοποίησή τους.
- β.** προσφορά λουτρού (αφού – συνήθως κάποιες δούλες- λούσουν τον ξένο, τον αλείφουν με λάδι και τον ντύνουν με καθαρά ρούχα).
- γ.** παραχωρείται κάθισμα σε θέση τιμητική, παρέχεται νερό για να πλυθεί και τραπέζι για να φάει. Σε σπάνιες περιπτώσεις, οργανώνεται επίσημη υποδοχή με γιορτή ή αγώνες προς τιμήν του ξένου.
- δ.** διερευνάται η ταυτότητα και η καταγωγή του ξένου.
- ε.** τίθεται αίτημα του ξένου, και ο ξενιστής προσπαθεί να το ικανοποιήσει όπως μπορεί.
- στ.** προσφέρεται στον ξένο διαμονή για όσες μέρες χρειάζεται.
- ζ.** αποχαιρετισμός με δώρα που επισφραγίζουν τη φιλία μεταξύ ξενιστή και ξένου. Ο φιλοξενούμενος θα πρέπει να ανταποδώσει τα δώρα με δώρα ίσης αξίας (= αντιχάρισμα), οποιαδήποτε στιγμή του δοθεί η ευκαιρία.

Στοιχεία τεχνικής:

- **Επική ειρωνεία:** στ. 491-492: ο Πρίαμος αγνοεί αυτό που γνωρίζει ο Αχιλλέας και οι ακροατές, ότι δηλαδή ο Πηλέας μπορεί να ελπίζει τον γυρισμό του γιου του, όμως εκείνος θα πεθάνει σύντομα.
- **Προοικονομία:** στ. 486-487 (αποδοχή αιτήματος), στ. 517-518 (αποδοχή αιτήματος), στ. 539-540 (θάνατος Αχιλλέα), στ. 560-561 (πρόθεση Αχιλλέα), στ. 620 (θρήνος για τον Έκτορα), στ. 664-668 (τρόπος ταφής), στ. 670-671(ανακωχή).
- **Σχήμα του αδυνάτου:** στ. 550-551.
- **Παρομοιώσεις:** στ. 479-484 (αναφορικό μέρος: 479-482, δεικτικό μέρος: 482-484, όροι που παρομοιάζονται: πάνερμος – Πρίαμος, κοινό σημείο: η αναπάντεχη παρουσία/ το ξάφνιασμα), στ. 487, στ. 521, στ. 572, στ. 622, στ. 631.
- **Εικόνες:** στ. 468-471, στ. 476-479, στ. 507-513, στ. 527-528, στ. 571-581, στ. 587-590, στ. 622-628, στ. 663-668.
- **Ασύνδετο σχήμα:** στ. 503, στ. 563-564, στ. 622-624.
- **Σχήμα κύκλου:** στ. 486, 503-504 «θυμήσου....θυμήσου....».
- **Σχήμα αδυνάτου:** στ. 550-551.

- **στ.487:** τα γηρατειά είναι μια πολύ δύσκολη περίοδος για έναν άνθρωπο, ειδικά όταν αυτός είναι μόνος και χωρίς παιδιά.
- **στ. 490-492:** δεν υπάρχει μεγαλύτερη χαρά για έναν πατέρα από το να έχει τα παιδιά του κοντά, όταν έχει να αντιμετωπίσει προβλήματα.
- **στ. 493-494:** ο θάνατος των παιδιών του είναι ο μεγαλύτερος πόνος για έναν άνθρωπο.
- **στ. 498:** ο πόλεμος ευθύνεται για την απώλεια πολλών αγαπημένων προσώπων.
- **στ. 511-513:** ο πόνος για τον θάνατο αγαπημένων προσώπων είναι μεγάλος και ενώνει του ανθρώπους, ακόμη και τους εχθρούς.
- **στ. 519-520:** όταν ένας πατέρας βασανίζεται από τον πόνο και τον χαμό του παιδιού του, τίποτα δεν μπορεί να τον εμποδίσει να κάνει το καθήκον του.
- **στ. 525-528:** μόνο οι θεοί ζουν χωρίς λύπες, οι άνθρωποι βιώνουν χαρές και λύπες.
- **στ. 534-535:** ένας άνθρωπος μπορεί να έχει τα πάντα και σε μια στιγμή να τα χάσει όλα.
- **στ. 561-567:** ένας θνητός πρέπει να υπακούει στις θεϊκές εντολές.
- **στ. 568-570:** η οργή μπορεί να θολώσει το μυαλό ενός ανθρώπου και να τον κάνει να ξεχάσει και να παραβεί τους άγραφους κοινωνικούς ή θεϊκού νόμους.
- **στ. 591-593:** η αγάπη μεταξύ δύο ανθρώπων δεν σβήνει με τον θάνατο, γι' αυτό πολλές φορές οι ζωντανοί νιώθουν την ανάγκη να επικοινωνήσουν με τους νεκρούς.
- **στ. 600:** ο πόνος δεν πρέπει να οδηγεί τον άνθρωπο στην παραμέληση των σωματικών αναγκών.
- **στ. 668:** κάποια «ανάγκη», κάτι ανώτερο ωθεί τους ανθρώπους να κάνουν πόλεμο.
- **στ. 670-671:** ο αντίπαλος δείχνει την ανωτερότητα του ήθους του, όταν υποχωρεί στις παρακλήσεις του εχθρού.

- **στ. 473-475:** όταν κάποιος τελειώνει το φαγητό του, πρέπει να μαζευτεί το τραπέζι. Στην περίπτωση ενός βασιλιά ή στρατηγού, τη διαδικασία αναλαμβάνουν οι σύντροφοι ή οι δούλοι, καθώς εκείνος δεν πρέπει να ασχολείται με τέτοια θέματα.
- **στ. 478:** η τυπική στάση της ικεσίας: ο ικέτης αγκαλιάζει τα γόνατα του ανθρώπου που ικετεύει, ενώ με το ένα χέρι τού πιάνει το πηγούνι.
- **στ. 480-481:** ο φονιάς, για να γλυτώσει από την οργή των συγγενών του θύματος, φεύγει από τον τόπο.
- **στ. 501-502:** στο τυπικό της ικεσίας, αυτός που τη δέχεται, πρέπει να πιάσει το χέρι του ικέτη, να τον σηκώσει και να τον βάλει να καθίσει.
- **στ. 582, 587-588:** οι φροντίδες προς τον νεκρό περιλαμβάνουν πλύσιμο, άλειμμα του σώματος με μύρα, ντύσιμο και την τοποθέτησή του στο νεκροκρέβατο.
- **στ. 595:** και οι νεκροί μπορούσαν να νιώσουν ικανοποίηση από την προσφορά υλικών αγαθών, γι' αυτό τα τοποθετούσαν στον τάφο τους.
- **στ. 601, 636:** σύμφωνα με το τυπικό της φιλοξενίας, ο οικοδεσπότης παρέχει γεύμα και μέρος να κοιμηθεί ο φιλοξενούμενός του.
- **στ. 622-627:** κυρίαρχα στοιχεία του γεύματος είναι το κρέας (αρνί), το ψωμί και το κρασί.
- **στ. 641-642:** κατά τη διάρκεια του πένθους, ήταν συνηθισμένο, οι συγγενείς του νεκρού να μη λούζονται και να νηστεύουν.
- **στ. 645-647:** στο στρώσιμο του κρεβατιού χρησιμοποιούσαν παπλώματα, τάπητες και χνουδωτές χλαμύδες.
- **στ. 665-667:** κάθε τόπος είχε τα δικά του ταφικά έθιμα. Από τις 11 ημέρες που δίνονται εδώ, οι πρώτες 9 αφιερώνονται στον θρήνο, την 10η γίνεται η ταφή και παρατίθεται γεύμα, ενώ την 11η προχωρούν σε κατασκευή του τάφου.
- **στ. 672-673:** το άγγιγμα στο χέρι, φανερώνει συμφιλίωση.

Ραψωδία Ω στ. 678-805

Περίληψη:

Ο **Ερμής** ξυπνά τον Πρίαμο και τον κήρυκα Ιδαίο, που κοιμούνται έξω και, αφού τους βοηθά να προετοιμαστούν για το ταξίδι, τους οδηγεί στον ποταμό Σκάμανδρο. Οι τρεις άνδρες καταφθάνουν ξημερώματα στην πόλη, όπου τους αντιλαμβάνεται η Κασσάνδρα και ενημερώνει τους υπόλοιπους κατοίκους της Τροίας. Αμέσως φτάνουν εκεί και τους υποδέχονται η Εκάβη με την Ανδρομάχη. Οι Τρώες θρηνούν και τιμούν τον νεκρό τους, πριν τον θάψουν την ενδέκατη ημέρα. Ο **Πρίαμος** διατάζει να μεταφερθεί το σώμα του Έκτορα στο παλάτι, ώστε να πραγματοποιηθούν οι επίσημες επικήδειες τελετές. Οι γυναίκες του παλατιού μοιρολογούν την ανδρεία του Έκτορα, τη μοίρα της Τροίας και των ίδιων.

Η σύζυγος του Έκτορα, **Ανδρομάχη**, θρηνεί που έμεινε χήρα και το παιδί της ορφανό. Ακόμα, αναλογίζεται την τύχη της Τροίας στα χέρια των Αχαιών, την υποδούλωση των γυναικών και αποκαλύπτει τον φόβο της μήπως σκοτώσουν το παιδί της. Παράλληλα, εξυμνεί τη γενναιότητα του άντρα της και αναφέρεται στον χαμό της οικογένειάς της. Τελικά, εκφράζει την πικρία της για τον πρόωρο θάνατο του Έκτορα, μακριά από το σπίτι τους, στερώντας της την ευκαιρία να ακούσει τα τελευταία του λόγια για να τα κρατήσει ως φυλαχτό στο μυαλό της.

Η **Εκάβη** από την πλευρά της κλαίει για το χαμένο της παιδί, το οποίο ξεχώριζε πιο πολύ από όλα ανάμεσα σε θνητούς και ανθρώπους. Τονίζει ότι ακόμη και ο Αχιλλέας τον θεωρούσε τρομερό αντίπαλο και, παρά την κακομεταχείριση που υπέφερε, οι θεοί εξασφάλισαν την επιστροφή του.

Ο θρήνος της **Ελένης** παρουσιάζεται τρίτος στη σειρά. Αναλογιζόμενη τη στοργή που της έδειχνε ο Έκτορας, όταν οι υπόλοιποι εκτόξευαν κατηγορίες εναντίον της, υποστηρίζει πως έχει ξεχωριστή θέση στην καρδιά της, αφού την ηρεμούσε όταν εκείνη βασανιζόταν μακριά από την πατρίδα της.

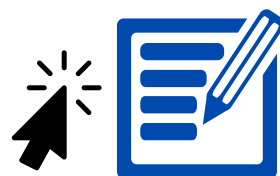
Ο Πρίαμος απευθύνει τον λόγο στους άνδρες του και τους προστάζει να μεταφέρουν τα ξύλα που θα χρησιμοποιηθούν για την καύση του νεκρού. Εννέα ημέρες αργότερα, εκτελούν την αποτέφρωση και τοποθετούν τα λείψανα σε μια χρυσή τεφροδόχο, για την οποία κατασκευάζουν επιτύμβια στήλη. Αφού ολοκληρώνονται οι τελετές, ετοιμάζεται στο παλάτι πλουσιοπάροχο δείπνο.

Ραψωδία Ω στ. 678-805

Ενότητες:

- **στ. 678-721:** Ο Πρίαμος με τον Ιδαίο και τον Ερμή επιστρέφουν στην πόλη.
- **στ. 722-775:** Το μοιρολόι των γυναικών του παλατιού.
- **στ. 776-801:** Ο Έκτορας αποτεφρώνεται και θάπτεται.

**ΛΥΣΕΙΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ
ΑΣΚΗΣΕΩΝ**

Μοιρολόι:

Προέρχεται από τις αρχαίες ελληνικές λέξεις μοῖρα & λέγω. Πρόκειται για λυρικά τραγούδια με θρηνητικό, επαινετικό και εγκωμιαστικό χαρακτήρα, τα οποία εκφράζουν θλίψη και πόνο για τον θάνατο ενός προσφιλούς προσώπου. Τραγουδιούνται, συνήθως από γυναίκες, κατά την πρόθεση ή την κηδεία του. Σε αυτά, περιγράφεται η ανθρώπινη μοίρα, ο αποχωρισμός από την οικογένεια και οι αρετές του νεκρού. Το μοιρολόι αποτελεί στην Ελλάδα μία από τις σημαντικότερες κατηγορίες δημοτικού τραγουδιού και απαντάται στην παράδοση από τα αρχαία χρόνια. (Πηγή: Βικιπαίδεια)

Σύμφωνα με τα ταφικά έθιμα, οι γυναίκες των Αχαιικών χρόνων, για να δείξουν τον θρήνο τους, έκοβαν τα μαλλιά τους, ντύνονταν στα μαύρα και μάτωναν με τα νύχια τους το πρόσωπό τους.

A. Η προετοιμασία του νεκρού.

Κατά τη διαδικασία της προετοιμασίας του νεκρού, το σώμα επιμελείται με ευλάβεια:

- πλένεται και καθαρίζεται, αλείφεται με μύρο και σαβανώνεται.
- τοποθετείται σε κλίνη και μοιρολογείται.

B. Η κηδεία του νεκρού.

Η λέξη «κηδεία» σημαίνει «φροντίδα» και αναφέρεται στο σύνολο των ενεργειών που κάνουν οι οικείοι του θανούντα πριν τον ενταφιασμό του. Στα έπη του Ομήρου, μία κηδεία περιλαμβάνει:

- Άναμμα νεκρικής πυράς.
- Νεκρική πομπή και καύση.
- Συλλογή των οστών, μετά το σβήσιμο της φωτιάς.
- Ενταφιασμό.
- Επιτύμβια στήλη.
- Επιτάφιο γεύμα.

Γ. Μνημόσυνο.

Όπως συμβαίνει μέχρι και σήμερα, οι συγγενείς του νεκρού διοργανώνουν μνημόσυνο εννέα ημέρες μετά θάνατό του. Κατά τους αρχαίους χρόνους, το μνημόσυνο περιλάμβανε γεύμα πάνω από το σημείο ταφής του νεκρού.

Το τέλος της Ιλιάδας:

- Το έπος ολοκληρώνεται με την ταφή του Έκτορα. Όπως και στην «Οδύσσεια» συντελείται νόστος.
- Οι μάχες σταματούν λόγω της ανακωχής που συμφώνησε ο Αχιλλέας με τον Πρίαμο.
- Δεν περιγράφεται τη άλωση της Τροίας ή ο θάνατος του Αχιλλέα.
- Επιτελείται πλήρης αποκατάσταση και ηθική δικαίωση του Αχιλλέα. Ο οργίλος, παρορμητικός και αναιδής άντρας της Α ραψωδίας, παρουσιάζεται γεμάτος σύνεση, σεβασμό και ευσέβεια στη ραψωδία Ω.
- Ο αναγνώστης – ακροατής γίνεται μάρτυρας της τραγικότερης έκφανσης της ανθρώπινης φύσης. Ο θρήνος που κυριαρχεί στη ραψωδία Ω υπογραμμίζει τη ματαιότητα και τον προσωρινό χαρακτήρα της ανθρώπινης ύπαρξης. Το μόνο που μένει αναλλοίωτο είναι η μεγαλοφροσύνη των ανθρώπων.
- Το συναίσθημα του αναγνώστη – ακροατή κλιμακώνεται και περιπλέκεται, καθώς μπορεί να αισθάνεται ταυτόχρονα δικαίωση και θλίψη.

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΚΔΟΣΗΣ:
Πρόδρομος Μιχαλάκης

© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΛΥΣΑΡΙ | LISARI.GR
& Πρόδρομος Μιχαλάκης

Πανόρμου 14 & Σμύρνης,
12242, Αιγάλεω
τηλ.: 210 5982 614
e-mail: info@lisari.gr
www.lisari.gr

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται από τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας (Ν 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και από τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η χωρίς γραπτή άδεια του εκδότη κατά οποιονδήποτε τρόπο ή οποιοδήποτε μέσο (ηλεκτρονικό, μηχανικό ή άλλο) αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

